ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ

ਜੁਲਾਈ 24, 1987

July 24, 1987

ਸੰਪਾਦਕ: ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ

ਇਹ ਪੀ ਡੀ ਐਫ ਫਾਈਲ ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ਼ਿਵਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਹੁੰਦਲ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ।

ਸ੍ਰੋਤ: ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ ਦਾ ਇਹ ਅੰਕ ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ।

Price 50¢ WEEKENDING JULY 24, 1987 Vol. 6 No. 27 Out of Greater Vancouver 65¢ Second Class Mail Reg. No. 5991

ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ

The Canada Darpan Punjabi Weekly Newspaper P.O.BOX 265, Surrey, B.C. V3T 4W8 Ph. (604) 581-4473

174 - ਭਾਰਤੀ ਰਫੀਊਜ਼ੀ ਬਣ ਕੇ ਆ ਉਤਰੇ

ਹੈਲੀਫੈਕਸ — ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਨੋਵਾ ਸਕੋਸ਼ੀਆ ਸੂਬੇ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਕੰਢੇ ਉਪਰ 174 ਭਾਰਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਇਸਤਰੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਧੁੰਦ ਵਿਚ ਸਵੇਰ ਸਾਰ ਆ ਉਤਰੇ। ਇਹ ਲੋਕ ਇਕ ਕਿਸ਼ਤੀ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਸਨ ਜਦੋਂ ਇਹ ਚਾਰਲਸ ਵੀਲੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਉਤਰੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਕਿਥੋਂ ਆਏ ਹੋ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਏ ਹਾਂ।

ਅਜਨਬੀ ਲੋਕ

ਰਫੀਊਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਏ ਇਹ ਲੋਕ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਅਜਨਬੀ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਿਥੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਟਰਾਂਟੋ ਜਾਣ ਲਈ ਟੈਕਸੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਟਰਾਂਟੋ ਤਾਂ 1700 ਮੀਲ ਦੂਰ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਲੱਗੇ, ਕਿ ਕਿਥੇ ਫਸ ਗਏ ਹਾਂ।

ਐਮਲੀ ਲਿਆਇਆ

ਇਨ੍ਹਾਂ 174 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਐਮਲੀ ਨਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਵਾਹਕ ਜਹਾਜ਼ ਲਿਆਇਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਚਿੱਲੀ ਵਿਚ ਰਜਿਸਟਰ ਹੈ, ਇਸ ਉਪਰ ਕੋਸਟਾ ਰੀਕਾ ਦਾ ਝੰਡਾ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 23 ਜੂਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਹਾਲੈਂਡ ਦੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਰੋਟਰਡੈਮ ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਉਥੋਂ ਚਲਿਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਖਾਲੀ ਸੀ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਇਸ ਨੇ 174 ਸਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਥੋਂ ਚੜ੍ਹਾਇਆ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਪੜਤਾਲ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਐਮਲੀ ਫੜ ਲਿਆ

ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਗਾਰਡ ਜਾਰਜ਼ ਵਿਲੀਅਮ ਨੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਭਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਇਸ ਕਿਸ਼ਤੀ ਰਾਹੀਂ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਹੀ ਚੱਲ ਕੇ ਆਏ ਹੋਣ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤਾਮਲ ਰਫੀਊਜ਼ੀ ਵੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਤੋਂ ਆਏ ਹਨ ਪਰ ਪਿਛੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਰਮਨ ਤੋਂ ਚੱਲੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਵਿਲੀਅਮ ਨੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਐਮਲੀ ਨੂੰ 170 ਮੀਲਾਂ ਤੇ ਜਾ ਘੇਰਿਆ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਉਪਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਲੈ ਆਂਦਾ।

174 ਮਿਲਟਰੀ ਕੈਂਪ ਵਿਚ

ਇਨ੍ਹਾਂ 174 ਅਖੌਤੀ ਰੀਫੀਊਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਮਹਿਕਮੇਂ ਵਲੋਂ ਇਕ ਮਿਲਟਰੀ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 2 'ਤੇ

ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਮੁਫ਼ਤੀ ਮੁਹੰਮਦ ਸਈਦ ਮੁਸਤਫ਼ੀ

'ਰਾਜੀਵ ਸਰਕਾਰ ਫਿਰਕੂ ਹੈ' — ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਦੋਸ਼

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-(15 ਜੁਲਾਈ) — ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹਲਕੇ ਘਬਰਾਏ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਇਕ ਮੰਤਰੀ ਮੁਫ਼ਤੀ ਮੁਹੰਮਦ ਸਈਦ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਫਿਰਕੂ ਤੁਅਸਬ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਮੁਹੰਮਦ ਸਈਦ ਦਾ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੋਫਾੜ ਹੋਵੇਗੀ ?

ਇਥੋਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਸਕੈਂਡਲਾਂ ਨੇ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਇਨਾ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਰਾਜੀਵ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਉਹ ਹੁਣ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਾਜਸੀ ਦਰਸ਼ਕ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਢਾਈ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਹੀ ਨਾਅਹਿਲੀਅਤ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੀ ਸਗੋਂ ਫਿਰਕੂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਿਮ, ਸਿੱਖ, ਈਸਾਈ ਫਿਰਕਿਆਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

62 ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਬਗਾਵਤ

ਰਾਜਸੀ ਹਲਕੇ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ 62 ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਉਤੇ ਖਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਵਿਰੁੱਧ ਬਗਾਵਤ ਦਾ ਝੰਡਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਲਕੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਵੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਕਰਿਸ਼ਨਾ ਆਇਰ ਨੂੰ ਪਾਈਆਂ ਹੋਣ।

ਸਾਬਕਾ ਕਾਂਗਰਸ ਮੰਤਰੀ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਹਲਾਕ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ — 10 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਕਾਂਗਰਸ ਮੰਤਰੀ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਛੇ ਕਤਲ ਹੋਰ ਹੋਏ।

11 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਫੀਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜ ਅਤਿਵਾਦੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਹਰਿਆਣਾ-ਪੰਜਾਬ ਸਰਹੱਦ ਤੇ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 18 ਕਤਲ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 9 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ 7 ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਅਖੌਤੀ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ।

ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਡਿਕਟੇਟਰ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ

ਢਾਕਾ — ਆਮ ਹੜਤਾਲ ਕਾਰਨ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਡਿਕਟੇਟਰ ਇਰਸ਼ਾਦ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਪਾਰ ਕੇਂਦਰ ਬੰਦ ਰਹੇ। ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਜਥੇਬੰਦ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਉਤੇ ਪੁਲਸ ਨੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਹ ਤੋਂ ਉਪਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਵਿਰੋਧੀ ਨੇਤਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਇਹ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਫੌਜੀ ਸਰਕਾਰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਵੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਘਸੋੜਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੰਨਾ 1 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਦੇਖ ਭਾਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਛ ਪੜਤਾਲ ਵੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਗੜੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਖ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਕਲੀਨ ਸ਼ੇਵਡ ਹਨ, ਪਰ ਅਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਂਰੇ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਹਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਥਾਂ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਹੀ ਹਨ ਜਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਜਾਂ ਤਾਮਲ ਹਨ।

ਮਿ: ਬੀਨੋਤ ਬੋਸ਼ਾਰਡ ਦਾ ਭਰੋਸਾ

ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ-ਮੈਨਪਾਵਰ ਮਨਿਸਟਰ ਮਿ: ਬੋਸ਼ਾਰਡ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦੁੱਖ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗਲਤ ਢੰਗ ਵਰਤ ਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੈ ਖੜ੍ਹੇ ਪੈਰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਮੋੜ ਸਕਦੇ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣ ਉਤੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪੁਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹੋ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ

ਜਿਸ ਦਿਨ ਦੇ ਇਹ 174 ਬੰਦੇ ਆਏ ਹਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਇਸ ਉਪਰ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉਪਰ ਬਹਿਸ ਛਿੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਰੇਡੀਓ, ਟੈਲੀਵੀਯਨ ਉਪਰ ਖੁਲੇ ਸ਼ੋਅ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਾਫੀ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਮੋੜੇ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਾਫੀ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਦੀ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਵਲੋਂ ਨਾਂਹ

ਵਰਲਡ ਸਿਖ ਔਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਗੂ ਸ: ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ਲੇਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ 174 ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਥੋਂ ਆਏ ਹਨ, ਓਥੇ ਹੀ ਵਾਪਸ ਮੋੜ ਦਿਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸ: ਸੰਧੂ ਵਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਰੁੱਖੇ ਅਤੇ ਸਖਤ ਸਟੈਂਡ ਬਾਰੇ ਕਾਫੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗਾਤਰੇ ਮੋੜੋ ਤਾਂ ਰੋਟੀ ਖਾਣੀ ਹੈ

ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿਲਟਰੀ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਰੱਖੇ 174 ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 21 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਗਾਤਰੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਹ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਲਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 21 ਜਾਣਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਉਪਰ ਰੋਸ ਕਰਦਿਆਂ ਕੁਝ ਖਾਣ ਪੀਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਉਪਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਾਤਰੇ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਰਫੀਊਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦਲਾਲ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ

ਇਨ੍ਹਾਂ 174 ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਫੀਊਜ਼ੀ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ੍ਰੀ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦੋਸ਼ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕੈਦ ਅਤੇ 5000 ਡਾਲਰ ਜ਼ੁਰਮਾਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਫਸਾਦ ਫਿਰ ਭੜਕੇ

ਇਕ ਮੌਤ, 4 ਜ਼ਖਮੀ, 50 ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — ਦਿੱਲੀ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਆਏ ਦਿਨ ਫਿਰਕੂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਲੜਾਈ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਭੜਕੇ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਛੁਰੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਕੇ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਹ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁਲਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਏ।

ਝਗੜਾ ਪੁਰਾਣੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮੁੜ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਜਿਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਹਫਤਿਆਂ ਤੋਂ ਕਰਫੀਊ ਲੱਗਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਝਗੜਾ ਕਰਫੀਊ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ।

ਪੱਥਰ, ਬੋਤਲਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ

ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲੜਾਈ ਪੱਥਰਾਂ ਤੇ ਬੋਤਲਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਇਹ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਵਾਂਗ ਇਕ ਦੂਜੇ ਉਤੇ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪੁਲਸ ਨੇ ਹਵਾਈ ਫਾਇਰ ਕੀਤੇ ਤੇ ਹੰਝੂ ਗੈਸ ਦਾ ਗੋਲੇ ਸੁਟੇ। ਪੁਲਸੀਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡਾਂਗਾ ਨਾਲ ਕੁਟਦੇ ਵੀ ਦੇਖੇ ਗਏ।

ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਖਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਉਸਦੇ ਛੁਰਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਮਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ।

ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਨ ਹਿੰਸਾ

ਰੀਊਟਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਪਰ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਯੂ. ਪੀ. ਵਿਚ ਅਯੁਧਿਆ ਵਾਲੇ ਮੰਦਰ-ਮਸੀਤ ਦੇ ਝਗੜੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਇਹ ਖਿਚਾਅ-ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਈ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਸਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ 14 ਵਿਅਕਤੀ ਫਿਰਕੂ ਫਸਾਦਾਂ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਹਿੰਸਾ ਕਰਫੀਊ ਅਧੀਨ ਲਗਾਤਾਰ ਤੁਰਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

5 ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਹਲਾਕ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਪੁਲਸ ਨਾਲ ਅਖੌਤੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਹਲਾਕ ਹੋਣ ਦੀ ਖਬਰ ਹੈ।

ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਰਗਨੇ ਵਲੋਂ ਦੋਸ਼

ਜਲੰਧਰ — ਅਤਿਵਾਦੀ ਸੰਸਥਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਫੋਰਸ ਦੇ ਦੋ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਮਥਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੀਰਪੁਰ ਨੂੰ ਪੁਲਸ ਨੇ ਝੂਠਾ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਹੈ।

ਕਰਾਚੀ ਵਿਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ — 72 ਹਲਾਕ

ਕਰਾਚੀ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) — ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਥੇ ਭਰੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ 4 ਬੰਬ ਫਟਣ ਨਾਲ 72 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ 300 ਵਿਅਕਤੀ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹਨ। ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਗਰੁਪ ਨੇ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਸਦਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ।

ਮਿਊਂਸਪਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬੰਬ ਕਿਸੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਏਜੰਸੀ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ।

ਇਹ ਬੰਬ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਸਾਢੇ ਛੇ ਵਜੇ ਫਟੇ। ਇਹ ਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਦਰਜਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਸਨ ਤੂੰਬਿਆਂ ਵਾਂਗ ਉਡ ਗਏ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਏਨਾ ਭਿਆਨਕ ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਬੰਬਾਂ ਦੇ ਧਮਾਕੇ ਪਿਛੋਂ ਅੱਗ ਨੇੜੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਤੱਕ ਫੈਲ ਗਈ।

ਜੁਨੇਜੋ ਵਿਰੁਧ ਗੁੱਸਾ

ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਖਬਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ ਜੁਨੇਜੋ ਵਿਰੁੱਧ ਗੁੱਸੇ ਕਾਰਨ ਹੈ ਜੋ ਫੌਜੀ ਡਿਕਟੇਟਰ ਜ਼ਿਆ ਉਲ ਹੱਕ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੰਧ ਦੇ ਲੋਕ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜ਼ਿਆ ਵਿਰੁਧ ਹਨ। 5 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸੱਤ ਬੰਦੇ ਮਰੇ ਸਨ।

ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪ੍ਰੈਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਸਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਅੱਡਾ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਟਰੇਂਡ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ 14 ਸਾਲ ਕੈਦ

ਹੈਰੋਇਨ ਸਮਗਲਿੰਗ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਬਰੈਂਪਟਨ (ਓਨਟੇਰੀਓ) — ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਖਬਰ ਅਨੁਸਾਰ ਟਰਾਂਟੋ ਦੇ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਹੈਰੋਇਨ ਸਮਗਲਿੰਗ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਜੱਜ ਨੇ 14 ਸਾਲ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ 40-ਸਾਲਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੂੰ 447 ਗਰਾਮ ਹੈਰੋਇਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਹ ਹੈਰੋਇਨ ਭਾਰਤ ਤੋਂ 1 ਮਾਰਚ 1984 ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਟਰਾਂਟੋ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਉਤੇ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਵੇਚਣ ਦੇ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।

ਸੰਧੂ ਨੇ ਪੀਲ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਔਰਤ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਸੰਬੰਧ ਸਨ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੋ ਕੋਟ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਦਿਤੇ। ਪੀਅਰਸਨ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਉਤੇ ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸੰਧੂ ਦੇ ਦੋਨਾਂ ਕੋਟਾਂ ਵਿਚੋਂ 90 ਜੇਬਾਂ ਦੇਖੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੈਰੋਇਨ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਦੋ ਗਰਾਮ ਦਾ ਪੈਕਟ ਉਸਦੇ ਬਟੂਏ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ।

ਸੰਧੂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਮੰਗਵਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ 200 ਡਾਲਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸੰਧੂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਕਾਇਮ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਹ ਦੋ ਕੋਟ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਦਿਤੇ। ਉਸ ਔਰਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏਅਰਪੋਰਟ ਉਤੇ ਸੰਧੂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਟੂਆ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪੀਣ ਲਈ ਕੁਝ ਲਿਆਵੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਟੂਏ ਵਿਚ ਹੈਰੋਇਨ ਪਾ ਦਿਤੀ।

ਪਰ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸ ਔਰਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਣੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਸੰਧ ਨੰ 14 ਸਾਲ ਲਈ ਬੰਨ ਦਿੱਤਾ।

ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਛਾਪੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਕੰਪਨੀ ਤੇ ਛਾਪੇ ਮਾਰਕੇ ਇਕ ਕਰੋੜ 22 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸੋਨਾ ਤੇ ਹੋਰ ਕੀਮਤੀ ਸਮਾਨ ਫੜਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਹੀਰਿਆਂ ਜਵਾਹਰਾਤਾਂ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਰਾਸ਼ਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਤਲਾਸ਼ੀਆਂ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਦਿੱਲੀ, ਬੜੌਦਾ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਇਕੋ-ਸਮੇਂ ਮਾਰੇ ਛਾਪਿਆਂ ਪਿਛੋਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ ਫੜੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਵਲੋਂ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਨੇਤਾ ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਕਤਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੱਠ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਨੇਤਾ ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਬੱਚੇ, ਉਸਦਾ ਬਾਡੀਗਾਰਡ ਅਤੇ ਇਕ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਦਿਓਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਡਰਨ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਜੇ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਨੇ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਬੰਦ ਨਾ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਖਮਿਆਜਾ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਪਏਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਦਿਓਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਆਧਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਬੁਖਲਾਏ ਹੋਏ ਇਗੜ ਦੁਗੜ ਹਮਲਿਆਂ ਉਤੇ ਉਤਰ ਆਏ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਦਿਓਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਕੇ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਗੁਨਾਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਪਰਦਾ ਫਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਧਰਮ ਤੇ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਫਸਾਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹਿੰਦੂ-ਸਿਖ ਏਕਤਾ ਇਥੇ ਤੋੜੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ।

THE CANADA DARPAN
(Punjabi Weekly Newspaper)
P.O.BOX 265
Surrey, B.C. V3T 4W8
Chief Editor: DARSHAN GILL
Art: N. DHALIWAL
All office holders of CANADA DARPAN are honorary associates.
'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਲਈ ਲੇਖਕ ਆਪ ਜ਼ਿੰਮੇਂਵਾਰ ਹਨ। ਐਡੀਟਰ ਜਾਂ ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ।
Ph. 581-4473

ਸਮਕਾਲੀ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ (2)

ਸਾਡੇ ਇਕ ਸਮਕਾਲੀ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਛੇਕੇ ਜਾਣ ਉਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਤਿੱਖਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇੰਨੀ ਦੇਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਲੱਗੀ ਕਿ ਜੋ ਨਫਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਸੁਰਖੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਫਿਰਕੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁੰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਹ ਨਫਰਤ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਨਫਰਤ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਿਸੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖਾਸਕਰ ਸਾਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕਹਾਉਂਦੀਆਂ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਪਰਚਾਰ ਦਾ ਅਸਰ 1980 ਆਦਿ ਵਿਚ ਹੀ ਦੇਖ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੀ ਦੇਖਣੇ ਪਏ ਸਨ। ਇਹ ਆਗੂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਧੋਖਾ ਕਿਉਂ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ? ਇਹ ਸੁਆਲ ਅਕਸਰ ਲੋਕ ਪੁਛ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵੀ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਜ਼ਾਤੀ ਹਮਲੇ ਸਾਡੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਹਨ ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਾਤੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਵੀ ਏਥੋਂ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਸੁਭਾਅ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਾਤੀ ਹਮਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਰਚਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਤਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਬਟੋਰਿਆ ਧਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਜਿਸ ਉਤੇ ਜ਼ਾਤੀ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਵੀ ਹਿਚਕਚਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਕੋਰਟਾਂ ਵਲੋਂ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਾਤੀ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਵੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਬੇਸ਼ਰਮ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਫਿਰਕੂ ਪਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਮੰਗਦਿਆਂ ਰੱਤੀ ਭਰ ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਵੀ ਕਰਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ ? ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਰਮੁਖ ਆਗੂ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਸਮੇਂ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਵੀ ਕੰਨੀ ਕਤਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਉਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ ਜਿਨਾਂ ਦੀ ਉਹ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹੁਣ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਵਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜੁਆਬ ਜ਼ਰੂਰ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਮੰਗਣਗੀਆਂ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ)

ਇਕ ਹੋਰ ਰਫੀਊਜ਼ੀ ਜੱਥਾ

ਸੂਫੀ ਅਮਰਜੀਤ

ਲਗਪਗ ਇਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਤੋਂ ਇਕ ਰਫੀਊਜ਼ੀ ਜੱਥਾ, ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਰਾਹ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਕੰਢੇ ਉਤੇ ਆ ਉਤਰਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਉਪਰ ਕਾਫੀ ਵਾਵੇਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਕਿ ਇਹ ਅਸਲੀ ਰੀਫੀਊਜ਼ੀ ਨਹੀਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਰੱਖ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਆਦਿ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਿਆਨ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਦਿਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਮਹਿਕਮੇਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਗੌਰ ਕਰਕੇ, ਇਥੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਪਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਭਾਵੇਂ ਹਾਲੇ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਅਤੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਹੁਣ 12 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ 174 ਬੰਦੇ, ਤਾਮਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ 'ਬਚਾਓ ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ' ਵਿਚ ਅਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ, ਨੋਵਾ ਸਕੋਸ਼ੀਆ ਦੇ ਕੰਢੇ, ਸਵੇਰੇ ਧੁੰਦ ਵਿਚ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਦੇਖੇ ਗਏ ਤਾਂ ਛੇਤੀ ਪਿਛੋਂ ਇਹ ਖਬਰ ਕੈਨੇਡਾ ਭਰ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈ। ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਪਿਛੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅੱਧੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖ ਹਨ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਤੋਂ ਪਛਾਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਜਾਮਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਉਹ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ-ਸਿੱਖ ਹੀ ਹੋਣ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਹਾਲੇ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ

ਜਦੋਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਰੀਫੀਊਜ਼ੀਆਂ' ਦੀ ਖਬਰ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਆਈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਉਪਰ ਗੁੱਸੇ ਵਾਲੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਗਲਤ ਢੰਗ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ-ਰਖਣਿਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਇਸ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ।

ਕਈ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਈ ਰੀਫੀਊਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਈ ਰੀਫੀਊਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਬਣੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਠੀਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਰੀਫੀਊਜ਼ੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕਣ।

ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਰੀਫੀਊਜ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ, ਧਰਮ, ਰੰਗ, ਰਾਜਨੀਤੀ, ਲਿੰਗ ਭੇਦ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਖਰੇਵੇਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਜੇਲ ਪਾਏ ਜਾਣ, ਸਖਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਜਾਂ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਹੋਵੇ।

ਝੂਠੇ ਰੀਫੀਊਜ਼ੀ ਦਾਅਵੇ

ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਇਹ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ, ਸਿਰਫ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਤੌਰ ਉਪਰ ਰੀਫੀਊਜ਼ੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਉਪਰ ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟ ਸੰਬੰਧਿਤ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ, ਕਿਸੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਰੋਧੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਕੇ ਰੀਫੀਊਜ਼ੀ ਹੋਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਵਰਤਣ, ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਠੱਗੀਆਂ ਮਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸੀ ਰੀਫੀਊਜ਼ੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਮ ਕਰਕੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਕਰਕੇ ਓਥੇ ਕਿਸੇ ਜੇਲ ਜਾਂ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਉਸ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਝੂਠੇ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਕੇ ਝੂਠੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ-ਅਮਰੀਕਾ ਆਦਿ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਵਰਤ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਉਪਰ ਜਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਜਮਹੂਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ, ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵੀ ਛੇਤੀ ਕੀਤੇ ਰੀਫੀਊਜ਼ੀ ਮੰਨ ਕੇ ਆਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਸਗੋਂ ਜਿਥੇ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਕਾਰਨ ਅਤਿਆਚਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ ਪੂਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਚਿੱਲੀ, ਅਲਸਲਵਾਡੋਰ, ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ, ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ, ਮਾਰਕੋਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਫਿਲਪਾਈਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਸ਼ਾਹ ਵੇਲੇ ਦਾ ਈਰਾਨ ਆਦਿ ਸਪਸ਼ਟ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ।

ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਮਨਿਸਟਰ ਦਾ ਸਟੈਂਡ

ਇਸ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਏ ਰੀਫੀਊਜ਼ੀ ਜੱਥੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਲੋਕਾਂ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਮਨਿਸਟਰ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੂਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਮਨਿਸਟਰ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਮੋੜ ਸਕਦੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਲਸਲੇ ਵਿਚ ਦੀ ਲੰਘਦਿਆਂ ਜੋ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ ਨਿਆਂ-ਪੂਰਨ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮਨਿਸਟਰ ਦਾ ਸਟੈਂਡ ਬਾਜਵ ਅਤੇ ਦਰੁਸਤ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੀਫੀਊਜ਼ੀ ਕੇਸਾਂ ਉਪਰ ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਜਿੰਨੇ ਛੇਤੀ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾਵੇ ਉਨੀ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਲੰਬੇ ਹੋਣ ਨਾਲ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਨਸਲਵਾਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਨਸਲੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਉਛਾਲਣ ਦਾ ਡਰ ਹੈ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਚ ਦੇ ਕਈ ਫਿਰਕੂ ਆਗੂ ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਪਰਚਾਰ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾ ਕੇ ਨਾ ਵਰਤ ਸਕਣ।

ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰੀਫੀਊਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਨਾਂ ਉਪਰ ਕਈ ਅਦਾਰੇ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਉਦਾਰਤਾ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਫੰਡਾਂ ਵਿਚ ਘਾਲਾ ਮਾਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਨਾਂ ਉਪਰ ਫੰਡ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਨੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਭੇਜੇ ਸਨ। ਇਸ ਗਲੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਵੈਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਜਿੰਨੇ ਛੇਤੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਇੰਨਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੱਕ ਆਰਜ਼ੀ ਵਰਕ ਪਰਮਟ ਦੇਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਬੀ ਸੀ ਵਿਚ ਫਾਰਮਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਕੰਮ ਹੈ, ਇਹ ਲੋਕ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੀਫੀਊਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਰਾਜਸੀ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਮੈਨ ਪਾਵਰ ਮਹਕਿਮੇਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਫਾਰਮ ਵਰਕਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ।

ਰੀਫੀਊਜ਼ੀ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ

ਕੁਝ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਲੋਕ ਰੀਫੀਊਜ਼ੀਆਂ ਵਲੋਂ ਚੋਰੀ ਦਾਖਲੇ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰੀ ਢੰਗ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ ਉਪਰ ਦੁਖੀ ਹਨ, ਕੁਝ ਵੈਸੇ ਹੀ ਨਸਲਵਾਦੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹੇਠ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਦਰਜ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਅਜਿਹੀ ਗਲਤ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਵਰਲਡ ਸਿੱਖ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (W.S.O.) ਦੇ ਆਗੂ ਸ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ਲੇਕ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਨਾਲ ਗੱਲ

ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 5 'ਤੇ'

ਭਾਰਤ-ਸੋਵੀਅਤ ਵਪਾਰ 10,000 ਕਰੋੜ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ — ਮੰਨੂ ਭਾਈ ਸ਼ਾਹ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — ਚੈਂਬਰ ਆਫ ਕਮਰਸ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮੰਨੂ ਭਾਈ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਪਾਰਕ ਡੈਲੀਗੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਸਕੋ ਤੋਂ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚਣ ਸਮੇਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਉਂਦੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਵਪਾਰ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਨਾਲ ਦੁਗਣਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਹ 4000 ਕਰੋੜ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਲ ਵਧਕੇ 5000 ਕਰੋੜ ਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਆਉਂਦੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਵਿਚ ਇਹ ਵਧਕੇ 10,000 ਕਰੋੜ ਤੱਕ ਪੁਜ ਜਾਵੇਗਾ।

15 ਨਵੇਂ ਵਪਾਰਕ ਸਮਝੌਤੇ

ਸ੍ਰੀ ਮੰਨੂ ਭਾਈ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੰਨਥੈਕਿਸ, ਹੋਟਲ-ਉਸਾਰੀ, ਚਮੜੇ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਆਦਿ ਬਾਰੇ 15 ਨਵੇਂ ਵਪਾਰਕ ਸਮਝੌਤੇ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਨਾਲ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਵਪਾਰ ਵਧੇਗਾ।

ਪੰਨਾ 4 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨੇ ਦੋ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਜਿਥੋਂ ਆਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਵਾਪਸ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬੜੇ ਹੀ ਗੈਰ ਜ਼ਿਮੇਦਾਰਾਨਾ ਹਨ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਇਕ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦਾ ਆਗੂ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ, ਦਸ ਵਾਰ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਹ ਠੀਕ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਗਲਤ ਤਾਂ ਘਟੋ ਘੱਟ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਹੀ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਫਿਰ ਇਸ ਵਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦਸੇਗਾ।

ਈਸਟ ਇੰਡੀਅਨ ਵ: ਐਸੋ: ਦਾ ਸਟੈਂਡ

ਈਸਟ ਇੰ: ਵ: ਐਸੋ: ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੀਫੀਊਜ਼ੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਠੋਸ ਪਹੁੰਚ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਐਸੋ: ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਸਾਥੀ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੰਘੇੜਾ ਨੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਸਨ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹੋਰਨਾਂ ਰੀਫੀਊਜ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਵਰਤਾਓ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਠੀਕ ਵਰਤਾਓ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਐਸੋ: ਦਾ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ ਸਟੈਂਡ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਮੁਢਲੀ ਤਪਤੀਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਕਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਨਸਲਵਾਦੀ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨੋਰਥਾਂ ਲਈ ਨਾ ਵਰਤ ਸਕਣ।

ਦਾਰਜੀਲਿੰਗ ਤੇ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ — ਜੋਤੀ ਬਾਸੂ

ਕਲਕੱਤਾ — ਇਥੇ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਰਬ-ਪਾਰਟੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਜੋਤੀ ਬਾਸੂ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦਾਰਜੀਲਿੰਗ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਕਰਨ ਦੇ ਵੱਧ ਅਵਸਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ।

ਮੀਟਿੰਗ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਨੇਪਾਲੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਅੱਠਵੇਂ ਸ਼ੈਡਊਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇ ਤਾਕਿ ਨੇਪਾਲੀ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਉਤੇ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਣ।

ਸ੍ਰੀ ਜੋਤੀ ਬਾਸੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੋਰਖਾਲੈਂਡ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਜੋ ਵੀ ਹੋਰ ਮਸਲੇ ਹਨ ਉਹ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਗਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਸੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੋਰਖਾ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫਰੰਟ ਵਲੋਂ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣਾ ਪਵੇਗਾ

ਸਰੀ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ

ਸਰੀ — ਸਰੀ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਲਗਾਤਾਰ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਟੋਰਾਂ ਉਤੇ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਜੇਲ੍ਹ ਮਿਊਂਸਪਲ ਹਾਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ। ਮਿਊਂਸਪਲ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਅਜੇ ਇਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਪਰ ਤਜ਼ਵੀਜ਼-ਸ਼ੁਦਾ ਜੇਲ, ਕੋਰਟ ਹਾਉਸ, ਪੁਲਸ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੌਂਸਲ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਘਟਣਗੀਆਂ। ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਕਾਰਨ ਖਤਰਾ ਵੀ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦੱਖਣੀ ਐਕਸ ਪ੍ਰੈਸ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਹਾਦਸਾ — 53 ਮੌਤਾਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — ਇਥੋਂ ਮਿਲੀ ਖਬਰ ਅਨੁਸਾਰ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦੱਖਣ ਐਕਸ ਪ੍ਰੈਸ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਹੜ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ 53 ਮੌਤਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਭਿਆਨਕ ਹਾਦਸਾ ਇਕ ਰੇਲਵੇ ਪੁਲ ਉਤੇ ਵਾਪਰਿਆ ਜਦੋਂ ਗੱਡੀ ਲੀਹ ਤੋਂ ਲਹਿ ਗਈ ਅਤੇ ਦੋ ਡੱਬੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਭਿੜ ਗਏ।

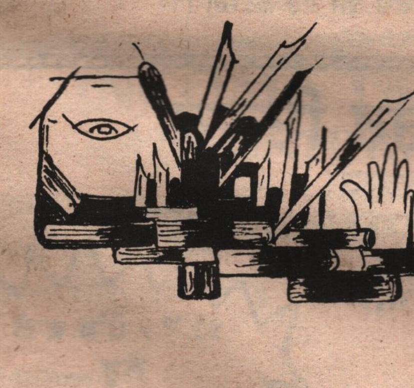
ਜ਼ਮਾਨਤ ਸੰਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ-ਰਾਖਵਾਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨਜ ਜੱਜ ਐਸ ਸੀ ਜੈਨ ਨੇ ਛੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਦਿਤੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜੀ ਉਪਰ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਰਾਖਵਾਂ ਰਖ ਲਿਆ। ਇਹ ਛੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਔਰਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਛੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ ਸਵਰਨ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਯਸ਼ ਪਾਲ ਕਸ਼ਯਪ ਤੇ ਮੁਹਿੰਦਰ ਕੌਰ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਖੌਫਨਾਕ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਸੁਖੀ, ਕੁਕੀ ਤੇ ਜਿੰਦਾ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜਾਹਲੀ ਪਾਸਪੋਰਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਭੱਜ ਜਾਣ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ।

ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਦੋ ਪੁਤਰਾਂ ਸਮੇਤ ਰੂਪੋਸ਼

ਤਰਨਤਾਰਨ — ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਦੇ ਨੇਤਾ ਸ੍ਰੀ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਡਾਲੇਕੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਪੁਤਰਾਂ ਸਮੇਤ ਰੂਪੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨੋਚਾਹਲ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਟਾਈਗਰਜ਼ ਫੋਰਸ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਡੇਢ ਮਹੀਨਾ, ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਮਿਲੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਵੱਲ ਕੋਈ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਦੁਬਾਰਾ ਧਮਕੀ ਭਰੀ ਚਿੱਠੀ ਮਿਲਣ ਉਤੇ ਸੰਬੰਧਤ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਗੱਲਬਾਤ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਸ੍ਰੀ ਡਾਲੇਕੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਛੋਟੇ ਪੁਤਰਾਂ ਸਮੇਤ ਰੂਪੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ।

ਕਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਗਮ

ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਗਮ

ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ ਪਰਚਿਆਂ ਉਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

8 ਅਤੇ 9 ਅਗਸਤ, 1987

ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਅਤੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ

ਕਲਾਰਨੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ

ਵੈਨਕੂਵਰ, ਬੀ. ਸੀ. ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ

ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਮੰਚ ਵੈਨਕੂਵਰ

P.O.BOX 67344 Stn. 'O'

VANCOUVER, B.C. CANADA V5W 3T1

ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਉਦੇਸ਼

ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਮੁਖ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਹਨ :

(ੳ) ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਾ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣਾ।

(ਅ) ਏਥੋਂ ਦੇ ਸਾਡੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਯੋਗ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਦੁਆਉਣਾ।

(ੲ) ਕਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਮੁਖ ਧਾਰਾ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਅੰਗ ਬਨਾਉਣਾ।

ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਗਮ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਮੁਖ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਉਲੀਕੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ :

1. ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਉਤੇ ਲਿਖਵਾਏ ਗਏ ਪਰਚਿਆਂ ਉਤੇ ਚਾਰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਰਚਿਆਂ ਉਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
2. ਸਵੀਕਾਰਤ ਸਾਰੇ ਪਰਚੇ ਲੇਖਕ ਮੰਚ ਵਲੋਂ ਛਾਪਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
3. ਇਕ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਥਾਨਕ ਅਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਕਵੀ ਭਾਗ ਲੈ ਸਕਣਗੇ।
4. ਸਮਾਗਮ ਉਤੇ ਦੋਨੋਂ ਦਿਨ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਸਾਹਿਤਕ ਪਰਚਿਆਂ, ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਲਾ ਕਿਰਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
5. ਸਥਾਨਕ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਆਏ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਮੇਲ ਜੋਲ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਡਿੱਨਰ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਮੰਚ ਵੈਨਕੂਵਰ

ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਮੰਚ, ਵੈਨਕੂਵਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਲੇਖਕ ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸਰਗਰਮ ਹਨ।

ਲੇਖਕ ਮੰਚ ਦੀ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਾਹਿਤਕ ਮੀਟਿੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਕਹਾਣੀਆਂ, ਨਾਟਕ, ਅਨੁਵਾਦ, ਪੁਸਤਕ ਪੜਚੋਲ, ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਚਾਰ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਸਬੰਧੀ ਹੋਰ ਲਿਖਤਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਮੰਚ ਦਾ ਮੁਖ ਆਸ਼ਾ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਮੌਲਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਮੰਚ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਅਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਵੀ ਹਿਸਾ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੰਚ ਵਲੋਂ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ, ਰੇਡੀਓ ਕਵਿਤਾ ਪਾਠ, ਪੁਸਤਕ ਸਮਾਰੋਹ ਅਤੇ ਪਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੰਚ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਵਿਤਾ ਪਾਠਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਅਗਸਤ 1987 ਵਿਚ ਆਯੋਜਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਗਮ ਲੇਖਕ ਮੰਚ ਦਾ ਇਸ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਪਹਿਲਾ ਯਤਨ ਹੈ। ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ, ਡਾਇਰੈਕਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲੇਖਕ ਮੰਚ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਮੰਚ ਵਲੋਂ ਛੇ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਫੋਨ ਕਰੋ ਜਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਐਡਰੈਸ ਤੇ ਖਤ ਪੱਤਰ ਕਰੋ :

ਗੁਰਚਰਨ ਰਾਮਪੁਰੀ : 986-2883 ; **ਅਜਮੇਰ ਰੋਡੇ** : 276-2735
ਸਾਧੂ : 437-9014 ; **ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ** : 581-4473
ਅਮਰਜੀਤ ਸੂਫ਼ੀ : 581-7811 ; **ਮੱਖਣ ਟੁੱਟ** : 437-5666

ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਮੰਚ ਵੈਨਕੂਵਰ
P.O. BOX 67344 Stn. 'O'
VANCOUVER, B.C. CANADA V5W 3T1

ਧੂਤ ਅਤੇ ਕਨੇਡੀਅਨ ਦਾ ਕਾਤਲ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਹਲਾਕ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਸ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦੀ ਇਕ ਗਸ਼ਤੀ ਟੁਕੜੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਮੁਠਭੇੜ ਵਿਚ ਅਤਿਅੰਤ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹਲਾਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਦੇਬੂ ਦਾ ਸਾਥੀ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਧੂਤ ਤੇ ਸਾਥੀ ਕਨੇਡੀਅਨ ਦੇ ਕਤਲ ਵਿਚ ਹੱਥ ਸੀ।

ਧੂਤ ਤੇ ਕਨੇਡੀਅਨ ਦਾ ਕਾਤਲ ਹਲਾਕ

ਜਲੰਧਰ — ਅਰਬਨ ਐਸਟੇਟ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਅਤੇ ਦੋ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਦੇਬੂ ਨਾਂਮੀ ਖਤਰਨਾਕ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਜਦ ਕਿ ਦੂਜਾ ਹਨੇਰੇ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਾਸੋਂ ਇਕ ਸਕੂਟਰ ਪੀ. ਜੇ. ਕਿਊ 9891, ਇਕ ਚੀਨੀ 7.62 ਕੈਲੀਬਰ ਸਾਲਟ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਰਾਇਫਲ ਅਤੇ ਦੋ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵਿਚ ਪੰਦਰਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿਚ 25 ਗੋਲੀਆਂ ਸਨ।

ਉਕਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਐਸ ਐਸ ਪੀ ਸ੍ਰੀ ਐਸ ਐਸ ਬੈਂਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਧੀਰਪੁਰ ਥਾਣਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਬੈਂਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਸ ਦੀ ਇਕ ਸਾਂਝੀ ਪਾਰਟੀ ਅਰਬਨ ਸਟੇਟ ਦੀ ਕੋਠੀ ਨੰਬਰ 1005 ਵਿਚ ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਨ ਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਨ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਥੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਸੁਖਾ, ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਚੀਫ ਅਨੋਖ ਸਿੰਘ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਇਸ ਪੁਲਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਉਕਤ ਦੋ ਸਕੂਟਰ ਸਵਾਰ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ 15/1/87 ਨੂੰ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿਚ ਹੋਈ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਪਨ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੁਮਾਰ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤੇ ਚਾਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਸਨ, 32/2/87 ਨੂੰ ਥਾਣਾ ਆਦਮਪੁਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਢੀਂਗਰਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਪਾਖਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਡੇਰੇ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹਲਾਕ ਕਰਨ 19/1/87 ਧਰਮਪਾਲ ਨਾਂਮੀ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰਨ, 10/3/87 ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਸੀ. ਆਈ. ਡੀ. ਸਬ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਲਾਕ ਕਰਨ, 1/4/87 ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਐਸਿਸਟੈਂਟ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਐਂਡ ਐਕਸੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ 304354 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਲੁਟਣ, 10/4/87 ਨੂੰ ਜੰਡੂ ਸਿੰਘਾ ਦੇ ਦੇਸੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇ ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹਲਾਕ ਕਰਨ, 13/4/87 ਨੂੰ ਕਠਾਰ ਨੇੜੇ ਹੋਏ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਦੋ ਅਤਿਵਾਦੀ ਫੜੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ, 24/3/87 ਨੂੰ ਡਰੋਲੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ, ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕਨੇਡੀਅਨ ਅਤੇ ਚੰਨ ਸਿੰਘ ਧੂਤ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਓਜਲਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਜ਼ਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੀ ਯੂਨਿਟ ਦਾ ਏਰੀਆ ਕਮਾਂਡਰ ਸੀ।

ਪੁਲਸ ਦੂਜੇ ਫਰਾਰ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਦੋ ਫੱਟੜ

ਪਿਛਲੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਕਰਕੇ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਦੋ ਅਤਿਵਾਦੀ ਫੜੇ ਗਏ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ — ਪੁਲਸ ਨੇ ਇਥੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਰਾਮਦਾਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਖਤਰਨਾਕ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਗਾਮਾ ਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਫਿਲੌਰ ਵਿਚ ਪਾਬੰਦੀਆਂ

ਫਿਲੌਰ — ਫਿਲੌਰ ਵਿਚ ਦਫਾ 144 ਦੀ ਮਿਆਦ 31 ਜੁਲਾਈ ਤਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਥਾਨਕ ਐਸ ਡੀ ਐਮ ਸ: ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜ਼ਿਲਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਹੁਕਮ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਮਕ ਅਸਥਾਨ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਆਗਿਆ ਦੇ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਜਲਸੇ ਬਿਨਾਂ ਆਗਿਆ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੁਕਾਨਾਂ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 7-45 ਤਕ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੇ ਢਾਬੇ ਰਾਤ ਦਸ ਵਜੇ ਤੱਕ, ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ ਦਿਹਾਤੀ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਛੇ ਵਜੇ ਤੱਕ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਅੱਠ ਵਜੇ ਤੱਕ ਤੇ ਸਿਨਮੇ 9-30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਖੁਲੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਦੂਹਰੀ ਸਵਾਰੀ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜ਼ਿਲਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਨਵੇਂ ਹੁਕਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੂਹਰੀ ਸਵਾਰੀ ਸਕੂਟਰ, ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਹਾਰਸ ਪਾਵਰ ਤੋਂ ਘੱਟ) ਤੇ ਮੋਪਿਡ ਤੇ ਰਾਤ ਅੱਠ ਵਜੇ ਤੱਕ ਖੁਲ ਹੈ ਪਰ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਹਾਰਸ ਪਾਵਰ ਤੇ ਕੇਵਲ ਇਕੱਲੀ ਸਵਾਰੀ ਦੀ ਹੀ ਖੁਲ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਸਕੂਟਰ ਤੇ ਇਕੱਲੀ ਸਵਾਰੀ ਲਈ 24 ਘੰਟੇ ਲਈ ਖੁਲ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੇਗਾ ਉਸ ਵਿਰੁਧ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ।

ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਠੁਸ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚਲਾਈ ਗਈ ਕਥਿਤ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਫੂਕ ਨਿਕਲ ਗਈ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿਖ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (ਦੋਵੇਂ ਧੜੇ) ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫੋਰਸ ਵਰਗੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਮਾਰਚ ਵਿਚੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੁਧਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦਿਆਂ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ 1 ਅਪਰੈਲ 1987 ਤੋਂ ਠੇਕੇ ਬੰਦ ਰਖਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਠਿੰਡਾ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਅਤੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲੇ ਇਸ ਸ਼ਰਾਬ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਹਿੰਮ ਅਧੀਨ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 484 ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਅਪਰੈਲ 87 ਵਿਚੋਂ 179 ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇ ਨੀਲਾਮ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਮਾਰਚ 87 ਵਿਚੋਂ 2453 ਵਿਚ ਵਿਚ 2274 ਠੇਕੇ ਨਿਲਾਮ ਹੋਏ ਸਨ। ਰਾਜ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ 175 ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਤੋਂ ਬਿਨੈ ਪਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ 280 ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਨਿਲਾਮ ਹੋਈਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਸਨ। ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਸਥਿਤੀ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਬਿਨਾਂ ਨਿਲਾਮ ਪਏ ਠੇਕਿਆਂ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਆਮ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੈਨੇਡਾ ਆਈ ਭਾਰਤੀ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦੀ ਟੀਮ 'ਚੋਂ ਪੰਜ ਪਹਿਲਵਾਨ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ

ਓਨਟੇਰੀਓ (ਕੈਨੇਡਾ) ਵਿਚ 7-8 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਹੋਏ ਕੁਸ਼ਤੀ ਮੇਲੇ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੀ ਚੋਣ ਉਪਰ ਇਕ ਵਿਵਾਦ ਉਠ ਖੜਾ ਹੋਇਆ। ਪੰਦਰਾਂ ਮੈਂਬਰੀ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਕੈਨੇਡਾ ਆਈ, ਵਿਚੋਂ ਪੰਜ ਉਘੇ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਟੀਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਸੀ।

ਡਬਲਯੂ, ਐਫ ਆਈ ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ 17-18 ਸਾਲ ਉਮਰ ਗਰੁੱਪ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ, ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਅਤੇ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਟੀਮ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਜਦ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੌਰੇ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਰਸਮੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਟੀਮ ਦਾ ਖਰਚਾ ਝੱਲਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ।

ਟੀਮ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ — ਪਹਿਲਵਾਨ ਰਵਿੰਦਰ, ਅਤਰਪਾਲ, ਇੰਦਰਜੀਤ, ਕੁਮਾਰ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ। ਅਧਿਕਾਰੀ — ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ (ਮੈਨੇਜਰ), ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਕੋਚ, ਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਰੋਸ਼ਨ ਲਾਲ (ਰੈਫਰੀ), ਰਾਮਫਲ ਠੱਕਰਨ ਕੋਚ, ਆਸ਼ੋਕ ਰਾਜ ਜੈਪਾਲ (ਡਾਕਟਰ)।

ਇਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਾਬੂ

ਪੀਲੀਭੀਤ — ਕੋਤਵਾਲੀ ਪੁਲਸ ਨੇ ਇਕ ਸੰਖੇਪ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸੰਧੂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਥਾਣਾ ਜਮੀਲ ਦੇ ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬੰਦੂਕ ਖੋਹਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਈ ਹੋਰ ਡਕੈਤੀ ਤੇ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਮੰਨੀ ਹੈ।

ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਰੀਮਾਂਡ ਵਿਚ ਵਾਧਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — ਅਡੀਸ਼ਨਲ ਮੁਖ ਮਹਾਂਨਗਰੀ ਮਜਿਸਟਰੇਟ ਕੰਵਲ ਇੰਦਰ ਨੇ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਰੀਮਾਂਡ 23 ਜੁਲਾਈ ਤਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵਕੀਲ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨਾਰੰਗ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਉਪਰ 85 ਵਿਚ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਈ ਬੇਗੁਨਾਹ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ।

ਅੱਜ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਵੇਗਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — 13 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ, ਰਾਜ ਸਭਾ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ। ਅੱਜ ਸਾਢੇ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਆਰੰਭ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਨਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਤੇ ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ੍ਰੀ ਵੈਂਕਟਾਰਮਨ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਕਰਿਸ਼ਨਾ ਆਇਰ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ 706 ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਹਿਸਾ ਲਿਆ। 38 ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸੂਬਾਈ ਰਾਜਧਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ।

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਬਾਈਕਾਟ

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 15 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੋਣ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ। ਇਸਦੇ ਆਗੂ ਸ੍ਰੀ ਐਲ. ਕੇ. ਐਡਵਾਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਸਮੇਂ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਕਿਉਂਕਿ ਫਿਰਕੂ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਕਰਿਸ਼ਨਾ ਆਇਰ ਉਂਝ ਹੀ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਚੋਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ

ਵੋਟਾਂ ਪਿਛੋਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੇ ਹਲਕੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੋਣ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਵੈਂਕਟਾਰਮਨ ਦਾ ਜਿੱਤਣਾ ਯਕੀਨੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਹੜਤਾਲ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ — ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਡੀਪੂ ਉਤੇ ਪੁਲਸ ਅਤੇ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਝਗੜੇ ਪਿਛੋਂ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦਾ ਇਕ ਕੰਡਕਟਰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੱਸ ਡਰਾਈਵਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਹ ਝਗੜੇ ਦੀ ਖਬਰ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪਹੀਆ ਜਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਸਦੇ ਸਿਟੇ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਲ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਬੰਦ ਰਹੀਆਂ।

ਉਤਰੀ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਹੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਘਿਰੇ, ਪੰਜ ਹਲਾਕ

ਢਾਕਾ — ਇਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਮੌਨਸੂਨ ਦੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਝੌਂਪੜੀਆਂ ਵਿਚ ਘਿਰ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਖਬਰ ਅੱਜ ਇਥੋਂ ਛਪਣ ਵਾਲੇ ਬੰਗਾਲੀ ਅਖਬਾਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਇਤਫਾਕ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਖਬਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਤਰੀ ਪੂਰਬੀ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਜੈਨਤੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਮੀਂਹ ਕਾਰਨ ਹੜ੍ਹ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਿੰਦ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦੀ ਪਹਾੜੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਭਾਰੀ ਮੀਂਹ ਕਾਰਨ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀ ਹਲਾਕ ਹੋਣ ਦੀ ਖਬਰ ਹੈ। ਹੜ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਸੌ ਘਰਾਂ, ਸੜਕਾਂ, ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਚਾਹ ਉਤਪਾਦਕ ਸਿਲਹੱਟ ਜ਼ਿਲੇ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਢਾਕਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਇਕਬਾਲ ਹਸੈਨ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 2000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਟੱਬਰਾਂ ਨੇ 11 ਰਾਹਤ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਰੱਖੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰ ਲੋਕ ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਪੁਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ 500 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਫਸਲ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਠੇਕੇ ਤੇ ਫਾਇਰਿੰਗ

ਜਗਰਾਉਂ — ਜਗਰਾਉਂ ਸਬ-ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਿੰਡ ਕਾਉਂਕੇ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਠੇਕਾ ਸ਼ਰਾਬ ਉਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਅਜੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗ ਸਕਿਆ। ਪੰਜ ਰਾਊਂਡ ਫਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਪਿੰਡ ਕਾਉਂਕੇ ਕਲਾਂ ਦਾ ਠੇਕਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਗੁਰਮੇਲ ਕੌਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਧਰਨਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਠੇਕੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਲਟਕਾ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪੁਲਸ ਥਾਣਾ ਜਗਰਾਉਂ ਵਲੋਂ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਗੁਲਸ਼ਨ ਸੁਰਗਵਾਸ

ਬਠਿੰਡਾ — 14 ਜੁਲਾਈ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਗੁਲਸ਼ਨ ਇਥੇ ਸੁਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਏ। ਕੱਲ੍ਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸ: ਗੁਲਸ਼ਨ ਦਲਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀ ਆਯੂ ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਹਿਸਾ ਲਿਆ। ਉਹ 1977 ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਰਹੇ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਵੀ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਟਿਕਟ ਉਤੇ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਦੇ ਰਹੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸ਼ਾਇਰ ਸੁਲੱਖਣ ਮੀਤ, ਜੋ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ, ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਹਨ, ਉਹ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਗੁਲਸ਼ਨ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਦਾਮਾਦ ਹਨ।

ਸੱਤ ਸੂਬੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਾਂਝੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਗੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੱਤ ਸੂਬ.ਗ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਥੇ 11 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕੈਬਨਿਟ ਸੈਕਟਰੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸਰਲਾ ਗਰੇਵਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੱਦੇ ਉਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈ।

ਰਾਜਿਸਥਾਨ, ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਹਿਮਾਚਲ, ਯੂ. ਪੀ., ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ, ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਅਨ ਟੈਰੀਟਰੀ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਟੈਰੀਟਰੀ ਦੇ ਹੋਮ ਸਕੱਤਰ ਵੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਗੁਪਤ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਰੇਲਵੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸੱਤੇ ਸੂਬੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਗੁਪਤ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਕੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਟਰੇਂਡ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁਕਣਗੇ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਆਤਮ-ਬਚਾਓ ਮੁਹਿਮ ਹੋਵੇਗੀ — ਤਾਲਮੇਲ ਚੁਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

"ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਵੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ"

ਜਲੰਧਰ — ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਨਾ ਕਰਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਇਥੇ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਾਖਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਦਿਓਸੀ ਨੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਰਾਦੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਉਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਭਾਵੇਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਪਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਾਲ ਤਕਨੀਕੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਉਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲ ਰਹੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਕਮੀ ਕਰਨੀ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੈ।

ਹਰਿਆਣਾ ਦੀਆਂ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਦਿਓਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਸੰਮਤੀ ਨੇ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਵੀ ਸ਼ਾਵਨਵਾਦ ਦੇ ਨਾਹਰਿਆਂ ਉਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕੀਤੀ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੰਗੇ ਹੋਏ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਹੁਨਰਮੰਦੀ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਦੇ ਲੋਕ ਦਲ ਦੀ ਭਾਰੀ ਜਿੱਤ ਨਾਲ ਨਿਕਲਿਆ। ਚੌਧਰੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਹਰਿਆਂਣਵੀ ਸ਼ਾਵਨਵਾਦ ਫੈਲਾ ਕੇ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਸਲਾ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦੰਗਲ ਦਾ ਕੌਮੀ ਚੌਖਟੇ ਵਿਚ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੁੜ ਚੋਣ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਇਕ ਮਾੜੀ ਖੇਡ ਹੈ। ਇਹ ਕੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਮਨਪਸੰਦ ਦਾ ਹੋਵੇ ?

200 ਭਾਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਡਰਬਨ ਤੋਂ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ

ਡਰਬਨ — ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਐਸੋ: ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਡਰਬਨ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦੋ ਸੌ ਭਾਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣੇ ਮਕਾਨ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਿਹੜਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ — ਉਸ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੈਲੰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ।

ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਗੋਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਸਲੀ ਰੰਗ ਭੇਦ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤੇ ਚਲਕੇ ਗੈਰ ਗੋਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨਸਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਬਦਲੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗੋਰੀ ਨਸਲ ਦੀ ਸੰਘਣੀ ਅਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਕੇਂਦਰੀ ਡਰਬਨ ਵਿਚ ਕਰਾਏ ਤੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਦੋ ਸੌ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰੀਵਾਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ (ਗੈਰ ਗੋਰੀ ਨਸਲ ਦੇ) ਨੂੰ ਕਰਾਏ ਦੇ ਮਕਾਨ ਤੁਰੰਤ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨਗੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਰੁਧ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗੋਰੀ ਨਸਲ ਵਾਲ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਗੈਰ ਗੋਰੀ ਨਸਲ ਦੇ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ।

ਸ੍ਰੀ ਦਿਓਸੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੌਮ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਅਮਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਬੋਹਰ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਵਰਗੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੁਹਰਾਉਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਂਬ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਖਿਚਾਅ ਵਧੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਦਿਓਸੀ ਨੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਟੈਂਡ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਲ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਆਂਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਉਪਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਦਿਓਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਅਸੂਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਰਾਜ ਦਾ ਅੰਨਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ

ਲੰਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਰੁੱਧ ਤੁਹਮਤਬਾਜ਼ੀ

ਕੋਲੰਬੋ — ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਆਰ ਪ੍ਰੇਮਦਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਤਰੀ ਜਾਫਨਾ ਟਾਪੂਹਾਰ ਦੇ ਤਾਮਿਲਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਰਾਹਤ ਸਪਲਾਈ ਨੂੰ ਲੰਕਾ ਦੇ ਲੋਕ ਬੇਭਰੋਸਗੀ ਨਾਲ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਦੱਖਣੀ ਹੰਬਮਾਨਟੋਟਾ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਕੱਟਾਰਾਗਾਮਾ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਇਕ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਇਕ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਲੰਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧੋਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਭਾਰਤ ਉਹ ਕੁਝ ਵਿੰਗੇ ਟੇਢੇ ਢਾਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਤਾਕਤ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਹਤ ਸਪਲਾਈ ਪਿਛੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਸਲ ਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਲੋਕ ਸ਼ੰਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੋਈ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ — ਐਸ ਐਸ ਪੀ ਸ੍ਰੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਪੋਸੀ ਦੇ ਪਾਸ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਅਤਿਵਾਦੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਪਾਲਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਥਾਵਾਂ ਕਲਾ ਨੌਰ ਜ਼ਿਲਾ (ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ) ਦੇ ਪਿੰਡ ਕਿਸ਼ਨ ਕੋਟ ਦੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁਤਰ ਸੀ। ਪੁਲਸ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਇਕ ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਵਿਚ ਇਕ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਚੰਦ, ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਦਾ ਇਕ ਸੁਨਿਆਰਾ ਤੇ ਇਕ ਨਾਈ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖੁੱਡਾ ਬੱਸ ਕਾਂਡ ਨਾਲ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸੀ।

● ਪਤੀ : ਉਹ ਲੋਕ ਮੂਰਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਖੂਬਸੂਰਤ ਔਰਤ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਪਤਨੀ : ਬਹੁਤ-ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ। ਅਜ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਤਾਰੀਫ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਰੁਖ ਅਪਣਾ ਲਿਆ

21 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹੜਤਾਲ ਕਰਵਾਈ ਗਈ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — ਪਿਛਲੇ ਵੀਰਵਾਰ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ 21 ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਹੜਤਾਲ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਸੱਦਾ ਪੰਜਾਬ-ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਹੱਦ ਉਤੇ 73 ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਕਾਰਨ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਅੱਗਾਂ

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਗੁੰਡਾ ਅਨਸਰ ਨੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਦੁਕਾਨਾਂ ਜਾਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਾਂ, ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲਾਂ ਤੇ ਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕਰਫੀਊ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 236 ਗੁੰਡੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਕਈਆਂ ਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਭੀੜਾਂ ਨੂੰ ਭਜਾਉਣ ਲਈ ਹੰਝੂ ਗੈਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪੁਲਸ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਸ ਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਹਿਸਾਤਮਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਪਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪੁਲਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਮੋਹਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰੇ ਬੰਦ

ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਹਜੂਮ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਸਿਨਮੇ ਵੀ ਬੰਦ ਰਹੇ ਅਤੇ ਹੋਟਲ ਰੈਸਟੋਰਾਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸ਼ੱਟਰ ਸੁੱਟ ਗਏ। ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੀ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਕੂਲ ਤੇ ਕਾਲਜ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਬੱਸ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵੀ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

80,000 ਪੁਲਸ ਤੇ ਹੋਰ ਦਸਤੇ

ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ 80,000 ਤੋਂ ਉਤੇ ਪੁਲਸ ਤੇ ਨੀਮ-ਫੌਜੀ ਦਸਤੇ ਤਾਈਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 18,000 ਪੁਲਸੀਏ ਸਨ।

ਫੌਜ ਵੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ

ਸਾਡੇ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰੇਰਕ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਉਤੇ 1984 ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਹੋਈ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਫੌਜ ਤਾਈਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪੁਲਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਕਟਕਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਸ਼ਕ ਫੌਜ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ 1984 ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਫੌਜ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਜੇ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਫੌਜ ਨੂੰ ਵਰਤ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦੋ ਪੁਲਸੀਏ ਵੀ ਜ਼ਖਮੀ

ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਪੁਲਸੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਹੈ ਪਰ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਰਫੀਊ ਉਠਾਇਆ — ਹਾਲਾਤ ਕਾਬੂ ਹੇਠ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — 9 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਇਥੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਰਫੀਊ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਥੇ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਵੀ ਖਬਰ ਹੈ। ਪਰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਹਾਲਾਤ ਕਾਬੂ ਹੇਠ ਹਨ ਤੇ ਕਰਫੀਊ ਉਠਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੋਵੇਂ ਸੂਬੇ 9 ਤੇ 10 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਬੰਦ ਰਹੇ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰੇ ਬੰਦ ਰੱਖੇ ਗਏ।

ਬੰਬਈ ਬੰਦ

10 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਬੰਦ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 11 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕਲਕੱਤੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਬੰਦ ਲਾਗੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਰਾਜਸੀ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਲੱਗੀ

ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਟਰੱਕਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗਾਂ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਦੰਗੇ, ਫਸਾਦਾਂ ਦਾ ਪਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਗਿਆ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ 72 ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਤੋਂ ਰਾਜਸੀ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਹਰਿਆਣਾ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਬੋਲਦਿਆਂ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਚੌਧਰੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦੀ ਮੱਦ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਬਾਰੇ ਮੱਦ ਨਾਲ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ ਉਤੇ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸਮਝੌਤਾ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ

ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਮਨ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਉਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰ ਕੇ ਇਹ ਅਮਨ ਖਰੀਦਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਫਿਰਕੂ ਜਜ਼ਬਾਤ ਭੜਕਾ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕਬਜ਼ਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਕਾਬੂ ਹੇਠ

ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਜੋ ਜ਼ੁਲਮ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੇ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਉਸਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਸਭ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਕਾਬੂ ਹੇਠ ਹੈ। ਜੋ ਜਾਨੀ ਜਾਂ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗੀ।

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਂ ਵਿਚ ਲੇਬਰ ਪਾਰਟੀ ਜਿੱਤੀ

ਸਿਡਨੀ — ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਲੇਬਰ ਪਾਰਟੀ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬੌਬ ਹਾਕ ਨੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬੌਬ ਹਾਕ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਲੀਡਰ ਰਹਿ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੋਟਾਂ 148-ਮੈਂਬਰੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਲਈ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਵਿਰੋਧੀ ਕਨਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਾਰ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਕਿਸ, ਪ੍ਰਾਚੀਨਤਾ ਦੀਆਂ ਇਹ ਲੋਕੀਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ?
ਉਸ ਯੁੱਗ ਦੀ ਗਲ ਗਲ ਤੇ ਸਾਖੀ ਭਰਦੇ.
ਮਹਾਨਤਾ ਭਰੀਆਂ ਉਹ ਹਸਤੀਆਂ
ਸਤੀ, ਸਾਵਿਤ੍ਰੀ, ਸੀਤਾ ਮਾਤਾ
ਔਰਤ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਭਾ ਵਿੰਨੀਪੈਗ ਵਲੋਂ

ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਭਾ ਵਿੰਨੀਪੈਗ ਵਲੋਂ 23 ਮਈ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਟੈਕਨੀਕਲ ਵੋਕੇਸ਼ਨ ਸਕੂਲ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਲੋਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੰਚ ਕੈਲਗਿਰੀ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਗੀਤ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਐਸੋ: ਐਡਮਿੰਟਨ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਇਕ ਸਮੂਹਗਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਤਿੰਨ ਨਾਟਕ ਖੇਡੇ ਗਏ — ਪਹਿਲਾ ਨਾਟਕ 'ਲੋਕ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ ਵਿਨੀਪੈਗ' ਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸਨੂੰ ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਟਕ 'ਚ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਵਸੇ ਗਤਲ ਪੈਮਾਨੇ ਤੇ ਚੋਟ ਸੀ। ਪੈਮਾਨਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਮਿਣਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਉਸਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਕੋਲ ਐਸ਼ੋਇਸ਼ਰਤ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਿਣਕੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਚਲੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ, ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪਰਵਰਸ਼ ਤੋਂ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚਲੇ ਲੀਡਰਾਂ ਉਤੇ ਵੀ ਇਸ ਨਾਟਕ 'ਚ ਵਿਅੰਗ ਸੀ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਖੂਨ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਚ ਆਪਣੀ ਚੌਧਰ ਖਾਤਿਰ ਰੋਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਟਕ 'ਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੂੰ ਇਕ-ਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਆਪ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵੰਗਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਲੇਠੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਲਾਕਾਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਸਟੇਜੀ ਤਜਰਬਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਊਣਤਾਈਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਇਹ ਨਾਟਕ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਬਹੁਤ ਸਲਾਹਿਆ ਗਿਆ।

ਦੂਸਰਾ ਨਾਟਕ 'ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਐਸੋ: ਐਡਮਿੰਟਨ ਵਲੋਂ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਇਹ ਨਾਟਕ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਦੰਭ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਚੌਰਾਹੇ 'ਚ ਭੰਨਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਕ ਧੜਾ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਧੜਾ ਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਰਲਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲਾਂਭੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੌੜੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਗਰਜ਼ਾਂ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰਾ ਮਾਰ ਲੜਾਈ ਧੱਕਣੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਪੰਜਾਬ ਮਸਲਾ ਉਪਜਿਆ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਖੇਡ ਚੋਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਲਝਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਵੀ ਦੋਵੇਂ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸੌੜੇ ਸਿਆਸੀ ਹਿਤਾਂ 'ਚੋਂ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਬਹੁਤ ਸਲਾਹਿਆ ਗਿਆ।

ਤੀਸਰਾ ਨਾਟਕ ਲੋਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੰਚ ਕੈਲਗਿਰੀ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ — ਇਹ ਨਾਟਕ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ (ਤੋਂ ਤੁਰਕੇ ਵਰਤਮਾਨ) ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਸੀ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵਲੋਂ ਚਿਤਵੇ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਭ ਨੂੰ ਜਿਊਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੱਕ ਹੋਣਗੇ ਇਸ ਅਖੌਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਅਜੇ ਅਧੂਰਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਪਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ 'ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਐਡਮਿੰਟਨ' ਦੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਪਿਰਤ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਤੋਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ 'ਲੋਕ ਕਲਾ ਮੰਚ ਵਿੰਨੀਪੈਗ' ਦੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਵਲੋਂ ਗਿੱਧਾ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਲਾਹਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗਿੱਧੇ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਮੁਦੱਈਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਜੀ ਸੁਆਰਥਾਂ ਲਈ ਇਕ ਬਜ਼ਾਰੂ ਚੀਜ਼ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਗਿੱਧਾ ਸਾਡੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਬੋਲੀਆਂ ਇਸ ਦੀ ਧੜਕਦੀ ਰੂਹ ਹਨ। ਇਹ ਗਿੱਧਾ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸਾਡੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਦਿਲ ਦੇ ਮਰ ਮਿਟੇ ਅਰਮਾਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਗਿੱਧੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸੀ ਕਿ ਗਿੱਧਾ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਵਧੀਆ ਤੇ ਉਸਾਰੂ ਬੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ :

ਕਿਰਤੀਆਂ ਦਾ ਤੂੰ ਖੂਨ ਪੀਣ ਲਈ ਫਿਰਦੈਂ ਗੁੰਡੇ ਪਾਲੀ
ਵੇ ਰਾਜ ਲੁਟੇਰਾ ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਲੋਕਾਂ ਗੱਲ ਉਠਾ ਲਈ
ਸਮੇਂ ਦਿਆ ਹਾਕਮਾਂ ਵੇ
ਔਖੀ ਝੱਲਣੀ ਸੂਰਜ ਦੀ ਲਾਲੀ

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਉਸਾਰੂ ਗੀਤ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਲੋਂ ਭੰਗੜਾ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਪਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਛੇਅ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਾਣਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਪਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਉਹਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਕਿ ਇਹ ਸਿਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਥ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅੰਤ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਕੀਮਤੀ ਸਮਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਟਿਕਟਾਂ ਵੇਚਣ ਅਤੇ ਇਸ ਪਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਬਨਾਉਣ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ।

ਵਲੋਂ : ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਭਾ ਵਿੰਨੀਪੈਗ।

ਜੇਠ ਮਿਲਾਨੀ ਦੇ ਪੱਤਰ ਤੇ ਸਵਾਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਵੱਕਾਰ ਘੱਟੇ ਰੋਲ ਦਿਤਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਘੇ ਵਕੀਲ ਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੇਠ ਮਿਲਾਨੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪੁਛੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂ ਤੱਕ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਖੁਲ ਕੇ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਜੇਠ ਮਿਲਾਨੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਲੋਚਨਾ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ "ਕੁਤੇ ਬਹੁਤ ਭੌਂਕਦੇ ਹਨ ਉਹ ਕਿਸ ਕਿਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ। ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਉਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਬਾਦ ਵਿਚ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨੇ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਉਕਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਉਤੇ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਨੇ ਜੇਠ ਮਿਲਾਨੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਉਤੇ ਲਾਏ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਇਕੱਲਾ ਰਾਜੀਵ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਾਰੀ ਜੱਜ ਹੀ ਕੁਪੱਤੀ ਹੈ ਰਾਜੀਵ ਉਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹਮਾਤ ਵਿਚ ਨੰਗੇ ਹਨ। ਜੇਠ ਮਿਲਾਨੀ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ ਹੈ — ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵੌਫਰਜ਼ ਦਾ ਇਕ ਬਾਕਾਇਦਾ ਦਫਤਰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੋਰੀਆ ਹੋਟਲ ਦੇ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 1271 ਵਿਚ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅਫਸਰ ਲਗਾਤਾਰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਸਾਬਕ ਰਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਭੂਰੇ ਲਾਲ ਪਾਂਡੇ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਕੇ ਪੂਰੀ ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੇ ਹੌਂਸਲੇ ਢਾਏ ਹਨ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਚੱਢਾ ਵਿਰੁਧ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਣ ਬਾਦ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਬੋਫਰਜ਼ ਦੇ ਦਿਲੀ ਦਫਤਰ ਉਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਪੁਛਗਿਛ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਮੋਰੀਆ ਹੋਟਲ ਕੋਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਮੰਦਰ ਨਹੀਂ ਜਿਥੇ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਜਾਣ ਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਹੋਵੇ।

ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਮੁਖ ਦੋਸ਼ੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਜ਼ਿਲਾ ਪੁਲਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਵਾਲੇ ਖੌਫਨਾਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਥੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਸ ਕਪਤਾਨ ਆਰ ਐਸ ਗਿੱਲ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫੋਰਸ' ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 50,000 ਰੁਪੈ ਦਾ ਇਨਾਮ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਗਿੱਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤਿਵਾਦੀ ਦਾ, ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਸਬ-ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ, ਨਿਰੰਕਾਰੀ, ਟਿੱਕਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਸੁਖਜੈਂਟ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਵਿਚ ਹੱਥ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਦਾਖਾ ਵਿਚ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦੇਸੀ ਪਿਸਤੌਲ ਤੇ ਵੀਹ ਗੋਲੀਆਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ।

ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਸ ਨੇ ਦਾਖੇ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਪਾਲੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕ ਡਾਕੇ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ 2500 ਰੁਪਏ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਦੋ ਹੋਰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਚਰਨਪਾਲ ਮਾਡਲ ਗਰਾਮ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਪਪੂ — ਸਲਿਮ ਤਾਬਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਉਪਰ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਅਨੋਖ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਬੰਬ ਕਾਂਡਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਸ ਕਪਤਾਨ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੁਲਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ 148 ਅਤਿਵਾਦੀ ਤੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਬੂ ਕੀਤੇ ਵੀਹ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਡ ਹਨ।

16 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਕਾਅਧੀਨ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਚਾਰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਹਲਾਕ ਹੋ ਗਏ। ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਸ ਕਪਤਾਨ ਸ੍ਰੀ ਗਿੱਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੁਲਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਅਸਲਾ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਹ ਹੈ : ਦੋ ਕਾਰਬਾਈਨਾਂ, ਤਿੰਨ ਸਮਰਿੰਗ ਫੀਲਡ ਰਫਲਾਂ, ਇਕ ਥੋਪਸਨ ਸਬ-ਮਸ਼ੀਨਗੰਨ, ਬਾਰਾਂ ਬੋਰ ਦੀਆਂ ਗਿਆਰਾਂ ਬੰਦੂਕਾਂ, 92 ਰਿਵਾਲਵਰ, ਦੋ ਐਚ. ਈ. 36 ਹੈਂਡਗਰੇਡ, ਚਾਰ ਦੇਸੀ ਬੰਬ, ਚਾਰ ਕਿਲੋ ਡਾਈਨਾਮਾਈਟ 2716 ਗੋਲੀਆਂ, 600 ਡਿਟੋਨੇਟਰ ਤੇ ਪੰਜ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਅਸਾਲਟ ਰਫਲਾਂ।

ਪੁਲਸ ਮੁਖੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਤਲਾਂ ਤੇ ਡਾਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਨ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਹਲਵਾਰਾ ਦੇ ਗਿਰੋਹਾਂ ਨਾਲ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਪਾਲ ਪਾਂਡੇ ਦੇ ਚਾਰੋਂ ਕਾਤਲ ਤੇ ਮਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਆਗੂ ਡਾ. ਕਾਲੀਚਰਨ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਕਾਲੀ (ਲੌਂ) ਵਿਧਾਇਕ, ਹਰਭਜਨ ਕੌਰ ਅਕਾਲ (ਲ) ਆਗੂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਂਜਨ ਦੇ ਦੋ ਦੋ ਕਾਤਲ ਵੀ ਪਹਿਚਾਨ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗਿੱਲ ਨੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਫਾਇਰਿੰਗ

ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਾਰਾ ਨਹੀਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — ਪੁਲਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਮਾਇਆਪੁਰੀ ਕਾਲੋਨੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਗੋਲੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਅਤਿਵਾਦ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਜਾਜ ਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਸਨਅਤਕਾਰ ਨੇ ਪੁਲਸ ਪਾਸ ਰੀਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਾਈ ਸੀ ਕਿ ਰਾਤ ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਉਪਰ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਘਰ ਪਰਤ ਰਹੇ ਸਨ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਪੁਲਸ ਰੀਪੋਰਟ ਦੀ ਸਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੋਲੀ ਚਲਣ ਦੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਦਾ ਕਾਤਲ ਫੜਿਆ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ — ਪੁਲਸ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਬਡਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਮਾਰਕਿਟ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੇ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸ: ਬਡਾਲਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ 26 ਜੂਨ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰਕੇ ਹਲਾਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਤਿੰਨ ਲੁਟੇਰੇ, ਪੰਜ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਾਬੂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ — ਪੁਲਸ ਨੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦੇ ਇਕ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਗਿਰੋਹ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕਰਨ ਤੇ ਪੰਜ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਲੁਟੇਰੇ ਮਨਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਤਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਡਾਕਾ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਦੋ ਪਿਸਤੌਲ ਗਿਆਰਾਂ ਕਾਰਤੂਸ ਤੇ ਦੋ ਸਕੂਟਰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੁਲਸ ਨੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਫੜਿਆ

ਬੰਗਾ — ਪੁਲਸ ਨੇ ਭੰਡੀਪੁਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਪਿਸਤੌਲ ਤੇ ਪੰਜ ਗੋਲੀਆਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਤਫਤੀਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਜ਼ਫਨਾ ਵਿਚ 70 ਮਰੇ — 10 ਫੌਜੀ ਹਲਾਕ

ਕੋਲੰਬੋ — ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਵਿਚ ਜ਼ਫਨਾ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਅਮਲੇ ਤੇ ਤਾਮਿਲ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝੜਪਾਂ ਵਿਚ 70 ਬੰਦੇ ਮਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 10 ਫੌਜੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਸੁਰੰਗਾਂ ਵਿਛਾਈਆਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਨੇ ਉਡਾ ਦਿੱਤੇ। ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਲੜਾਈ ਸੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੈਵਰਧਨੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇ।

ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੇ ਚੋਰੀ ਦੇ ਸਕੂਟਰ ਸਮੇਤ ਦੋ ਕਾਬੂ

ਬੱਸੀ ਪਠਾਣਾ — ਪਿੰਡ ਮਾਰਵਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪੁਲਸ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਦੋ ਸਕੂਟਰ ਸਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਕੂਟਰ ਸਵਾਰਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਾਸੋਂ ਬਾਰਾਂ ਬੋਰ ਦਾ ਪਿਸਤੌਲ ਦੋ ਕਾਰਤੂਸ ਤੇ ਚੋਰੀ ਦਾ ਇਕ ਸਕੂਟਰ ਮਿਲਿਆ। ਪੁਲਸ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਮਪੁਰ ਨਡਿਆਲ ਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਉਚਾ ਬੋਹਿਣ) ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਸਤਲੁਜ ਯਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੇ ਇਕ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਲੁਟਣ ਲਈ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਪੁਲਸ ਦੇ ਕਾਬੂ ਆ ਗਏ

ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਾਬੂ

ਫੀਰੋਜ਼ਪੁਰ — ਮੁਲਾਂਵਾਲੀ ਪੁਲਸ ਨੇ ਇਕ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਜ਼ਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਖੇਮਕਰਨ ਹਲਕੇ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਇਕ ਸਮਗਲਰ ਹਲਾਕ, ਦੂਜਾ ਜ਼ਖਮੀ, 27 ਲੱਖ ਦਾ ਸੋਨਾ ਬਰਾਮਦ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ — ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਦਨਾਮ ਸਮਗਲਰ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਹੱਦੀ ਚੌਕੀ ਕੱਕੜ ਤੇ ਹੋਏ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਹਲਾਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਸਾਥੀ ਬਚ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪਰਤਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੂਜਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬੀ ਐਸ ਐਫ ਦੀ ਧਾਰੀਵਾਲ ਚੌਕੀ ਲਾਗੇ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਸਮਗਲਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਿਰਤਕ ਪਾਸੋਂ 27 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸੋਨਾ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸਦਾ ਦੂਜਾ ਸਾਥੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਭੱਜ ਗਿਆ ਹੈ।

• ਫਾਇਦਾ

ਡਾਕਟਰ (ਅਮੀਰ ਰੋਗੀ ਨੂੰ)—ਜਾਪਦਾ ਏ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੇਰੇ ਇਲਾਜ ਤੋਂ ਫਾਇਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਏ।"

ਰੋਗੀ—ਪਰ ਉਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ, ਜਿੰਨਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੇਥੋਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਏ।

The Manitoba Mirror

ਮੈਨੀਟੋਬਾ ਦਰਪਣ

16 ਸਾਲਾ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਰੇਪ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ 8 ਏਸ਼ੀਅਨ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ 9 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ

ਲੰਡਨ — ਏਸ਼ੀਅਨ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਖਬਰ ਬੜੀ ਚਿੰਤਾ ਨਾਲ ਸੁਣੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅੱਠ ਏਸ਼ੀਅਨ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ 16 ਸਾਲਾ ਨਾਬਾਲਗ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਰੇਪ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ 3 ਤੋਂ 9 ਸਾਲ ਤੱਕ ਕੈਦ ਦੀਆਂ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਇਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਿੱਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਇਥੋਂ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਦੇ ਸਿਰ ਕਿੰਨੀ ਹੈ? ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਕਿੰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਸਭਾ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਦਾਰੇ ਇਸ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਇਹ ਏਸ਼ੀਅਨ ਹਲਕਿਆਂ ਲਈ ਸੋਚਣ ਦੀ ਘੜੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ।

ਓਲਡ ਬੇਲੀ ਦੇ ਜੱਜ ਜੇਮਜ਼ ਰਾਈਟ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ 16 ਸਾਲਾ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਊਥਾਲ ਦੇ ਇਕ ਘਰ ਵਿਚ ਦੋ ਘੰਟੇ ਕੈਦ ਰਖਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਉਤੇ ਹਵਸੀ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ। ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਿਨਸੀ ਭੁੱਖ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਲੁਟੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਖਿਆਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਉਤੇ ਕੀ ਗੁਜ਼ਰੇਗੀ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਉਤੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਤੇ ਖੌਫਨਾਕ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ। ਇਹ ਹਮਲੇ ਬੁਜ਼ਦਿਲੀ ਭਰੇ ਤੇ ਕਮੀਨੇ ਸਨ। ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਸਿਵਾਏ ਡੈਨਿਸ ਰੇਅ ਦੇ, ਲੜਕੀ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗਰੁਪ ਦੇ ਲੀਡਰ 18 ਸਾਲਾ ਮਹੇਸ਼ ਢੌਕੀਆ (ਹੇਜ਼), 20 ਸਾਲਾ ਮਨਜੀਤ ਹੇਅਰ (ਸਾਊਥਾਲ) ਨੂੰ 9-9 ਸਾਲ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਜੇਲ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ। 18 ਸਾਲਾ ਰਵੀ ਲਖਣਪਾਲ, 19 ਸਾਲਾ ਜਸਵਿੰਦਰ ਅਟਵਾਲ (ਸਾਰੇ ਸਾਊਥਾਲ) 20 ਸਾਲਾ ਨਵੀਫੈਜ਼ (ਕਲਬਹਮ) ਨੂੰ ਸੱਤ ਸੱਤ ਸਾਲ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਜੇਲ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ। 18 ਸਾਲਾ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ (ਈਲਿੰਗ) ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਅਤੇ 22 ਸਾਲਾ ਡੈਨਸ ਰੇਅ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿਤੀ।

ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਈ ਲੜਕੀ ਨੇ ਜਿਊਰੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘਟਨਾ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮਾਰਚ ਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਮੁਹੇਸ਼ ਢੌਕੀਆ ਨੂੰ ਅਕਸਬ੍ਰਿਜ ਦੇ ਇਕ ਡਿਸਕੋ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਬੇਵਕੂਫੀ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਢੌਕੀਆ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਕਾਰ ਵਿਚ ਲਿਫਟ ਲੈ ਲਈ। ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਇਕ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ ਜਿਥੇ ਉਹਨਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਲਾਹ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਲੁੱਟੀ।

ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਣਕ 'ਚ ਘਪਲੇਬਾਜ਼ੀ

ਨਥਾਣਾ — ਭੁੱਚੋ ਮੰਡੀ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਸਪੈਸ਼ਲਾਂ 'ਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕਥਿਤ ਘਪਲੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਨਸਪ ਦੇ ਨਥਾਣਾ ਡਿਪੂ ਦੀ ਐਫ. ਸੀ. ਆਈ. ਰਾਹੀਂ ਭੁੱਚੋ ਮੰਡੀ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਕਣਕ ਦੀ ਸਪੈਸ਼ਲ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੀ ਕਣਕ ਘੱਟ ਭਰੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਣਕ ਨਥਾਣਾ ਵਿਖੇ ਪਨਸਪ ਦੇ ਭਗਤਾ ਰੋਡ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਗੁਦਾਮ 'ਚੋਂ ਟਰੱਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭੁਚੋ ਮੰਡੀ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਲਿਜਾਈ ਗਈ।

ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਪਨਸਪ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਖੁਰਾਕ ਨਿਗਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇਸ ਗੁਦਾਮ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਬੋਰੀਆਂ 'ਚ ਪਰਖੀ ਲਾ ਕੇ ਇਕ ਕਿਲੋ ਪ੍ਰਤੀ ਬੋਰੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਣਕ ਕੱਢ ਲਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਕਣਕ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਹੀਂ ਬਾਹਰ ਦੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਆਟਾ ਚੱਕੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਨਸਪ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਹਿੱਸਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਡਰ ਨਹੀਂ। ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਵਸੀਲਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਕਤ ਪਨਸਪ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਇਕ ਪੀਪਾ ਕਣਕ ਦਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਪੈਸ਼ਲ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਪਈ ਕਣਕ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਖਰੀਦੀ ਕਣਕ ਗੁਦਾਮਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਪਈ ਹੈ। ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਕ ਦਰਜਨ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਸਪੈਸ਼ਲ ਦੀ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

• ਸੁਖਾਵਾਂ ਪੱਖ

ਸੁਖਦਾਈ ਘਰੇਗੀ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਬੰਦ ਨੇ ਕਿਹਾ—"ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਕਦੇ ਤਲਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ 'ਚ ਵੀ ਸੁਖਾਵਾਂ ਪੱਖ ਢੂੰਡ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਉਹ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਪਲੇਟਾਂ ਸੁੱਟਣ ਲਗਦੀ ਏ। ਜੇਕਰ ਪਲੇਟ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਸ਼, ਨਾ ਲਗੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਖੁਸ਼।"

ਨਸਲਵਾਦੀ ਅਫਰੀਕਨ ਸਰਕਾਰ ਝੁਕ ਰਹੀ ਹੈ

ਜੋਹਨਸਬਰਗ — ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਨਸਲਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਉਤੇ ਜਬਰੀ ਰਾਜ ਕਰਨ ਦੇ ਪੈਰ ਪੈਰ ਉਤੇ ਸਬੂਤ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਸ ਨਸਲਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰਨ ਆਪਣੇ ਦਾਅਪੇਚ ਬਦਲਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਖਬਰਾਂ ਆਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਬੋਥਾ ਸਰਕਾਰ ਅਫਰੀਕਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਡਿਪਟੀ ਮੰਤਰੀ ਮਿ: ਮਰਵੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੂਲਨ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਜਾਂ ਕੈਦੀ ਕਾਲੇ ਲੀਡਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੋਥਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਨ ਲੀਡਰ ਮਿ: ਮੰਡੇਲਾ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਲਿਖ ਦੇਣ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ।

ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਦੀ ਦੋ ਤਿਹਾਈ ਦੌਲਤ ਖਤਮ

ਨਿਊਯਾਰਕ — ਬਾਕਸਿੰਗ-ਸਾਬਕ ਸੰਸਾਰ ਜੇਤੂ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਬਾਰੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਰਸਾਲੇ ਨਿਊਜ਼ਵੀਕ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਲੜਾਕੂ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਮਾਈ ਹੋਈ ਦੌਲਤ ਦਾ ਦੋ ਤਿਹਾਈ ਹਿਸਾ ਖਤਮ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੇ ਬਾਕਸਿੰਗ ਛੱਡੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਪਾਸ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਦੀ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਕੇਵਲ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਰਕਮ ਮੈਨੇਜਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਬਹੁਤੀ ਦੌਲਤ ਉਸਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਪਤਨੀਆਂ ਨੇ ਖਰਚ ਕੀਤੀ। ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਦੇ 8 ਬੱਚੇ ਹਨ। ਹਰ ਬੱਚੇ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਦਸ ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦਾ ਟਰਸਟ ਬਣਾ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਪਾਸ ਦੋ ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਪਰ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਦਾ ਇਕ ਦੋਸਤ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਪਾਸ ਮਸਾਂ 80 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਬਚੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਪਾਕਿੰਸਨ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਬਾਕਸਰਾਂ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਸਿਰ ਵਿਚ ਮੁੱਕੇ ਖਾਣ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਡੀ. ਸੀ. ਦੀ ਬਦਲੀ — ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵਧੀਕੀ

ਬਰਨਾਲਾ — ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਦਲੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਵੇਂ ਲਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਜ਼ਿਲਾ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਵਧੀਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਪੀ. ਰਾਮ ਮਿਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਨੌਕਰੀ ਹੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿਤੇ ਹੋਈ ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਤਾਂ ਬਦਲੀ ਹੋਣੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।' ਪਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ, ਸੋਸ਼ਲ ਵਰਕਰ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ 'ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਗੇ ਚੰਗੇ ਤੇ ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ। ਇਥੇ ਆਟੇ ਦਾਣੇ ਦਾ ਇਕੋ ਭਾਅ ਹੈ।'

ਜ਼ਿਲਾ ਵਾਸੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਪੀ ਰਾਮ ਡੀ ਸੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਦੀ ਜੋੜੀ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ ਅਮਨ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਕ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਵਰਨਰ ਸ੍ਰੀ ਐਸ. ਐਸ. ਰੇਅ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਜੁੰਡਲੀ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਗਵਰਨਰੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਚਲਾਉਣ 'ਤੇ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਥੇ ਲੋਕ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਥੋਕ ਤਬਾਦਲਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

The Manitoba Mirror

ਮੈਨੀਟੋਬਾ ਦਰਪਣ

ਗੁਰਮਤਿ ਤੇ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ

ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਵੈਨਕੂਵਰ

ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਭੇਦ ਨਹੀਂ । ਗੁਰਬਾਣੀ ਹੀ ਗੁਰਮਤਿ ਹੈ । ਗੁਰਮਤਿ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਨਹੀਂ । ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਮਰਯਾਦਾ, ਸ਼ਰੀਅਤ, ਸੰਜਮ, ਰਹੁ-ਰੀਤੀਆਂ ਆਦਿ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੈ । ਕਿਸੇ ਮਰਯਾਦਾ, ਰਹੁ ਰੀਤੀ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਰਮ ਧਰਮ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਕਹਿਣਾ ਭੁਲ ਹੈ ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਦੀਵੀ ਤੇ ਅਟਲ ਹਨ ਪਰ ਹਰ ਮਰਯਾਦਾ, ਰਹੁ ਰੀਤੀ ਦਾ ਆਦਿ ਅਤੇ ਅੰਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਸ ਕਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪਾਲਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਮਿਥੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੁੱਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਕਿਸੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਰਯਾਦਾ ਰਹੁ ਰੀਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪਾਪ ਖੰਡਨ ਜਾਂ ਜੀਵਨ ਮਰਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਾ ਸਕਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ । ਸਗੋਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ —

ਸ਼ਰੈ ਸ਼ਰੀਅਤਿ ਆਖੀਐ ਤਰਕ ਤਰੀਕਤ ਰਾਹ ਸਿਵਾਣੇ

ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੋਗ ਵਰਤੋਂ ਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਨੱਚਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਠੋਰਤਾ, ਮੁਤੱਸਬ ਆਦਿ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਬਚਿਤਰ ਨਾਟਕ ਵਿਚ —

ਪਾਪ ਕਰੇ ਪਰਮਾਰਥ ਕੇ ਜਿਹ ਪਾਪਨ ਤੇ ਅਤਿ ਪਾਪ ਲਜਾਈ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ।

ਨਾ ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨ ਮੁਸਲਮਾਨ
ਅਲਹ ਰਾਮ ਕੇ ਪਿੰਡੁ ਪਰਾਨ (1136)

ਅਤੇ

ਹਿੰਦੂ ਅੰਨਾ ਤੁਰਕੂ ਕਾਣਾ, ਦੁਹਾਂ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਸਿਆਣਾ (875)

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ ਕੌਮਾਂ, ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਤੀਸਰੇ ਪੰਥ ਦਾ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ।

ਜੋ ਲੋਕ ਫੋਕਟ ਰਹੁ-ਰੀਤੀਆਂ, ਖਾਲੀ ਸ਼ਰੀਅਤ ਆਦਿ ਨੂੰ ਹੀ ਧਰਮ ਸਮਝੀ ਬੈਠੇ ਸਨ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੀ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਹੈ —

ਸ਼ਰੈ ਸ਼ਰੀਅਤਿ ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰੁ ।
ਬਿਨੁ ਬੂਝੇ ਕੈਸੇ ਪਾਵਹਿ ਪਾਰੁ । (84)

ਖਾਲੀ ਸ਼ਰਾ ਸ਼ਰੀਅਤ, ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਨਾਲ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਨਹੀਂ, ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਉਸ ਪਰਮ ਜੋਤ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੀ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਰੀ ਸ਼ਰਾ ਸ਼ਰੀਅਤ, ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ —

ਸ਼ਰਾ ਸ਼ਰੀਅਤ ਲੇ ਲੇ ਕੰਮਾਵਹੁ (1083)

ਇਕ ਹੋਰ ਫਰਮਾਨ ਹੈ —

ਆਚਾਰਿ ਤੂ ਵੀਚਾਰਿ ਆਪੇ
ਹਰਿਨਾਮੁ ਸੰਜਮ ਜਪ ਤਪੋ (1113)

ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੀ ਧਾਰਮਕ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ ਚਲਣਾ ਹੈ ।

ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਵੇਸਾਂ, ਪਹਿਰਾਵਿਆਂ, ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਹੈ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਹੈ —

ਕਾਇਆ ਬ੍ਰਹਮਾ ਮਨੁ ਹੈ ਧੋਤੀ ।
ਗਿਆਨੁ ਜਨੇਊ ਧਿਆਨੁ ਕੁਸਪਾਤੀ । (1355)

ਅਰਥ — ਸਰੀਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੈ, ਮਨ ਧੋਤੀ ਹੈ, ਗਯਾਨ ਜਨੇਊ ਹੈ , ਧਯਾਨ ਦੱਭ ਦੇ ਪੱਤੇ ਦਾ ਬਣਿਆ ਛੱਲਾ ।

ਬਾਹਰਿ ਜਨੇਊ ਜਿਚਰੁ ਜੋਤਿ ਹੈ ਨਾਲਿ,
ਧੋਤੀ ਟਿਕਾ ਨਾਮੁ ਸਮਾਲਿ । (355)

ਭਾਵ : ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਜੋਤ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਹੈ ਤਦ ਤੱਕ ਬਾਹਰ ਜਨੇਊ ਤੇ ਟਿਕਾ ਹੈ । ਚਿੰਨ੍ਹ ਭੀ ਸਰੀਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੀ ਧਾਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰ ਜੋ ਐਥੇ ਉਥੇ ਨਾਲ ਨਿਭੇ । ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਪਿਆ ਢੂੰਡ ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਜੰਞੂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦਇਆ, ਸੰਤੋਖ, ਜਤ ਤੇ ਸਤ ਦੇ ਜੰਞੂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਿਤੀ । ਕੀ ਇਹ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਦਇਆ, ਸੰਤੋਖ ਅਤੇ ਜਤ ਸਤ ਦਾ ਕੜਾ ਪਹਿਣੀਏ ?

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜੋ ਜੰਞੂ ਸੰਬੰਧੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਕੜੇ ਤੇ ਵੀ ਘਟਦਾ ਹੈ । ਕੜਾ ਵੀ ਛੋਟਾ ਹੋ ਜਾਨ ਤੇ ਕਟ ਕੇ ਨਵਾਂ ਪਾ ਲਈਦਾ ਹੈ । ਜੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸੋਚਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੰਘਾ ਤਰਖਾਣ ਬਨਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੜਾ ਲੋਹਾਰ ਅਤੇ ਕਛਹਿਰਾ ਦਰਜੀ ਸੀਉਂਦਾ ਹੈ । ਜੇ ਕੜਾ ਜਾਂ ਕਛਹਿਰਾ ਛੋਟਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨਵਾਂ ਪਾ ਲਈਦਾ ਹੈ ।

ਜੇ ਕਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਜੋਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨ ਟੁੱਟਣ ਤੇ ਨ ਹੀ ਸੜਨ ।

ਫਰੀਦਾ ਮੈ ਭੋਲਾਵਾ ਪਗ ਦਾ ਮਤੁ ਮੈਲੀ ਹੋਇ ਜਾਇ
ਗਹਿਲਾ ਰੂਹੁ ਨ ਜਾਣਈ ਸਿਰੁ ਭੀ ਮਿਟੀ ਖਾਇ (26)

ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦੀ ਪੁਛ ਹੋਵੇਗੀ । ਕੇਸਾਂ ਬਾਕੀ ਕਕਾਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਨਹੀਂ । ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਹੈ

ਤੈਸੀ ਵਸਤ ਵਿਸ਼ਾਹੀਐ ਜੈਸੀ ਨਿਬਹੈ ਨਾਲਿ ।
ਆਗੈ ਸਾਹੁ ਸੁਜਾਣ ਹੈ ਲੈਸੀ ਵਸਤੁ ਸਮਾਲਿ । (22)

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਸਲਾਹ ਦੇਂਦੇ ਹਨ —

ਤਿਸ ਸਿਉ ਨ ਲਾਈਐ ਹੀਤੁ ।
ਜਾ ਕੋ ਕਿਛੁ ਨਾ ਹੀ ਬੀਤੁ
ਅੰਤ ਕੀ ਬਾਰ ਓਹੁ ਸੰਗਿ ਨ ਚਾਲੈ । (678)

ਬੀਤ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਹੈਸੀਅਤ, ਕਦਰ, ਵਿੱਤ ।

ਹੋਰ ਫਰਮਾਨ ਹੈ —

ਚਲਦਿਆਂ ਨਾਲ ਚਲੈ ਸੋ ਕਿਉਂ ਸੰਜੀਐ । (708)

ਹਰੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਾਹਰਲੀ ਸਜ ਧਜ ਵੇਸ ਪਹਿਰਾਵਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ —

ਨਾਨਕ ਸਚੇ ਨਾਮ ਬਿਨੁ
ਕਿਆ ਟਿਕਾ ਕਿਆ ਤਗੁ (467)

ਇਕ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਸਿਖੋਂ ਕੋ ਆਪਣੇ ਕਕਾਰ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਭੀ ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖੇ ਜਾਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਨਿਸ਼ਾਨੋਂ, ਜੰਞੂ ਬਗੈਰਾ ਕੋ ਦੇਖਾ ਹੈ ।

(ਅਕਾਲੀ ਪੱਤਰਕਾ ਜਲੰਧਰ ,1967)

ਇਕ ਵਿਚਾਰ

ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਭਾ ਨੇ "ਗੁਰਮਤ ਸੁਧਾਕਰ" ਦੇ ਪੰਨਾ 11 ਦੇ ਫੁਟ ਨੋਟ ਵਿਚ

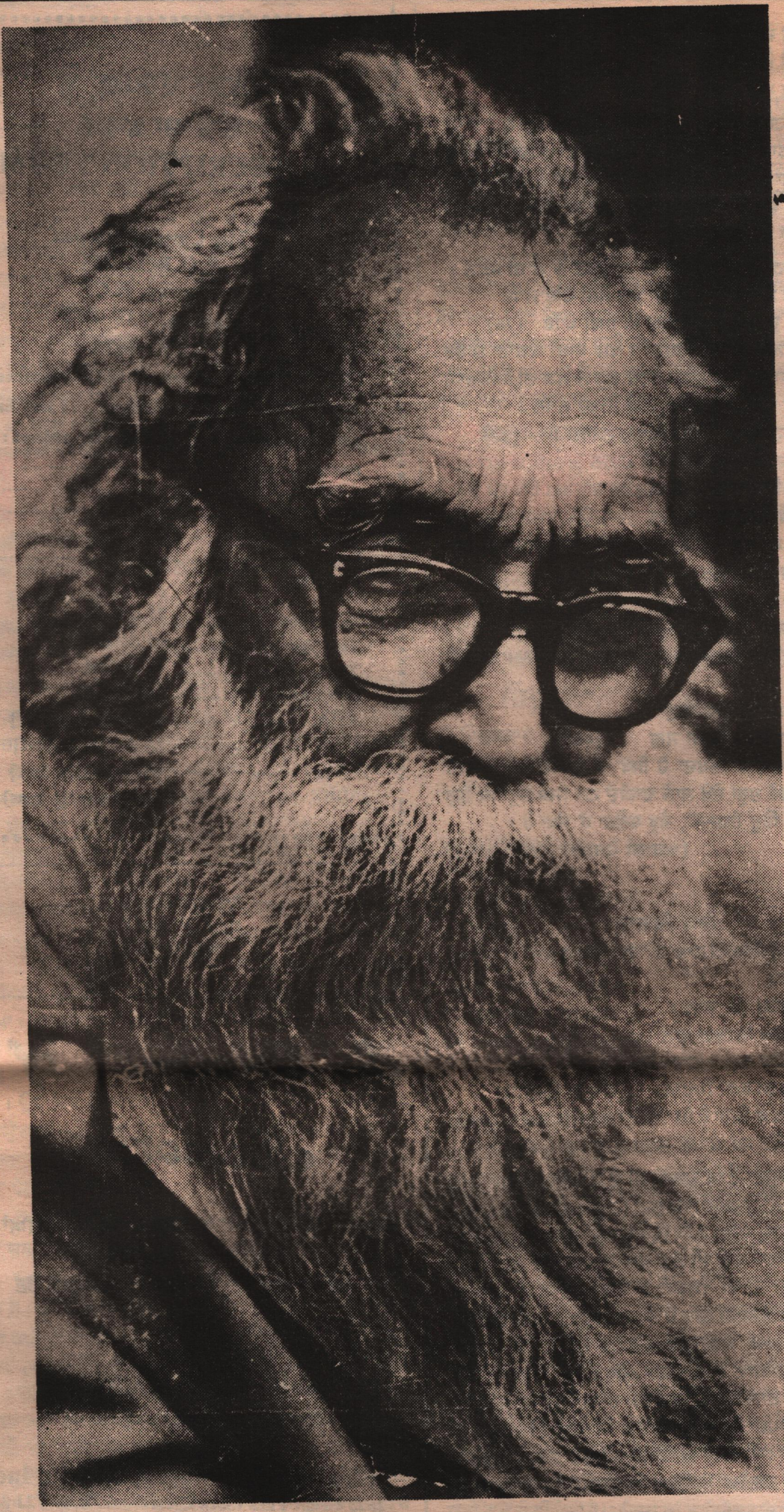
ਸਭ ਕਰਮ ਫੋਕ ਜਾਨ ।
ਸਭ ਧਰਮ ਨਿਹਫਲ ਮਾਨ ।
ਬਿਨ ਏਕ ਨਾਮ ਅਧਾਰ ।
ਸਭ ਕਰਮ ਭਰਮ ਬਿਚਾਰ । (ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ)

ਤੁਕਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ "ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਮੁਖ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਸਭ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਨੂੰ ਬਿਰਥਾ ਖੋ ਰਹੇ ਹਨ ।"

ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਜੰਗ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ । ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਦਾ ਸ਼ਸਤਰ ਧਾਰੀ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਿਲਿਆ । ਕੰਘੇ ਦੀ ਲੋੜ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਸਾਫ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹੈ । ਜੇ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕਸਵਟੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਔਖਿਆਈ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ । ਕਛਹਿਰੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਪੈਰ ਕੱਢਣ ਤੇ ਦੂਜਾ ਪਾਣ, ਕੱਛਾ ਗੋਡੇ ਤੱਕ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਛੋਟਾ, ਸ਼ਸਤਰ ਦਾ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਰੱਖਣਾ, ਕਿਸੇ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਤੇ ਦਸਤਾਰ ਨਾਲ ਬੰਨ ਲੈਣ ਆਦਿਕ ਦਾ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਘਟ ਹੀ ਸਬੰਧ ਜਾਪਦਾ ਹੈ । ਜੇ ਕਛਹਿਰੇ ਤੇ ਕਿਰਪਾਨ ਦੀ ਲੋੜ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜੰਗਾਂ ਕਰਕੇ ਸੀ ਤਾਂ ਹੁਣ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਕਸਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਮਹਲਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਬਹੁਤਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ।

ਨੋਟ : ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਉਤੇ ਬਰੈਕਟਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਅੰਕ ਦਿਤੇ ਹਨ ਉਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੰਨੇ ਹਨ ।

ਇਨਸਾਨੀਅੱਤ ਸਭਨਾਂ
ਧਰਮਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ—
ਇਨਸਾਨ ਬਣੋਂ

ਦੇਵਿੰਦਰ ਸ

ਮੁਲਾਕਾਤ :

ਸਤਿਆਰਥੀ ਨਾਲ

ਗੁਲ ਚੌਹਾਨ

— ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ 'ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ' ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ।

— ਹਾਂ, ਹਾਂ ਦੱਸੋ ਕਦੋਂ ?

ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸਤਿਆਰਥੀ ਦੀ ਅਠੱਤਰ ਸਾਲਾ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਨਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਉਮਰ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਦਮੀ ਚੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਘਰ ਜਾਂ ਘਾਟਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਉਸ ਨੂੰ ਨੱਕ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਡੁਬੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਘਟੀਆ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦੁਹਰਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆ ਲਿਖਦਾ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਬਹੁਤ ਵੇਰ ਉਸ ਦੀ ਲਿਖਤ...ਇਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਮਿਸਾਲਾਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਸਤਿਆਰਥੀ ਦਾ ਹੱਠ, ਉਸ ਦੀ ਲਗਨ, ਉਸ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਓਸੀ ਦੀ ਓਸੀ ਹੈ। ਲਿਖਦਾ, ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਤੇ ਸੋਧਦਾ। ਮਹਿਫਿਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੰਢੇ ਤੇ ਮੰਜੇ ਹੋਏ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਵਾਂਗ ਮੌਜੂਦ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਤਿੱਤਰ ਪਕੜਦਾ ਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਤਲੀਆਂ 'ਤੇ ਚੋਗ ਚੁਗਾਉਂਦਾ।

? ਐਤਵਾਰ।

— ਨਹੀਂ ਉਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ... ਮੇਰੀ ਬੀਵੀ ਕੁਝਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣਾ ਹੈ। ਸੋਮਵਾਰ ਨਹੀਂ। ਸਮਾਂ, ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੂਟ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ ? ਹੁਣ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ ਮਿਸਿਜ਼ ਸਤਿਆਰਥੀ ਦਾ।

— ਜੀ ਵੇਖੋ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਤਾਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਇਸ ਉਮਰ 'ਚ ਹੀ ਕੁਝ ਖਿਆਲ ਕਰ ਲਈਏ ...।

ਸਤਿਆਰਥੀ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਸਕਰਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਆਪਣੀ ਇਸ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਆਵਾਰਗੀ ਤੇ ਹਰਫ਼ ਆ ਜਾਣ ਤੋਂ ਡਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਸਤਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਰਗੀ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਓਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਈਜਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਿੰਨੇ ਸਤਿਆਰਥੀ ਨੇ ਖੁਦ। ਆਵਾਰਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਤਿਆਰਥੀ ਦਾ ਸੁਨਾਉਣਾ ਵੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ। ਕੋਈ ਰਚਨਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਵਾਕ ਕੱਟਣ ਜਾਂ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕਹੋਗੇ, ਝੱਟ ਬਦਲ ਦੇਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਕਹੇ ਉਸ 'ਤੇ ਚੇਪੀ ਲਗਾ ਕੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਵਾਕ ਲਿਖ ਦੇਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਕੋਈ ਹੋਰ, ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਵਾਗ ਨਹੀਂ ਸੁਝ ਜਾਂਦਾ ਜਿਹੜਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਚਾਹੀਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੱਸਦਾ ਹੈ—ਕਾਗਜ਼ ਗੱਤਾ ਬਣਦਾ ਚਲਾ ਜਾਏਗਾ।

— ਇਥੇ ਇਕ ਵਾਰ ਕਾਂਗ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸ, ਉਸ ਦਿਨ ਤਿੱਲੇ ਵਾਲੀ ਜੁੱਤੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਆਪ ਲਿਖਤੇ ਕੈਸੇ ਹੈਂ ?" ਹੁਣ ਹਰ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਕਲਾਊਨ ਵੀ ਤਾਂ ਹੁੰਦੈ। ਮੈਂ ਗੋਰਕੀ ਦੀ ਉਹ ਕਹਾਣੀ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ How The folk Song was made. ਅਗੇ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਇਕ ਅੱਧੀ ਲਾਈਨ ਆਪ ਲਿਖ ਲਈਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਸੁਣਦੇ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਉਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਜੋੜਦੇ ਰਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੱਟਦੇ ਵੱਢਦੇ ਰਹੀਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੇਰੀ ਲਿਖੀ ਇਕ ਲਾਈਨ ਵੀ ਮੇਰੀ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਏ, ਮੈਂ ਸਮਝਨਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਮੁਕੰਮਲ ਹੈ। ਲੋਕ ਤਾਂ ਵੇਖੋ ਨਾ ਹੁਣ ਮਜ਼ਾਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਲੋਕ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ—ਸਾਹਿਬ ਮੈਂਨੇ ਯੂੰ ਮੁਹੱਬਤ ਕੀ ਹੈ, ਆਪ ਭੀ ਯਹੀਂ ਤਰੀਕਾ ਅਪਨਾਈਏ। ਹਰ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤੇ ਅੰਤ ਅਲੱਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

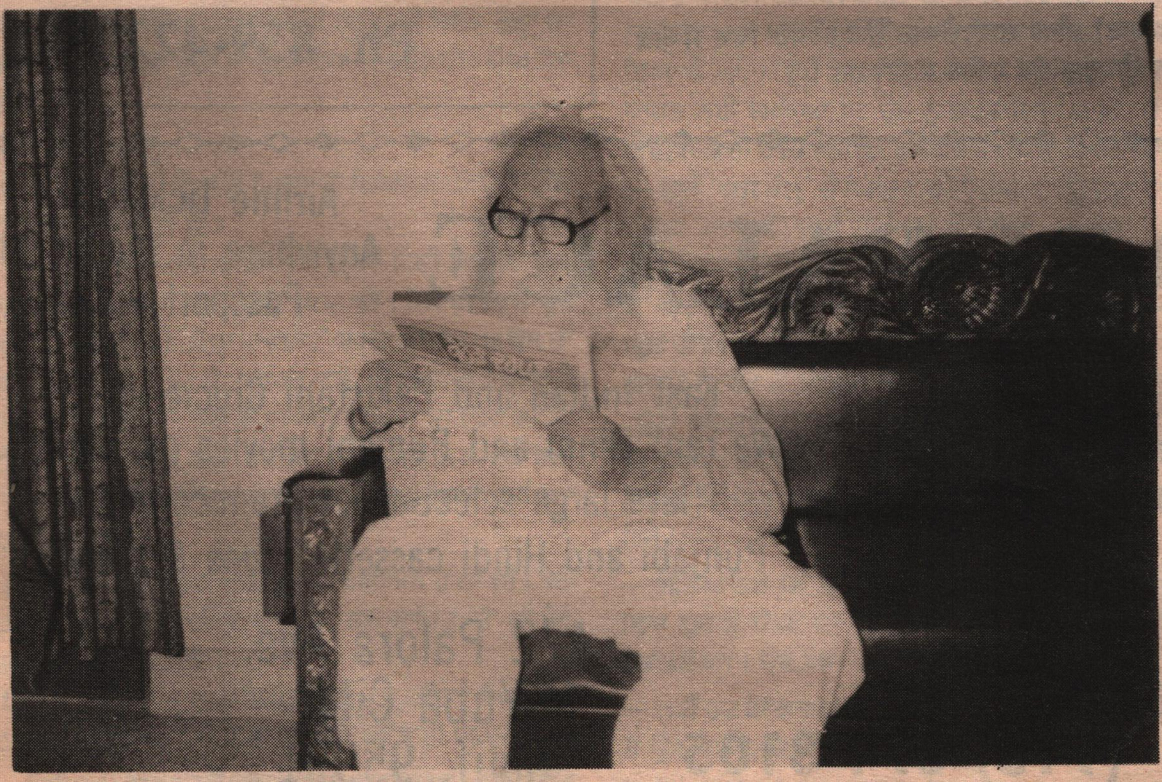
ਸਤਿਆਰਥੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੱਲ ਕਿਤੋਂ ਦੀ ਕਿਤੇ ਜਾ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਕੁਝ ਉਸ ਨੇ ਜੀਵਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਜੀਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਹਾਰੀ ਸਾਰੀ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ — ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸ਼ੌਕ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਂਦਾ ਲੋਕ-ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਤਨ-ਤਨਹਾ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲ ਤੁਰਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਕਿਤੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਬਾਦ ਪਰਤਦਾ ਹੈ। ਅਗਲੀ ਯਾਤਰਾ ਤੇ ਬੀਵੀ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ —

? ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਵਿਚ ਰੁਪਏ ਪੈਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹੋ ?

— ਉਦੋਂ ਮਹਿਗਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਐਨੀ ਕੁ ਅਕਲ ਵੀ ਆ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਵੈਲਯੂ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਕਿਵੇਂ ਦਿਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਮੈਂ ਕਰ ਰਿਹਾਂ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਸੀ। ਟੈਗੋਰ, ਮਦਨ ਮੋਹਨ, ਮਾਲਵੀਯ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣਾ। ਉਥੇ ਭਾਸ਼ਨ ਕਰਨਾ। ਤੇ ਡਿਮਾਂਡ ਕੁਝ ਨਹੀਂ — ਬਸ ਅਗਲੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੱਕ ਦਾ ਟਿਕਟ। ਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਫਰਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਆਰਥੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ

ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ 'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਏ

ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 18 'ਤੇ

ਆਰਥੀ ਸਪਲੀਮੈਂਟ

ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਟਰੱਸਟ (ਕੈਨੇਡਾ) ਵਲੋਂ

ਸੱਤਵੇਂ ਮਨਜੀਤ ਯਾਦਗਾਰੀ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ

ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ ਸਨਮਾਨਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — 28 ਜੂਨ ਨੂੰ ਇਥੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਟਰਸਟ (ਕੈਨੇਡਾ) ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਸੱਤਵਾਂ ਮਨਜੀਤ ਯਾਦਗਾਰੀ ਐਵਾਰਡ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਵਿਦਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦਰ ਕਾਂਤ ਬਾਲੀ ਨੇ 500 ਡਾਲਰ ਨਕਦ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਭੇਟਾ ਕੀਤੇ। ਟਰਸਟ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ-ਪੱਤਰ ਭੇਟਾ ਕੀਤਾ।

ਸ੍ਰੀ ਚੰਦਰ ਕਾਂਤ ਬਾਲੀ ਨੇ ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ ਦੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੀ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨਵੀਆਂ ਪਿਰਤਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹਨ। ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਵਲ, ਨਿਬੰਧ, ਰੇਖਾ-ਚਿਤਰ, ਆਤਮ-ਕਥਾ, ਸੰਪਾਦਨ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਯਾਨ ਉਤੇ ਵਡਮੁੱਲਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਟਰਸਟ ਦੇ ਮੀਤ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਆਰਥੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਵਰ੍ਹੇ, ਲੋਕ-ਗੀਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਉਤੇ ਲਾਏ ਤੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਉਹ ਭਾਰਤ, ਲੰਕਾ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਬਰਮਾ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭਰਮਣ ਕਰਕੇ ਸਾਹਿਤ ਲਈ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਤਿਆਰਥੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਡਮੁੱਲੀ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਟੀਚਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਸ਼ਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟਰਸਟ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਮਾਣ ਵਧਾਇਆ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਨੱਤ, ਟਰਸਟ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਐਵਾਰਡ 1980 ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸ੍ਰੀ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਗਿਆਨੀ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ, ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇਣ ਪਿਛੋਂ 1986 ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੋਣ ਸਮੇਂ ਟਰਸਟ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੀ ਦੇਣ ਉਪਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਯੋਗ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਨੱਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟਰਸਟ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿਤੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਦੇਣ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅੰਤ ਉਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਆਰਥੀ ਨੇ ਟਰਸਟ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨ ਚੰਦਰ ਕਾਂਤ ਬਾਲੀ ਚੈੱਕ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ — ਨਾਲ ਹਨ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ

ਸਨਮਾਨ ਪੱਤਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਸ੍ਰੀ ਬਾਲੀ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ, ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਸ੍ਰੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਸ਼ਲ

ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ, ਦਰਸ਼ਨ ਨੱਤ, ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਸ਼ਲ

ਦਰਿਆ ਤੇ ਨਦੀ ਦੀ ਖੇਡ

ਕੁਮਾਰ ਵਿਕਲ

(ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ ਲਈ)

ਹਰ ਸਫ਼ਰ ਤੋਂ ਪਰਤਣ ਪਿਛੋਂ
ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ
ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸੁਰਾਗ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ
ਉਹ ਤਾਂ ਇਕ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਨਦੀ ਹੈ
ਜੋ ਅਕਸਰ ਰਾਹ ਬਦਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਸਤਿਆਰਥੀ —
ਜੋ ਖੁਦ ਇਕ ਚਲਾਕ ਦਰਿਆ ਹੈ।
ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਜਾਣਦਾ ਹੈ
ਕਈ ਨਦੀਆਂ ਉਸ ਦੇ ਕੋਟ ਦੀ ਜੇਬ 'ਚੋਂ
ਹੋ ਕੇ ਲੰਘਦੀਆਂ ਹਨ
ਜਿਹਨਾਂ 'ਤੇ ਉਹ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਦੇ ਪੁਲ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ
ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਕ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਨਦੀ ਹੈ
ਚਲਾਕ ਦਰਿਆ ਦੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ
ਦਰਿਆ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਬਦਲ-ਬਦਲ ਕੇ ਭਟਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ
ਤੇ ਜਿੱਥੇ-ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਰਾਤ-ਰਾਤ ਭਰ ਉਸ ਨੂੰ
ਇਕ ਨਦੀ ਦੇ ਗੁਣਗੁਣਾਉਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ
ਕਿ ਜਿਸ ਨਦੀ ਨੂੰ ਤੂੰ ਕਦੇ ਵੇਖਿਆ ਨਹੀਂ
ਕਿਉਂ ਉਸ ਦਾ ਰਾਹ ਲਭਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ?

ਸਾਹਿਤ-ਸ਼ਿਲਪੀ

ਸਾਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਘਰ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਉਹਨੀਂ ਦਿਨੀਂ ਪ੍ਰੀਤ ਨਗਰ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਾਲਾਨਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਸਤਿਆਰਥੀ ਨਾਲ ਅਚਾਨਕ ਫੇਰ ਮੇਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋ ਗਈ।

ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅੱਠ-ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਹਿੱਸੇ 'ਚੋਂ ਲੋਕ ਉਸ ਅਜੀਬ ਬਸਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਸਜਿਦ, ਮੰਦਿਰ, ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਜਾਂ ਗਿਰਜਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤੇ ਜਿਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸਾਂਝੀ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਖਾਣਾ ਖਾਂਦੇ ਸਨ, ਤੇ ਜਿਥੋਂ ਦੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਬੇਬਾਕੀ ਨਾਲ ਘੁੰਮਦੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਸਨ।

ਸਤਿਆਰਥੀ ਜਦ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਭੀੜ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਦਮੀਆਂ ਨੇ ਉਠ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਚੁੰਮੇ, ਤੇ ਤੀਵੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰ ਛੋਹੇ। ਸਤਿਆਰਥੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਉਤਾਵਲ ਭਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚੋਂ ਲੰਘਦਾ ਹੋਇਆ ਸਟੇਜ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ।

ਪਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਨਾਟਕ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਤ ਨਗਰ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮੁੰਡਿਆਂ-ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਨਾਟਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਰਦੂ ਮੁਸ਼ਾਇਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਵੀ-ਦਰਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਤਿਆਰਥੀ ਨੇ ਵੀ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਈ :

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ

ਓ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ !
ਤੇਰੇ ਹਲ ਨੇ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਨ
ਓ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ !

ਤੇਰੇ ਲੀੜੇ ਲੀਰਾਂ-ਲੀਰਾਂ
ਤੇਰੇ ਪੈਰੀਂ ਟੁੱਟੇ ਛਿੱਤਰ
ਤੇਰਾ ਢਿੱਡ ਕਬਰ ਸਦੀਆਂ ਦੀ
ਓ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ !

'ਬਹੁਤਾ ਅਨਾਜ ਉਪਜਾਓ !'
ਇਹ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਸਰਕਾਰੀ
ਪਰ ਕਣਕਾਂ ਦੇ ਪਿਓ ਅਨਪੜ੍ਹ
ਓ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ !

ਮੈਂ ਕਾਲੀਦਾਸ ਨੂੰ ਆਖਾਂ
ਅੱਜ ਮੇਘਦੂਤ ਨੂੰ ਠੱਪ ਲੈ
ਦੱਸ ਭੁੱਖ ਨੇੜੇ ਕਿ ਬਿਰਹੋਂ ?
ਓ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ

ਮੈਨੂੰ ਮਹਾਂਨਦੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ
ਪੂਰੇ ਛੀ ਵੀਹਾਂ ਬੰਦੇ
ਅੱਜ ਮਿੱਟੀ ਫੱਕ-ਫੱਕ ਮੋਏ !
ਓ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ !

ਨਾਚ ਅਜੰਤਾ-ਜੁਗ ਦੇ
ਕਿਉਂ ਨੱਚਦਾ ਏਂ ਉਦੈ ਸ਼ੰਕਰ ?
ਅੱਜ ਭੁੱਖਾ ਏ ਬੰਗਾਲ !
ਓ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ !

ਮੇਰੀ ਅੱਵ ਆਸਾਮ 'ਚ ਪਹੁੰਚੀ
ਮੈਂ ਵੇਖੇ ਲੱਖਾਂ ਪਿੰਜਰ
ਅੱਜ 'ਬਿ ਹੂ' ਨਾਚ ਵੀ ਮੇਲ੍ਹਿਆਂ !
ਓ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ !

ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਬੁੱਢੀ ਠੇਰੀ
ਬੇਸ਼ਰਮ ਵੰਝਲੀ ਵਜ-ਵਜ
ਤੇਰੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮੋਈ !
ਓ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ !
ਤੇਰਾ ਢਿੱਡ ਕਬਰ ਸਦੀਆਂ ਦੀ
ਓ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ !

ਸਟੇਜ ਤੇ ਖੜੋਤਾ ਉਹ ਕੋਈ ਅੱਲੋਕਾਰ ਬੰਦਾ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਕਿਸੇ ਚਿੰਤਕ, ਸੰਨਿਆਸੀ ਤੇ ਕਵੀ ਦਾ ਰਲਵਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇੰਜ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਵਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਕਾਮਯਾਬ ਬਿਆਨ ਸਤਿਆਰਥੀ ਦੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਤੇ ਸਾਰਾ ਮੁਲਕ ਗਾਹੁਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਵੀ ਚਾਹੇ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਵੱਡਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਤਿਆਰਥੀ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ-ਦਰਬਾਰ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜਦ ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟ ਦਾ ਇੰਟਰਵਲ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਉਰਦੂ "ਪ੍ਰੀਤ ਲੜੀ' ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਸੰਪਾਦਕ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ 'ਖੰਜਰ' ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਰਦੂ ਮੁਸ਼ਾਇਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਤ੍ਰਕਾਲੀਂ ਮੈਂ ਡਾਕਟਰ ਅਖਤਰ ਹੁਸੈਨ ਰਾਇਪੁਰੀ ਨੂੰ ਏਥੇ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਸ਼ਾਇਰੇ ਦੀ ਸਦਾਰਤ ਕਰਾ

ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 19 'ਤੇ

ਪੰਨਾ 16 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਆਪਣੀ ਸਮੁੱਚਤਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਉੜ੍ਹੀ ਇਕ ਵਾਰ ਪਾਰ ਕਰ ਜਾਓ, ਬਸ। ਤੇ ਇਹੀ ਕੰਮ ਔਖਾ ਹੈ। ਸਤਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਇਕ ਖਾਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਅਤੇ ਸਲੀਕਾ ਲੋੜੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵੀ ਬੜੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਚੌੜੀਆਂ ਹਨ।

— ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨਹੀਂ। ਤੇ ਜੀ ਜਿਹੜੀ ਹਉਮੈਂ ਹੈ ਨਾ ....।

? ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ 'ਸੱਪ ਤੇ ਆਦਮੀ' ਜਾਂ 'ਇਕੰਨੀ' ਵਰਗੀਆਂ ਬਹੁਤ ਮਕਬੂਲ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ, ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ 'ਰਾਵਣ ਦਾ ਦਸਵਾਂ ਸਿਰ' ਵਰਗੀ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਵਾਈ।

— ਆਦਮੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰਬਨ ਕਾਪੀ ਕਿਉਂ ਬਣੇ। ਫਿਰ ਟੈਕਨੀਕ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸਵਾਲ ਹੈ—ਰਤਾ ਕੁ ਹੋ ਜਾ ਨਾਲ। ਇਸ ਲਈ ਬੰਗਾਲ ਦਾ ਭੁੱਖਾ ਹੋਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। (ਸਤਿਆਰਥੀ ਦੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਅਕਾਲ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ)

? ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ ਤੁਹਾਡੀ ਕਵਿਤਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਦੌਰ 'ਚ ਲਿਖੀ ਗਈ ਕਵਿਤਾ ਤੋਂ ਬੜੀ ਹਟ ਕੇ ਤੇ ਨਵੀਂ ਸੀ। ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਨਾਵਲ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖੇ ....।

— ਪ੍ਰੋਜ਼ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਕੰਮ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਆਰਥੀ ਦੀ ਸਾਹਿਤ-ਯਾਤਰਾ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਸਤਿਆਰਥੀ ਆਖਦਾ ਹੈ।

— 1908 ਦਾ ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਹੈ। 1934 ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਜ਼ਾਰ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਵਿਚ ਛਪਿਆ Indian folk Songs ਮੇਰਾ ਪਹਿਲਾ ਆਰਟੀਕਲ ਸੀ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾਂ ਲਿਖਣ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਕੋਈ ਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਪਰਚਾ ਚੁਣਿਆ ਮਾਡਰਨ ਰੀਵੀਊ। ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਕਰਦਾ ਸਤਿਆਰਥੀ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਯਾਦ ਦੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰ 'ਚੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਦ ਵਾਪਸ ਪਰਤਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

— ਵਿਸ਼ਾਲ ਭਾਰਤੀ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਆਰਟੀਕਲ ਛਪਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਗੁਰੂਦੇਵ ਟੈਗੋਰ ਤੱਕ ਵੀ ਪੁੱਜ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਿਕੇਤਨ ਗਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂਦੇਵ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਆਰਟੀਕਲ ਵੇਖਿਆ ਹੈ but You have Wasted it ਫਿਰ ਉਹ ਮਾਡਰਨ ਰੀਵੀਊ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਸੀ। ... ਮੈਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਹੀ ਆਰਟੀਕਲ ਨਰਿੰਜਨ ਸਿੰਘ ਤਾਲਬ ਕੋਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਲਿਪੀ ਦੇਵਨਾਗਰੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੜੀ ਕੱਚੀ ਹੈ ...। ਉਸ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੋਲ ਕੇ ਸੁਣਾ। ਮੈਂ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਬਦ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਵੇ ਉਹ ਬਦਲ ਦੇਵੋ। ਉਥੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅੰਡਰ ਗਰਾਊਂਡ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਇਕ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ—ਓਏ ਤਾਲਬਾ, ਏਸ ਮੁੰਡੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਆਈਂ। ਇਹ ਜੋ ਬੋਲ ਰਿਹੈ, ਠੀਕ ਬੋਲ ਰਿਹੈ। ਇਹੀ ਲਿਖ ...।

ਉਸ ਵਿਚ ਇਕ ਲੋਕ ਬੋਲੀ ਸੀ—"ਤੇਰੀ ਸੱਜਰੀ ਪੈੜ ਦਾ ਰੇਤਾ ਚੁਕ ਚੁਕ ਲਾਵਾਂ ਹਿਕ ਨੂੰ ....।"

ਇਸ ਤੇ ਜੀ ਬੜਾ ਵਾਵੇਲਾ ਮਚਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਇਹੋ ਗੱਲ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ, ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਛਪੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਛਾਪਣ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਔਰਤ ਦੀ ਹੈ ...। ਉਹ ਆਰਟੀਕਲ ਫਿਰ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦਰਪਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ ਵਿਚ ਛਾਪਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਦਾਰ ਜੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਕ ਮਾਸਟਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤੈਨੂੰ ਹਿੰਦੀ 'ਚ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਨਾ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਤੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਕਰ। ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਦਰਦ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਵੀ ਮਿਲੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 'ਫੁਲਵਾੜੀ' ਨਿਕਲਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਉਨੀ ਦਿਨੀਂ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲੇ ...।

? ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ।

— ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਠੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਹੀ ਗਿਆ ਸਾਂ ਪਰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡੈਥ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਸਤਿਆਰਥੀ ਦੀਆਂ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਏਨੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਛਪ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਵੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ 'ਘੋੜਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ' ਵਰਗਾ ਨਾਵਲ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸਿਰਫ ਲੋਕ-ਗੀਤ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿਕ ਵਜੋਂ ਹੀ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਸਵਾਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ — ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਅਮੀਰ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਰਹੇ ਹੋ, ਕਦੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ... ਹੁਣ ਸਾਹਿਤਕ ਅਕਾਦਮੀ ਦਾ ਐਵਾਰਡ ਹੀ ਲੈ ਲਵੋ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਦੋਹਤਰਿਆਂ ਪੋਤਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮਿਲ ਗਿਐ ...?

— ਇਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦਾ ਅਧਿਅਨ ਹੈ ਨਾ ਜੀ। ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ-ਸਾਹਿਤ 'ਚੋਂ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਮਿਲਿਐ।

— ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹੈ ਕਿ — ਨਹੀਂ ਲਿਖਤ ਵਿਚ 95 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਹੈ ਤੇ 5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪ੍ਰਤਿਭਾ। ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਜੀ ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਸੈਂਟ ਹੀ ਮਿਹਨਤ ਹੈ।

ਵਿਲਿਅਮ ਫਾਕਨਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਤਿਆਰਥੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ — ਉਸ ਲਿਖਿਐ ਕਿ ਕਾਗਜ਼ ਆਦਮੀ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਨਸਿਲ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ... ਉਸ ਹੀ ਲਿਖਿਐ ਕਿ ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ਾ ਜੇ ਸੂਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਕਿਸੇ ਰੰਡੀਖਾਨੇ ਦੀ ਮੈਨੇਜਰਸ਼ਿਪ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਜਾਗ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੁਸੀਂ ਸੌਂ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤੇ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਸੌਂ ਰਹੇ ਹੋਣ, ਤੁਸੀਂ ਜਾਗ।

— ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸਣੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਨਾਨਕੇ ਜ਼ਿਲਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵੱਡਾ ਘਰ ਵਿਚ ਸਨ। ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਖਤਰੀ, ਕਰਦੇ ਵਾਹੀ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਉਥੇ ਲੈ ਕੇ ਗਈ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਨਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ — ਤੂ ਦੇਵ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਛੱਡ ਜਾ। ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜੱਟ ਬਣਾਵਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਸਮਝਨਾ ਕਿ ਕਾਗਜ਼ ਵੀ ਇਕ ਖੇਤ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਲੇਖਕ ਹਲ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕਲਮ ਹਲ ਵੀ ਹੈ, ਤੇ ਦਾਤਰੀ ਵੀ।

... ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਹੋਣ ਨੂੰ ਮੈਂ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਕਦੀ ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਕੋਈ ਟਾਕ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵਾਈਫ ਨੇ ਦੋ ਪਿੰਨ, ਇਕ ਕਾਰਬਨ ਲਿਆ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੁੰਦੈ। ਟਾਕ ਲਿਖ ਦੇਈਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੀ ਇਸ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਛਪਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਦਿਨ ਬੀਵੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਰਾਈਟਰ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਚੈਕ ਆ ਗਿਐ।

— ਤੁਸੀਂ 'ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਰਹੇ ਹੋ ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਪਿਛੋਂ ਕਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨੌਕਰੀ ?

— ਪਹਿਲੀ ਨੌਕਰੀ ਮੈਂ ਅਜਮੇਰ ਸ਼ਰੀਫ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਰੂਫ ਰੀਡਰ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ। ਪੰਜੀ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨੇ 'ਤੇ। ਮੈਂ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਰੂਫ ਰੀਡਰ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਆਖਣਾ — ਆ ਜਾਏਗਾ ਖਰਬੂਜੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਖਰਬੂਜਾ ਰੰਗ ਪਕੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮਾਲਕ ਨੇ ਪੁੱਛਣਾ ਕਿ ਫਲਾਣਾ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਕੀ ਆਖਦਾ ਸੀ, ਧਿਙਾਣਾ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਮੈਂ ਪਰੂਫ ਰੀਡਰ ਬਣਨ ਆਇਆਂ, ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਚੁਗਲਖੋਰ ਬਣਾ ਰਿਹੈ।

— ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਰੇ ਜਿਹੜੇ ਲਤੀਫੇ ਸੁਣਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਕੈਮਰੇ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਮਿਲਦੈ। ਕੀ ਨਾ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਰੋਲੀਫਲੈਕਸ। ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੈ।

— ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਫੋਟੋਗਰਾਫੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਦੀ। ਪਰ ਉਹ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਹੈ। ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਲੈਨਜ਼ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੈ।

? ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ ਉਸ ਵਕਤ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਕਿੰਝ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

— ਕਲਕੱਤੇ ਸੀ, ਫਿਰ ਮੈਂ ਲਾਹੌਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਸੋਚਿਆ ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਟਿਕਣ ਲਈ ਮੈਂ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ। ਉਥੇ ਅਰਬਾਬੇ-ਏ-ਜ਼ੌਕ ਸੀ। ਉਹ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਪਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ — ਡਾ. ਤਾਸੀਰ, ਫੈਜ਼, ਬੇਦੀ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੰਦਰ, ਕਦੀ ਕਦੀ ਛੁੱਟੀ ਆਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੰਟੋ ਵੀ ਆਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਛਿਲ ਕਿਵੇਂ ਲਹਿੰਦੀ ਹੈ।

... ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਤਾਬ ਸੀ 'ਮੈਂ ਹੂੰ ਖਾਨਾ - ਬਦੋਸ਼'। ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਸੁਣਾ ਕੇ ਦਸ ਲੈਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖੱਬਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਤਿਆਰਥੀ ਆਖਦਾ ਹੈ —

— ਮੇਰੀ ਬੱਚੀ ਪਾਰੁਲ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸੋਬਤੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਕਾਰਡ ਦੇਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਕਿਹਾ ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ ਚਲੋ ਅਜ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਸੁਣਨਾ ਨਹੀਂ ਪਏਗਾ। ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ — ਜੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਾਵਲ ਦਾ ਚੈਪਟਰ ਐਹ ਵੇਖੋ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆਂ। ਇਹ ਦਿਖਾਵਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

? ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਦਮ ਸ਼੍ਰੀ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਮਿਲਿਐ ਕੁਝ ਉਸ ਬਾਰੇ ?

— ਠੀਕ ਹੈ ..... ਬਾਇਓਗਰਾਫੀ ਵਿਚ ਇਕ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਆ ਗਿਐ।

? ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਦੀ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਜਾਂ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਤਸੱਲੀ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਰਹੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ —।

— ਮੇਰੀ ਬੀਵੀ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆ ਉਠਿਆ ਕਰੋ। ਜਦੋਂ ਵੇਖੋ ਮੁੰਡੇ ਖੁੰਡਿਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠੋਗੇ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਉਹ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਬੀਵੀ ਭੱਜ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦੀ ਬੀਵੀ ਭਜਾ ਲੈ ਜਾਣ ਦੇ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਨਾ—ਉਨਾਂ 'ਚ ਵੀ ਬੈਠੀ ਦਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੂੰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨਾ ਹੁੰਦੀ।

ਸਤਿਆਰਥੀ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਹਾਊਸਿੰਗ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਬਹੁ-ਮੰਜ਼ਲੀਆਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਇਮਾਰਤਾਂ ਜਿਹੀਆਂ ਹਨ।

ਮੈਂ ਸੋਚਦਾਂ ਜੇ ਕਦੀ ਸਤਿਆਰਥੀ ਨੇ ਕੁਝ ਪੇਂਟ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਕਦੀ ਕੁਝ ਪੇਂਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਰੰਗ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕੈਨਵਸ 'ਤੇ ਤੁਰ ਫਿਰ ਸਕਦੇ ਹੋਣ, ਨਿਰੰਤਰ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹੋਣ। ਜਿਹੜੇ ਹਰ ਵਾਰ ਦਰਸ਼ਕ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਕੇ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਜਾਣ।

ਪੰਨਾ 18 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਲਵੋ ।" ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ 'ਖੰਜਰ' ਇਕ ਲੱਤ ਅਤੇ ਸੋਟੀ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਅਖਤਰ ਹੁਸੈਨ ਰਾਏਪੁਰੀ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਚਲੇ ਗਏ। ਤਦੇ ਸਤਿਆਰਥੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ 'ਖੰਜਰ' ਨੂੰ ਕਦ ਤੋਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ?"

"ਕਰੀਬ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ !"

"ਮੈਂ ਛੇਆਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਹੌਂਸਲਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ।"

"ਕਿਹੜਾ ਸਵਾਲ ?"

"ਮੈਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਤਖੱਲਸ 'ਖੰਜਰ' ਲੱਤ ਟੁੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ?" ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਓਵਰਕੋਟ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਵਿਚ ਹੱਥ ਪਾ ਕੇ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਹੱਸਣ ਲਗ ਪਿਆ ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਹਮਣਿਉਂ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਰੀ ਆ ਰਹੀ ਵਖਾਈ ਦਿੱਤੀ । ਉਸ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਪੈਂਦਿਆਂ ਹੀ ਸਤਿਆਰਥੀ ਹੱਸਣਾ ਛੱਡ ਕੇ ਇਕਦਮ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਓਵਰਕੋਟ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ 'ਚੋਂ ਹੱਥ ਕੱਢ ਲਏ ।

"ਕਿੱਥੇ ਚੱਲੇ ਹੋ ? ਉਰਦੂ ਮੁਸ਼ਾਇਰਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣੋਂਗੇ ?" ਉਸ ਨੇ ਕਵਿਤਰੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ।

"ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਣਾਂਗੀ । ਬੈਠੀ-ਬੈਠੀ ਕੁਝ ਥੱਕ ਗਈ ਸਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਏਧਰ ਆ ਗਈ ।"

"ਹਾਂ-ਹਾਂ, ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਣਨਾਂ । ਅੱਜ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਇਕ ਉਰਦੂ ਨਜ਼ਮ ਸੁਣਾਵਾਂਗਾ । ਸਾਹਿਰ, ਤੁਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਮ ਸੁਣੀ ਸੀ ?"

"ਜੀ ਹਾਂ, ਬਹੁਤ ਖੂਬਸੂਰਤ ਨਜ਼ਮ ਸੀ," ਮੈਂ ਕਿਹਾ ।

"ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਰਵਾਨੀ ਤੇ ਸ਼ਿੱਦਤ ਤੇ ਗਹਿਰਾਈ ਕਿੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ । ਵਾਹ-ਵਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਾਇਰੀ ਕਰਨੀ ਛੱਡ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਏ ।"

"ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋ ?" ਕਵਿਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ । "ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਏਨਾ ਚੰਗਾ ਲਿਖਦੇ ਹੋ !"

"ਜੀ ਹਾਂ, ਜੀ ਹਾਂ", ਸਤਿਆਰਥੀ ਨੇ ਕਿਹਾ । "ਪਰ ਉਹ ਗੱਲ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ।"

ਏਨੇ ਵਿਚ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ 'ਖੰਜਰ' ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ । ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਖਤਰ ਹੁਸੈਨ ਰਾਏਪੁਰੀ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ ਨੇ, ਤੇ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਟੋਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸਦਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ।

"ਤਾਂ ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ?" ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ।

"ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਿਆ ।"

ਕਵਿਤਰੀ ਮੁਸਕਰਾਈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਤੁਹਾਡੇ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਵਿਚ ਸਦਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਝਗੜੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ?"

"ਕੁਝ ਇਹੋ ਜਹੀ ਹੀ ਗੱਲ ਏ !" ਮੈਂ ਕਿਹਾ ।

"ਕਿਉਂ ?" ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ।

ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਸਾਦਗੀ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਆ ਗਿਆ । ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਹਾਲੀਂ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਹਿਮ ਮਕਸਦ ਨਹੀਂ ਹਨ । ਜਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਏਨੀਆਂ ਨਿਗੂਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਝਗੜਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ।"

ਕਵਿਤਰੀ ਚੁੱਪ ਰਹੀ ।

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, "ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੀ ਕੋਈ ਮੱਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ?"

"ਮੈਂ ? .... ਮੈਂ ਕੀ ਮੱਦਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹਾਂ ?"

"ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਮੁਸ਼ਾਇਰੇ ਦੀ ਸਦਾਰਤ ਕਰਨਾ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਓ ।"

"ਪਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਿਖਦੀ ਹਾਂ ।"

"ਇਹ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਏ !" ਮੈਂ ਕਿਹਾ । "ਵਰਨਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਮੁਸ਼ਾਇਰੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਦਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ । ਦੋ ਗਿਰੋਹ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ।"

"ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਦਰ ਬਣਨ 'ਤੇ ਤਿੰਨੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਜਾਣ ।"

"ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਔਰਤ ਹੋ, ਇਸ ਲਈ ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ।" ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ 'ਖੰਜਰ' ਨੇ ਕਿਹਾ ।

ਕਵਿਤਰੀ ਕੁਝ ਸ਼ਰਮਾ ਗਈ । ਉਹ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਕਹਿ ਨਾ ਸਕੀ । ਤਦੇ ਮੈਂ 'ਖੰਜਰ' ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਜਾ ਕੇ ਸਟੇਜ, ਸੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸਦਾਰਤ ਲਈ ਦੇ ਦਓ ।"

'ਖੰਜਰ' ਚਲਾ ਗਿਆ ।

ਇਕ ਮਿੰਟ ਪਿਛੋਂ ਕਵਿਤਰੀ ਵੀ ਚਲੀ ਗਈ ।

"ਓ ਹਰਾਮਜ਼ਾਦੇ !" ਸਤਿਆਰੀ ਚੀਕਿਆ । ਤੇ ਫੇਰ, ਉਹ ਵੀ ਚਲਾ ਗਿਆ ।

●

ਸਤਿਆਰਥੀ ਦਾ ਇਕ ਲੇਖ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ:

"ਵੈਰੀ ਨਾਗ ਦੇ ਨੀਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਥਕੇਵੇਂ ਨਾਲ ਚੂਰ ਹੋਏ ਪੈਰ ਡੁਬੋਈ ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦਾ ਬੇਹਤਰੀਨ ਹਿੱਸਾ ਮੈਂ ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਅਜਾਈਂ ਗਵਾ ਦਿੱਤਾ । ਅਜਾਈਂ ਮੈਂ ਲੋਕ-ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਭਟਕਦਾ ਰਿਹਾ । ਅਜਾਈਂ ਘਾਟ-ਘਾਟ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਨੂੰ ਆਦਰਸ਼ ਬਣਾਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਰਬਾਦ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ । ..."

ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਖੜੋਤਾ ਉਹ ਅੱਲੋਕਾਰ ਬੰਦਾ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਟੇਜਜ ਤੋਂ ਉਤਰਦਿਆਂ ਹੀ ਇਕ ਆਮ ਜਿਹਾ ਬੰਦਾ ਬਣ ਗਿਆ, ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਸ਼ਖਸੀ ਨਾਕਾਮਯਾਬੀਆਂ ਦੀ ਪੀੜ ਜਾਗ ਪਈ — ਉਮਰ ਦੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਪੀੜ ।

●

ਮੁਸ਼ਾਇਰੇ ਦੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪ੍ਰੀਤ ਨਗਰ ਦੇ ਕੁਝ ਬੰਦਿਆਂ ਵਲੋਂ ਉਰਦੂ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਂਝੀ ਪਾਰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ । ਕਵਿਤਰੀ ਤੇ ਸਤਿਆਰਥੀ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਸਨ । ਚਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਦੌਰ ਵੀ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ । ਹਰ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਇਕ-ਇਕ ਨਜ਼ਮ ਸੁਣਾਈ । ਜਦ ਸਤਿਆਰਥੀ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ, ਤਾਂ ਉਹ ਚੁੱਪ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ ।

ਕਵਿਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਕੁਝ ਸੁਣਾਓ ਨਾ ।" "ਛੱਡੋ ਜੀ", ਸਤਿਆਰਥੀ ਨੇ ਕਿਹਾ । "ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਕੀ ਪਿਆ ਏ ।" ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਚਾਹ ਦੀ ਪਿਆਲੀ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾ ਲਈ ।

ਤਦੇ ਇਕ ਨੁਕਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, "ਹਾਦਸਾ ... ਹਾਦਸਾ !"

ਸਤਿਆਰਥੀ ਹੱਸਣੋਂ ਨਾ ਰਿਹਾ । ਤੇ ਓਸੇ ਛਿਣ ਸਾਰੀ ਚਾਹ ਉਸ ਦੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਤੇ ਕੋਟ 'ਤੇ ਡੁੱਲ੍ਹ ਗਈ । ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੈਲੇ, ਖਾਕੀ ਰੁਮਾਲ ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ ਚਿਹਰਾ ਲੁਕੋਈ ਕੁਰਸੀ ਤੋਂ ਉਠਿਆ ਤੇ ਨਲਕੇ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਮੂੰਹ ਧੋਣ ਲਗ ਪਿਆ । ਜਦ ਉਹ ਪਰਤ ਕੇ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਸੀ । ਤੇ ਕਵਿਤਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਇਕ ਨੁਕਰੇ ਪਈ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਨਿੰਮੋਝੂਣਾ ਜਿਹਾ ਬੈਠ ਗਿਆ । ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ।

●

ਪਾਰਟੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਮੈਂ ਸਤਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਚੁੱਪ ਦਾ ਕਾਰਣ ਪੁੱਛਿਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਬੜੇ ਦੁਖੇ ਹੋਏ ਦਿਲ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਸੱਭਿਅ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵਿਚਰਿਆ ਹਾਂ । ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬਿਤਾਈ ਏ । ਤੇ ਹੁਣ, ਜਦ ਮੈਨੂੰ ਮਾਡਰਨ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਮਹਿਫਲਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠਣਾ ਪੈਂਦਾ ਏ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਘਬਰਾ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ । ਮੈਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਏਹਤਿਆਤ ਵਰਤਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਫੇਰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਹਰਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਏ, ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ।"

ਸਤਿਆਰਥੀ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ । ਉਸ ਨੇ ਸਚਮੁੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ । ਲੋਕ-ਗੀਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਹਰ ਨੁੱਕਰ ਵਿਚ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਅਨਗਿਣਤ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਹਥ ਫੈਲਾਇਆ ਸੀ, ਦਰਜਨਾਂ ਬੋਲੀਆਂ ਸਿੱਖੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਬਣ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ ਦੀਆਂ ਉਮੰਗਾਂ-ਭਰੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਦਾ ਗਲ ਘੁੱਟ ਸੁੱਟਿਆ ਸੀ । ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼, ਸਾਰੀ ਮਿਹਨਤ, ਤੇ ਸਾਰੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਬਦਲੇ ਉਹਨੂੰ ਕੀ ਮਿਲਿਆ ? — ਭੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਇਕ ਅਤ੍ਰਿਪਤ ਮਨ ।

●

ਪ੍ਰੀਤ ਨਗਰ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਮੈਂ 'ਅਦਬੇ ਲਤੀਫ਼' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਲਈ । ਸਤਿਆਰਥੀ ਆਪਣਾ ਵਧੇਰੇ ਸਮਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬਿਤਾਉਣ ਲਗ ਪਿਆ । ਉਹ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਆ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬਿਸਤਰੇ ਤੋਂ ਉਠਾ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਕਾਫੀ ਰਾਤ ਬੀਤਣ ਤੱਕ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਘੁੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਕਦੇ ਉਸ ਦੀ ਤਬੀਅਤ ਹੁਲਾਰੇ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ-ਗੀਤ ਸੁਣਾਉਣ ਲਗਦਾ :

ਕਿਹੜੇ ਪਿੰਡ ਮੁਕਲਾਵੇ ਜਾਣਾ
ਨੀ ਟਾਹਲੀ ਦੇ ਸੰਦੂਕ ਵਾਲੀਏ ?

ਅੱਗ ਬਾਲ ਕੇ ਧੂੰਏਂ ਦੇ ਪੱਜ ਰੋਵਾਂ
ਭੈੜੇ ਦੁੱਖ ਯਾਰੀਆਂ ਦੇ । ....

ਗੀਤ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੇਰੀ ਮਾਇਕ ਹਾਲਤ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਬੁਰੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਮੈਂ ਮਹਾਨ ਹਾਂ !"

"ਇਸ ਵਿਚ ਕੀ ਸ਼ੱਕ ਏ !" ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ।

ਉਹ ਮੇਰੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਧੱਫਾ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਸਣ ਲਗ ਪੈਂਦਾ । "ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਮਹਾਨ ਹੋ !" ਉਹ ਫੇਰ ਠਹਾਕਾ ਮਾਰਦਾ । "ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਮਹਾਨ ਹਾਂ !"

ਸੱਪ /ਸੁਖਿੰਦਰ

ਸਾਡੀਆਂ ਹੀ ਆਸਤੀਨਾਂ ਵਿੱਚ
ਪਲ ਰਹੇ ਸਨ ਸੱਪ
ਅਤੇ ਅਸੀਂ, ਬੇਖਬਰ ਸਾਂ —

ਦੇਹਧਾਰੀ ਸੱਪ
ਆਪਣੇ ਫਣ ਫੈਲਾਈ
ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਉੱਤੇ
ਗਸ਼ਤ ਲਗਾਂਦੇ
ਤਾਂ ਅਚੇਤ ਹੀ, ਅਸੀਂ
ਨਾਗ ਦੇਵਤਾ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਬਣ
ਦੁੱਧ ਦੀਆਂ ਕਟੋਰੀਆਂ ਭਰ, ਭਰ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਆਂ ਰਾਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ

ਸੱਪਾਂ ਨੂੰ, ਆਪਣੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਹਵਾੜ ਸੰਗ
ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਰੰਗੀਨ ਬੱਦਲ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਦੇਖ
ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਲੋਲਾਂ ਸੰਗ ਰੀਝਣ ਲੱਗਦੇ
ਹੋਠਾਂ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਗ਼ੈਬੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਲਿਆ
ਇੱਕ ਵਿਸਮਾਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ
ਉਸ ਪਲ ਸਾਨੂੰ ਜਾਪਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੱਪ
ਸਾਡੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿੱਚ ਕੁਰਬਲ, ਕੁਰਬਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ
ਅਤੇ ਅਸੀਂ —
ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਵਿੱਚ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਦਿਨਾਂ ਬਾਰੇ ਚਿਤਵਣ ਲੱਗਦੇ
ਜਦੋਂ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ
ਸੱਪਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋਵੇਗਾ
ਹਵਾ 'ਚ ਫੈਲੀ ਇਸ ਮਿੱਠੀ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ
ਸੁਗੰਧ ਸੰਗ ਮਦਹੋਸ਼ ਹੋਏ
ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ
ਮਨੁੱਖੀ ਦਇਆ ਜਗਾ
ਸੱਪਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਲਣਹਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ
ਲੰਬੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਲਈ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗਦੇ
ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ- ਪੁਰਖਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣੀਆਂ
ਸੱਪਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀਆਂ ਲੋਕ- ਕਥਾਵਾਂ
ਸਾਡੇ ਅੰਤਰੀਵ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ
ਸੱਪਾਂ ਲਈ ਮੋਹ ਜਗਾਂਦੀਆਂ

ਇੰਜ ਕਰਦਿਆਂ
ਅਸੀਂ, ਅਕਸਰ, ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ
ਕਿ ਇਹ ਸੱਪ
ਕਦੀ ਸਾਡੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੇ ਵੀ
ਭੁੱਖੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ

ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਸੱਪਾਂ ਅਤੇ ਸਪੇਰਿਆਂ ਦੇ ਰਹਿਮ ਉੱਤੇ ਛੱਡ
ਅਸੀਂ, ਮਹਿਜ਼, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਆਲਾਂ ਉੱਤੇ ਹੀ
ਮੁੜ, ਮੁੜ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਲੱਗਦੇ:
ਕਿ ਕੀ ਸਪੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਪ ਪਾਲਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ
ਜਾਂ ਕੀ ਸਪੇਰੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਕੇ ਖਾਣ ਜਾਂ
ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਰਹਿਣ
ਜਾਂ ਕੀ ਕਦੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਸੱਪਾਂ ਵਿੱਚ
ਆਪਸੀ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ
ਜਾਂ ਕੀ ਸੱਪਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਰੀਆਂ ਫੇਹੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ
ਜਾਇਜ਼ ਹਨ ਜਾਂ ਨਾਜਾਇਜ਼

ਜਦ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਚੋਹਲਬਾਜ਼ੀ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਂ
ਉਸੇ ਪਲ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਦੂਜੀ ਨੁੱਕਰ ਵਿੱਚ
ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਬਣੇ ਸਪੇਰੇ
ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਫੜੇ
ਮੌਸਮੀਂ ਤਾਪ ਸੂਚਕ ਯੰਤਰਾਂ ਨੂੰ
ਉਛਾਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਖ ਰਹੇ ਸਨ :
ਭੈਣੋਂ ਅਤੇ ਭਰਾਵੋ
ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝੋ
ਮੌਸਮੀਂ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮਾਹਿਰ, ਅਸੀਂ
ਇਹ ਦਾਹਵੇ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
ਕਿ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਧੇਰੇ ਅਨਾਜ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ
ਸੱਪਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਰੀਆਂ ਫੇਹੀਆਂ ਨ ਜਾਣ
ਬਲਕਿ, ਆਪਣੇ ਪਿਤਰਾਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਕਦਮਾਂ ਉੱਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ
ਹਰ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ
ਇੱਕ ਐਸਾ ਸਥਾਨ ਬਣਾਵੇ
ਜਿੱਥੇ ਸੱਪ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਡਰ ਦੇ
ਰੈਣ ਬਸੇਰਾ ਕਰ ਸਕਣ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਰੇਬੀ ਮੌਸਮੀਂ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ
ਮਹਿਜ਼, ਆਪਣੀ ਤਮਾਸ਼ਗੀਰੀ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਵੱਸ
ਮੰਦਰਾਂ, ਮਸਜਿਦਾਂ, ਗਿਰਜਿਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ
ਸੱਪਾਂ ਦੀਆਂ ਟੋਕਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ
ਮੌਸਮੀਂ ਤਿਉਹਾਰ ਦੇ ਦਿਨੀਂ, ਮੇਲੇ 'ਚ ਜੁੜੀ
ਤਮਾਸ਼ਬੀਨਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਦੀਆਂ
ਆਕਾਸ਼ ਗੁਜਾਊ ਤਾੜੀਆਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ
ਸਪੇਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਟੋਟਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਧੁੰਨਾਂ ਛੇੜਦੇ
ਕਿਉਂ ਜੁ, ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ
ਇਹੀ ਅਤੇ ਬਸ ਇਹੀ ਧੁੰਨਾਂ
ਸੱਪਾਂ ਦੇ ਬਦਨ ਵਿੱਚ ਦੌੜ ਰਹੇ
ਨੀਲੇ ਖ਼ੂਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨੀਲਾ ਬਣਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ

ਆਪਣੀਆਂ ਖਰਮਸਤੀਆਂ 'ਚ ਮਸਤ
ਸਪੇਰੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬੀਨਾਂ 'ਚੋਂ
ਭਿਅੰਕਰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਕੱਢਦੇ
ਸੱਪ ਪਾਗਲ ਹੋ, ਹੋ ਉਡਦੇ
ਸਪੇਰੇ, ਸੱਪਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ
ਹਰ ਉਸ ਆਦਮੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ
ਸੱਪਾਂ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣਾ ਕੇ ਉਤਾਰਦੇ
ਜੋ ਸਪੇਰਿਆਂ ਦੀ ਚਲਾਕੀ ਨੂੰ ਪਕੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ
ਸੱਪ ਅਤੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਜਗਾਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ
ਮੱਕਾਰ ਸਪੇਰਿਆਂ ਨੇ, ਸੱਪਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ
ਸੁਚੇਤ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ
ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ
ਲੇਖਕਾਂ, ਕਲਾਕਾਰਾਂ, ਚਿੰਤਕਾਂ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਲਈ .
ਨਫਰਤ ਦੇ ਬੀ ਬੀਜ ਦਿੱਤੇ
ਜੋ ਸੱਪਾਂ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਦੇ ਭੇਦ
ਅਤੇ ਸਪੇਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅੰਤਰੀਵ ਇਛਾਵਾਂ ਬਾਰੇ
ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦੇ

ਤੇ ਫਿਰ
ਸਾਡੇ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਦੇਖਦਿਆਂ
ਕੁਝ ਐਸੀ ਹਵਾ ਚੱਲਣ ਲੱਗੀ
ਮੌਤ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ
ਸਾਡੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਦਲਾਂ ਉੱਤੇ ਆਣ ਲੱਥੇ
ਪਿੰਡ, ਸ਼ਹਿਰ, ਖੇਤ, ਘਰ, ਸੜਕਾਂ, ਦਫ਼ਤਰ, ਵਿਦਿਆਲੇ
ਹਰ ਥਾਂ, ਸੱਪ ਹਰਲ, ਹਰਲ ਕਰਨ ਲੱਗੇ

ਡਰ ਅਤੇ ਸਹਿਮ ਦੇ ਮਾਰੇ ਲੋਕ, ਮੱਖੀਆਂ ਬਣ
ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਚਿਪਕ ਗਏ
ਜੋ ਵੀ ਆਦਮੀ ਵਾਂਗ ਬੋਲਦਾ
ਸੱਪ ਉਸਦਾ ਸਾਹ ਖਿੱਚ ਲੈਂਦੇ
ਸੱਪਾਂ ਨੇ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਿੱਪਲ ਚੁਰਾ ਲਏ
ਅਤੇ ਚੁੱਲ੍ਹਿਆਂ ਅੱਗੇ ਬੈਠੀਆਂ
ਸਾਡੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਦੁੱਪਟੇ
ਸੱਪਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਉਸ ਰੰਗ ਨਾਲ
ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਨਫ਼ਰਤ ਸੀ
ਜੋ ਰੰਗ, ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦਾ ਹੋਵੇ
ਸੱਪ ਆਪਣੀ ਵਿਹੁ ਵਾਲੀ ਥੈਲੀ
ਆਪਣੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਉਤਾਰ
ਹਰ ਉਸ ਰੰਗ ਉੱਤੇ ਡੋਹਲ ਦਿੰਦੇ
ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਨੀਲਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ

ਕਿਸੀ ਅਦਿਸ ਭੈਅ ਸੰਗ ਕੰਬ ਰਹੇ
ਤੂਫ਼ਾਨੀਂ ਰਾਤ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਰਹੇ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਲਾਚਾਰ ਯਾਤਰੀਆਂ ਵਾਂਗ
ਜੋ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ
ਕਿ ਜਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਕਿਸ ਸੁਰਾਖ ਰਾਹੀਂ
ਮੌਤ ਨੁਮਾ ਪਾਣੀ ਦਾਖਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਕੋਈ ਆਖਦਾ:
ਇਹ ਸੱਪ
ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ
ਵੱਡੇ ਸਪੇਰੇ ਦੇ ਗੁੰਬਦ 'ਚੋਂ
ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ

ਕੋਈ ਆਖਦਾ:
ਬੁੱਢੀ ਫਫੇਕੁੱਟਣੀ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਪਾਂ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ
ਤਹਿਖਾਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਲਦੀ ਸੀ

ਕੋਈ ਆਖਦਾ:
ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਪਾਰ
ਇੱਕ ਸੱਪਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣਹਾਰਾ
ਰਾਤ ਦੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿੱਚ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਕੋਈ ਆਖਦਾ:
ਇਹ ਸੱਪ
ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਥਾਣਿਆਂ, ਕਚਹਿਰੀਆਂ
ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਭਵਨਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ

ਕੋਈ ਆਖਦਾ:
ਇਹ ਸੱਪ
ਰੇਡੀਓ, ਟੀ. ਵੀ., ਅਖਬਾਰਾਂ, ਪੁਸਤਕਾਂ
ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ

ਕੋਈ ਆਖਦਾ:
ਇਹ ਸੱਪ
ਵੱਡੇ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ, ਕੋਲਡ ਸਟੋਰਾਂ
ਅਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਹਵੇਲੀਆਂ ਵਾਲੇ
ਧਨੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਢਿੱਡਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ

ਪਰ ਨ ਤਾਂ
ਕਿਸੇ ਨੇ ਰੇਤ ਉੱਤੇ
ਕਦੀ ਸੱਪਾਂ ਦੀ ਤੋਰ ਹੀ ਮਾਪੀ
ਅਤੇ ਨ ਹੀ, ਕਦੀ
ਕਿਸੇ ਸਪੇਰੇ ਦੇ ਪੈਰ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੀ ।

ਗੀਤ

ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੂਸ, ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ

ਤੁਰਨ ਲੱਗਾ ਮਿੱਟੀ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ,
ਮੱਥੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸੱਜਣਾਂ ਹਾਂ ਲਾ ਰਿਹਾ ।
ਖਾਲੀ ਹੱਥੀਂ ਆ ਕੇ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ,
ਖਾਲੀ ਹੱਥੀਂ ਸੱਜਣਾਂ ਹਾਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ।

ਤੇਰੀ ਵਸਤੀ ਵਿਚ ਦੋ ਪਲ ਵਸ ਕੇ,
ਗਮ ਲਏ ਸੀਨੇ 'ਚ ਉਤੋਂ ਹੱਸ ਕੇ
ਤੁਰ ਪਿਆ ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਮੈਂ ਰਸਤੇ
ਜਾਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਗੀਤ ਤੇਰੇ ਗਾ ਰਿਹਾਂ ।
ਤੁਰਨ ਲੱਗਾ ਮਿੱਟੀ ....

ਬਾਹੋਂ ਫੜ ਫੜ ਯਾਦ ਤੇਰੀ ਰੋਕਦੀ,
ਝੋਕਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਮੁੜ ਝੋਕਦੀ,
ਸੰਭਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ
ਭਾਵੇਂ ਹਾਂ ਯਾਦਾਂ ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾ ਰਿਹਾਂ ।
ਤੁਰਨ ਲੱਗਾ ਮਿੱਟੀ ....

ਦਿਨ ਅਸਾਂ ਨੇ ਚੂਰ ਹੈ ਕਰਵਾ ਲਿਆ
ਰੋਗ ਭੈੜਾ ਹੈ ਉਮਰ ਦਾ ਲਾ ਲਿਆ
ਗ਼ਮਾਂ ਦਾ ਸਾਗਰ ਉਛਾਲੇ ਖਾ ਰਿਹੈ
ਮੈਂ ਵੀ ਅੱਚ ਉਸ ਓਰ ਸੱਜਣਾਂ ਪਾ ਰਿਹਾਂ ।
ਤੁਰਨ ਲੱਗਾ ਮਿੱਟੀ ....

• ਕ੍ਰਿਕਟ ਲਾੜਾ

ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੇ ਇਕ ਖਿਡਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਨਵੇਲੀ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ—''ਰਜਨੀ ! ਅੱਜ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਨਵਾਂ ਟੈਸਟ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ । ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਤੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਤੈਨੂੰ ਅੰਪਾਇਰ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਕਬੂਲ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਨਹੀਂ ਤਾ ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਐਲ. ਪੀ. ਡਬਲੀਊ. ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

ਭਖਦਾ ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਸਰਹੱਦ ਵਿਵਾਦ

ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਨਈਅਰ

(ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਨਈਅਰ ਦੀ ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਕੀਤੀ ਚੀਨ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੀਪੋਰਟ)

ਆਪਣੇ 10 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਚੀਨ ਦੇ ਦੌਰੇ ਸਮੇਂ, ਮੈਂ ਕਈ ਪੱਧਰਾਂ ਉਪਰ ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਸਰਹੱਦ ਵਿਵਾਦ ਸਮੱਸਿਆ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ — ਵਜ਼ਾਰਤੀ, ਫੌਜੀ, ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਰੰਗ ਢੰਗ ਹਰ ਇਕ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਸੀ ਪਰ ਉਚੀ ਅਤੇ ਸਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਹੀ ਪੈਗਾਮ ਸੀ : ਜੇਕਰ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀ ਸੁਦੋਰੋਂਗ ਚੂ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਟਿਕੇ ਰਹੇ — ਚੀਨੀ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਮੁਦਾਖਲਤ ਖਿਆਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਸਰਹੱਦੀ ਟੱਕਰ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਚੀਨ 'ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ' ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ 'ਚੀਨ ਦੀ ਭੂਮੀ' ਨੂੰ ਦੰਦ ਮਾਰਦਾ ਹੀ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਗਟਾ ਰਹੀ ਖਿਝ ਦਰਸਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਰੋਸ ਨਹੀਂ।

ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ 18 ਘੰਟੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲੈ ਕੇ ਪਰਤਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਚੀਨ ਨੇ ਸਰਹੱਦ ਦੀ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲੈ ਆਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ 1981 ਵਿਚ ਬੀਜਿੰਗ ਗਿਆ ਸਾਂ ਤਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹਰ ਇਕ ਆਹਲਾ ਅਫਸਰ ਅਮਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਚੀਨ ਸੂਰਮੇ ਆਦਮੀ ਡੇਂਗ ਐਕਸਿਆਪਿੰਗ ਦੀ ਬਾਬਤ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਕਿ ਉਸਨੇ 1980 ਵਿਚ ਪੈਕੇਜ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਚੀਨ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਕਮੋਹਨ ਲਾਈਨ ਨੂੰ ਪੂਰਵ ਵਿਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਜੇਕਰ ਭਾਰਤ ਇਹ ਪਰਵਾਣ ਕਰ ਲਏ ਕਿ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲਾ ਇਲਾਕਾ ਉਸ ਕੋਲ ਹੀ ਰਹੇ

ਇਸ ਵਾਰ ਪੈਕੇਜ ਸਮਝੌਤੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਦੌਰ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਹਟਾ ਦਿਤੀ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਕ ਵਜ਼ੀਰੀ ਸਰੋਤ ਤੋਂ ਇਸਦੇ ਕਾਰਣ ਬਾਰੇ ਪੁਛ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੈਕੇਜ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਇਹੋ ਹੀ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਪੂਰਬੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਰਿਆਇਤ ਕਰੇ ਅਤੇ ਚੀਨ ਅਜਿਹਾ ਪੱਛਮੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਰੇਗਾ।

ਜਿਸ ਗੱਲ ਉਪਰ ਠੀਕ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਹ ਪੂਰਬੀ ਪੱਖ ਦਾ ਅਸਲੀ ਝਗੜਾ ਸੀ ਅਤੇ ਚੀਨ ਵਲੋਂ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲਏ ਗਏ ਪੱਛਮੀ ਪੱਖ ਬਾਰੇ, ਹਰ ਇਕ ਨੇ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਵਜ਼ੀਰ ਸੀ ਜਾਂ ਪੂਰਾ ਜਰਨੈਲ, ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਝਗੜੇ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਰਿਆਇਤ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਦਲੀਲ ਦਿਤੀ ਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਥੇ ਤਾਂ ਮੈਕਮੋਹਨ ਲਾਈਨ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਪੱਕੀ ਸਰਹੱਦ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਪਾਸੇ ਬਾਰੇ ਥੋੜਾ ਝਗੜਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਡਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੇ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਪਰ ਚੀਨੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਉਤਰ ਨਾ ਮਿਲਿਆ।

ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਚੀਨ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਅਰੁਨਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ ਹੈ — ਲਗਭਗ ਹਰ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਇਕੋ ਹੀ ਘੜਿਆ ਘੜਾਇਆ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਅਰੁਨਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਕ ਸੰਪੂਰਨ ਰਾਜ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਨੇ "ਚੀਨ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਹੈ।" ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਉਤਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਪਰ ਸਾਫ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੀਜਿੰਗ ਦੀ ਅੱਖ ਤਾਂਵਾਂਗ ਉਪਰ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਉਪਰ 1951 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੇ 'ਕਬਜ਼ਾ' ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਚੀਨ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਬਰਨ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਹਰ ਇਕ ਪੱਧਰ ਉਪਰ ਇੱਕੋ ਹੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਯਥਾਰਥਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਸੁਝਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਇਕ ਸਾਂਝੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇ ਕਿ ਯਥਾਰਥਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਲਾਈਨ ਕਿਥੇ

ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪੱਖਪਾਤ ਲਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨ ਭਰਿਆ ਗਿਆ। ਬਸ ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਪੱਧਰ ਉਪਰ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੈ ਕਿ ਯਥਾਰਥਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਿਥੇ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਮਸਲੇ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ ਹੈ।

ਜਿਹੜੀ ਖਾਸ ਗੱਲ ਬਦਸ਼ਗਨੀ ਦੀ ਸੀ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਲਹਿਜ਼ਾ ਅਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਸੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਲਿਉ ਸ਼ੂ ਕੁਇੰਗ, ਜੋ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਚੀਨ ਦੀ ਟੀਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹਾਨ ਨਿਆਨ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਚੀਨੀ ਲੋਕ ਸੰਸਥਾ, ਜਨਰਲ ਚੋਂਗ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਜੁਗਤ ਅਧਿਐਨ ਸੰਸਥਾ, ਫੀ ਐਕਸਿਆ ਟੋਂਗ, ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਚੀਨੀ, ਲੋਕ ਪੋਲੀਟੀਕਲ ਕਨਸਲਟੇਟਿਵ ਕਾਨਫਰੰਸ ਅਤੇ ਗਾਓ ਲਿਆਂਗ, ਚੀਨੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੁਖ ਅਧਿਕਾਰੀ।

ਕੁਝ ਖਿਆਲ ਜਿਹੜੇ ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਧਮਕੀ ਦੀ ਕਿੰਗਰੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੇਤਾ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ ਉਸ ਨੇ 1962 ਦੀ ਜੰਗ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਲਾਈ, ਇਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ 'ਹਮਲਾ' ਬਿਲਕੁਲ 'ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਉਪਰ ਸੀ' ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਲਝ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਚੀਨ ਵਿਚਕਾਰ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਝਗੜੇ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸਖਤ ਤਾੜਨਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਭਾਰਤ ਨੇ "ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲਤ ਵਿਗਾੜੀ" ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਗੜਬੜ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਬੀਜਿੰਗ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਭਾਂਪ ਲਿਆ। ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਖਬਾਰ 'ਚਾਇਨਾ ਡੇਲੀ' ਨੇ ਮੁਖ ਸੁਰਖੀ ਵਿਚ ਮੁਖ ਲੇਖ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ "ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਰਹੱਦ ਦੀ ਉਲੰਘਣ ਰੋਕਣ ਲਈ ਤਾੜਨਾ"। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਅਜੇਹੇ ਵਾਕ ਸਨ : "ਬੁਰੇ ਹਾਲਤ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ", ਚੀਨ-ਭਾਰਤ ਸਰਹੱਦ ਉਪਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਤਨਾਵ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਭਾਰਤ ਉਪਰ"।

ਚੀਨੀ ਮਨ ਨੂੰ ਠੰਢਾ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਬੀਜਿੰਗ ਵੱਲੋਂ ਬੜੀ ਕੌੜੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਲਾਂ ਕੇ ਵਾਪਸ ਜਾ ਰਹੇ ਚੀਨੀ ਰਾਜਦੂਤ ਨੂੰ ਪਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਕੋਈ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਬੀਜਿੰਗ ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਡਿਪਲੋਮੈਟ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਹਨ ਅਤੇ ਚੀਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਹੈਰਾਨ ਹਨ ਕਿ ਚੀਨ ਅਜਿਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਉਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਨਾਲ ਭਵਿਖ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਕਤ ਵਰਤੀ ਗਈ ਜਿਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਉਪਰ ਦਬਾਓ ਪਾਇਆ ਜਾਏ ਕਿ ਸਰਹੱਦ ਬਾਰੇ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੇਵੇ ਜਿਥੇ ਕਿ ਚੀਨੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਇਨਾਤ ਹਨ ਕਿ ਸਾਹ ਵੀ ਲੈਣ ਤਾਂ ਭਿਣਕ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਅਚਾਨਕ ਕੋਈ ਗੋਲੀ ਚਲੀ ਤਾਂ ਇਕ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਭੜਕ ਉਠੇਗੀ।

ਇਕ ਫੌਜੀ ਸਰੋਤ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚੀਨ ਨੇ ਸਰਹੱਦ ਉਪਰ ਫੌਜਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਸਰੋਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਦੂਰ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜੋ ਕਹਾਣੀਆਂ ਮੈਂ ਬੀਜਿੰਗ ਵਿਚ ਸੁਣੀਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਤਿੱਬਤ ਵਿਚ ਵਧਾ ਰਿਹਾ ਸੀ (ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤਿੱਬਤ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਇਜ਼ਾਜਤ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲੋਂ ਲੈ ਲਈ ਸੀ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਚਲਣ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ।) ਇਕ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਬੀਜਿੰਗ ਵਿਚ ਰਾਜਦੂਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੰਗ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਸ ਬਿਨਾਂ ਝਿਜਕ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਹੱਦੀ ਟਕਰਾਓ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਹੈ। ਜੁਗਤ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਵੀ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਹੋ ਵਿਚਾਰ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਮੋਰਲ (ਸਾਹਸ) ਬਹੁਤ ਉਚਾ ਹੈ' ਅਤੇ 'ਜੇਕਰ ਜੰਗ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀ 1962 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤਕੜੇ ਹੱਥ ਵਿਖਾਉਣਗੇ।

ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਚੀਨ ਨੇ ਸਰਹੱਦ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡੇ ਵਿਚ ਇਨੀ ਅੱਗ ਕਿਉਂ ਉਗਲੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਹ ਮੰਗ ਕਿਉਂ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਬੀ ਸਰਹੱਦ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤ ਰਿਆਇਤ ਦੇਵੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਇਹ ਪੈਗਾਮ ਦੇਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸ ਨੇ ਪੈਕੇਜ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਣਗੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਬੀਜਿੰਗ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰਬ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਨੇ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਇਹ ਗਿਣ ਗੱਠ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ 90,000 ਮੁਰੱਬਾ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਚੀਨੀ ਇਲਾਕੇ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਜਿਹੜੀ ਬਹਿਸ ਮੈਂ ਚੀਨੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਟੇਪਰੀਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਟੇਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਗੱਲਬਾਤ 'ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗੀ।'

ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 23 'ਤੇ

ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਗਾਈਡ

ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਫਿਲਮ:'ਭਗਵਾਨ ਦਾਦਾ' ਵਿਚ

ਪੰਨਾ 21 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੀ ਜਾਵਾਂ, ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਥੋੜੀ ਸੌਖ ਵੀ ਰਹੀ। ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਚੀਨੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਦੱਸਣ ਲਈ ਦੁਭਾਸ਼ੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰੂਪ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਲਗਭਗ ਹਰ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੇ ਹਨ। ਅਮੀਰ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੇ ਭਾਗੀਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਤਕਰੇ ਜਾਂ ਇਖਤਲਾਫ ਮੇਟ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਇਕ ਨੇ ਇਕ ਹੀ ਨੁਕਤਾ ਉਠਾਇਆ। ਜੇਕਰ ਸਰਹੱਦ ਦੀ ਸੱਮਸਿਆ ਨਜਿੱਠੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਜੋ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਵਪਾਰ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਬੰਧ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਆਦਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਾਫੀ ਮਹੱਤਤਾ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਇੰਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਰਹੱਦ ਦੀ ਸਮਸਿਆ ਨੂੰ ਖੱਡੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਸਰੋਤ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਨਿੱਗਰ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਬੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਹ ਕੀ ਰਿਆਇਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫੌਜੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਕੁਝ ਲੜਾਈ ਵਾਲਾ ਸੀ। "ਅਸੀਂ ਦੂਸਰੀ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੰਦ ਮਾਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕਰਾਰਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਪਏਗਾ।"

ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਹਲਕੇ, ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਫਰਕ ਹੈ। ਉਹ ਹੁਣ ਤੱਕ ਚੀਨ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਵਿਚ ਜੰਗੀ ਰੰਗ ਘੱਟ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦਾ ਸੀ।

ਬੀਜਿੰਗ ਵਲੋਂ ਇਹਨਾਂ ਡਰਾਵਿਆਂ ਅਤੇ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਪੈਕੇਜ ਤਜਵੀਜ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਚੂ ਇਨ ਲਾਈ ਨੇ 1960 ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਉਪਲੱਬਧ ਹੈ। ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਵਧੀਆ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਚੀਨ ਤੋਂ ਆਸ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਲੋਕਾਂ ਪਾਸੋਂ ਪਰਵਾਣ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਣ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਇਹ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਪਲਬਧ ਸੀ, 27 ਸਾਲ ਕਿਉਂ ਖਰਾਬ ਕੀਤੇ।

ਕੁਝ ਵਰਤਮਾਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਆਫਿਸ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਹੋਇਆ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਪੈਕੇਜ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਅਕਸਾਈ ਚਿੰਨ ਨੂੰ ਚੀਨ ਦਾ ਭਾਗ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਇਕ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਅਮਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਲਦਾਖ ਵਿਚ ਜੋ ਕਬਜ਼ਾ ਚੀਨ ਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਣਾ ਹੋਰ ਗੱਲ ਹੈ

ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਇੰਨੇ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਸ਼ਾਲੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਕੋਈ ਰਿਆਇਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰ ਸਕਣ। ਪਰ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਚੀਨ ਬਾਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੀਤੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਕਿ 1962 ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਖੁਸਿਆ ਹੋਇਆ ਇਲਾਕਾ ਵਾਪਸ ਮੰਗਿਆ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮਿਜ਼ਾਜ ਕੁਝ ਵੱਖਰਾ ਸੀ। 25 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅਰਸੇ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਕਸਾਈ ਚਿੰਨ ਚੀਨ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਲਈ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਕਿਆਂਗ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਵੇ, ਇਹ ਵੀ ਪੱਕੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਸ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਉਸ ਸੜਕ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਉਪਰ ਜੋ ਇਸਨੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ।

ਚੀਨ ਨਾਲ ਹਊ ਪਰੇ ਕਰਕੇ ਗੱਲ ਨਬੇੜਨੀ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਸਰਹੱਦ ਉਪਰ ਚੀਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਿਆਇਤ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਨੀਤੀ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਜਿਸ ਭਾਰਤੀ ਇਲਾਕੇ ਉਪਰ ਹੱਕ ਰਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ — ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਹਿਤ - ਉਹ ਚੀਨ ਨਾਲ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਗ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਇੰਨਾ ਤਾਂ ਬੀਜਿੰਗ ਵੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

ਲੋਕ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਸੰਕਟ

ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੰਘੇੜਾ

"ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਸਮਾਜ (ਪ੍ਰਬੰਧ) ਵਿਚ ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਸਰਮਾਏ ਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਜਮਾਤ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਜੋ ਸਮਾਜੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਠੋਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮੁਨਾਫੇ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਹੋਵੇ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ/ਵੇਚਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਖਤ (ਸੰਕਟ ਸਮੇਂ) ਜਾਂ ਨਰਮ (ਜਿਵੇਂ ਛੇਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ) ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਸਟੇਟ ਦਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਖਾਸਾ ਓਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਬਦਲਦਾ ਨਹੀਂ।"

ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਤੇ ਕਿਸੇ ਭੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕੋਈ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿਚ ਸਟੇਟ ਅਮਿੱਟ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹਿਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਸੀ ਭੀ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਝ ਛੋਟਾਂ ਤੇ ਰਿਆਇਤਾਂ ਭੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਅਜ਼ਾਰੇਦਾਰ ਸੰਬੰਧਾਂ ਉਪਰ ਬਾਹਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਾਹੌਲ ਦਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧ ਭੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਤੇ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਹਨ ਪਰ ਅੰਤਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਸਟੇਟ ਲੋਟੂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਦੀ ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਘੜੀ ਸਮੇਂ ਲੋਟੂਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਵਿਚ ਹੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ, ਅਸੰਬਲੀ, ਫੌਜ, ਪੁਲਸ, ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢਾਂਚਾ ਆਦਿ ਸਭ ਸਟੇਟ ਦਾ ਅੰਗ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨਾਲ "ਮਿਤਰਤਾ" ਜਾਂ "ਭਾਈਵਾਲੀ" ਜਾਂ "ਮਜ਼ਦੂਰ-ਸਰਮਾਏ ਦੇ ਚੰਗੇ ਰਿਸ਼ਤੇ" ਆਦਿ ਦਾ ਪਾਖੰਡੀ ਕੁਰਾਹੀਆ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਹੀ ਸਮੇਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ, ਦਬਾਉਣ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਹਰ ਹਥਿਆਰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੱਜ ਪਿਛਾਖੜ ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੁਨਾਫੇ ਖੋਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਤੇ ਅਜ਼ਾਰੇਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਸੀ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਰਗ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਇਹ ਜਦੋ ਜਹਿਦ ਭੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਲੈਨਿਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ, "ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਣਸ (ਖਾਰ) ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਵੰਡਦੇ ਬਲਕਿ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੰਡਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਮਾਇਆ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰਤ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਮੁਨਾਫਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਈ ਢੰਗ ਅਪਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ (ਭਾਵ ਸਰਮਾਏਦਾਰ) 'ਸਰਮਾਏ ਦੀ ਅਨੁਪਾਤ' ਅਤੇ 'ਤਾਕਤ ਦੀ ਅਨੁਪਾਤ' ਨਾਲ ਵੰਡਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧੀਨ ਵੰਡ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਢੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।"

ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੱਖਾਂ ਉਤੇ ਕਾਫੀ ਸਖਤ ਤੇ ਪਿਛੇ ਖਿਚੂ ਰਵੱਈਆ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਰਥਕਤਾ ਵਿਚ ਸੰਕਟ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਬਦਲੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਏਕਾ-ਅਧਿਕਾਰਵਾਦ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੇ ਅਸਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਾਰਗਰੇਟ ਥੈਚਰ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰੇਗਨ, ਕਨੇਡਾ ਵਿਚ ਮਲਰੂਨੀ ਆਦਿ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹਨ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜ ਤਾਂ ਅਤਿ ਪਿਛਾਖੜ ਤੇ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਤੇ ਕੌਮੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਤੇ ਧੁਰਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਦੁਨੀਆਂ ਉਪਰ ਹੀ ਡਿਕਟੇਟਰੀ, ਫੌਜੀ ਜੁੰਡਲੀਆਂ, ਨਵ-ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ, ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸੱਜੂ ਅਤਿਵਾਦ ਅਤੇ ਲੋਕ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਲਿਬਰਲ ਜਮਹੂਰੀ ਕਦਰ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੇ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਅਤੇ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ (1945) ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸੱਤਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਪੱਛਮੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੇਸ਼ਾਂ (ਵਿਚ ਹੀ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ) ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਅਤੇ ਉਨਤੀ ਦਾ ਦੌਰ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਲੋਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੇ ਸਮਾਜੀ ਪਰੋਗਰਾਮ ਅਰੰਭੇ ਗਏ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਫੈਲਾਅ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਖਤਮ ਹੋਇਆ ਮੰਨਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕੌਮੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਹ ਭੀ ਸਿਧਾਂਤ ਘੜਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਰਗ ਖਤਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਮੱਧ ਵਰਗ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੇਹਤ, ਵਿਦਿਆ, ਘਰ, ਹਸਪਤਾਲ ਆਦਿ ਦੇ ਪਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਰਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਸਭ ਲਈ ਥਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਸਰਮਾਏ ਤੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਦੀ ਥਾਂ ਮਿਤਰਤਾ, "ਭਿਆਲੀ" ਅਤੇ "ਸਹਿਹੋਂਦ" ਤੇ "ਸਹਿਯੋਗ" ਦੀ ਨੀਤੀ ਠੀਕ ਹੈ। ਸੋ

ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 24 'ਤੇ

ਪੰਨਾ 23 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੀ ਉਦਾਰਤਾ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿਲੀ ਦਾ ਢੋਲ ਪਿਟਿਆ ਗਿਆ। ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਰਚਾਉਣ ਤੇ ਭਾਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਢੰਗ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲੋਕ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਵਿਦਿਅਕ ਢਾਂਚੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਨੂੰ ਭੀ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਣਤਾ ਰਹੀ ਅਤੇ ਸਗੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਕਈ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਕਈ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀਆਂ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਟੈਕਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਭੀ ਕਈ ਭੁਲੇਖੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਤੇ ਝਾਉਲਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਵੇਖੋ "ਵਿਲਫੇਅਰ ਸਟੇਟ" ਹੈ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਨੂੰ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿਚ ਸਰਮਾਏ ਸੰਪਤੀ, ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਉਹ ਹੀ ਰਹੀ ਤੇ ਹੈ ਜੋ ਅੱਜ ਤੋਂ ਪੰਜਾਹ ਤੇ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ।

ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਨਾਲ ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਅਧੀਨ ਸਮਾਜਵਾਦ, ਕੌਮੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਰੋਧੀ "ਨੇਟੋ" ਫੌਜੀ ਗੱਠਜੋੜ ਖੜਾ ਕੀਤਾ। ਮਾਰਸ਼ਲ ਪਲੈਨ ਨੂੰ ਭੀ ਦੁਨੀਆਂ ਉਪਰ ਭਾਰੂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਯੂਰਪੀ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਚ ਸਾਹ ਸੱਤਾ ਭਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ। ਸੀਟੋ ਭੀ ਏਸ਼ੀਆ ਲਈ ਸਾਮਰਾਜੀ ਗੱਠਜੋੜ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭੀ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। 1970ਵੇਂ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਐਕਸਪੋਰਟ ਵਿਚ ਘਾਟਾ ਆਇਆ ਤੇ ਹਿੱਸਾ ਘਟਿਆ। ਜਾਪਾਨ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਤੁਰਿਆ, ਆਰਥਕ ਸੰਕਟ ਤੇ ਆਮਦਨ ਖਰਚੇ ਦੇ ਤੋਲ ਵਿਚ ਆਮਦਨ ਘਟੀ ਅਤੇ ਬੱਜਟ ਖਸਾਰੇ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਐਕਸਪੋਰਟ ਦੀ ਥਾਂ ਅੰਦਰ ਮੰਗਵਾਉਣ (ਇੰਪੋਰਟ) ਦਾ ਮਸਲਾ ਵਧਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਘਰੇਲੂ ਆਮਦਨ ਖਰਚ ਤੇ ਭਾਰੀ ਅਸਰ ਪਿਆ। ਵੀਅਤਨਾਮ ਦੀ ਜੰਗ ਨੇ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਜੰਗੀ ਆਰਥਕਤਾ ਬਣਾ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਉਪਰ ਅਰਬਾਂ ਖਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤੀਜੀ (ਘੱਟ ਵਿਕਸਤ ਦੁਨੀਆਂ) ਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁੱਟ ਨਿਰਲੇਪ ਲਹਿਰ ਦਾ ਘੇਰਾ ਤੇ ਅਸਰ ਵਧਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਮਰਾਜੀ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਟ ਵੱਜਦੀ ਹੈ। ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਨੇ "ਤਿੰਨ ਕੇਂਦਰੀ" ਯੁੱਧਨੀਤੀ ਘੜੀ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਸ ਸੰਕਟ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਵੇ। ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਸੰਕਟ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਅਟੁੱਟ ਅੰਗ ਹੈ। 1973 ਤੋਂ ਹੀ "ਤਿੰਨੀ ਧਿਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ" (ਟਰਾਈ ਲੇਟਰਲ ਕਮਿਸ਼ਨ) ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰੀਆਂ, ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਵਿਟਾਂਦਰਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ 1975 ਤੋਂ ਸੱਤ ਸਿਰ ਕੱਢ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨੇਤਾ ਬਾਕਾਇਦਗੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦਾਅ ਪੇਚ ਘੜਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਟੋਕੀਓ ਵਿਚ ਮਈ 1986 ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੀ ਬੜੌਤੀ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਰੋਕਿਆ ਅਤੇ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸੋ ਅਜੋਕੀ ਜਮਾਤੀ ਜਦੋ ਜਹਿਦ ਆਰਥਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਤ ਮਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੇ ਉਪਰਲੇ ਢਾਂਚਿਆਂ ਵਿਚ ਭੀ ਜਦੋ ਜਹਿਦ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਘਰੇਲੂ ਪੈਦਾਵਾਰ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਘਟੀ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਨਿਘਾਰ ਆਇਆ ਤੇ ਉਪਰਲੇ ਪੰਜ ਤੋਂ ਦਸ ਫੀ ਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਭਾਵ ਕਿ ਪਾੜਾ ਵਧਿਟਾ ਹੈ। ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਪਲੈਨਿੰਗ ਤੇ ਮੁੱਖ ਸਿਆਸੀ ਨੀਤੀਆਂ ਇਸ ਢੰਗ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਘਰੇਲੂ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਸਚਿਤ (ਨਿਰਧਾਰਤ) ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਦੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਨੀਤੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਣਾਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ, ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਡਰਾਫਟ ਘੜਦੀ ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 25 'ਤੇ

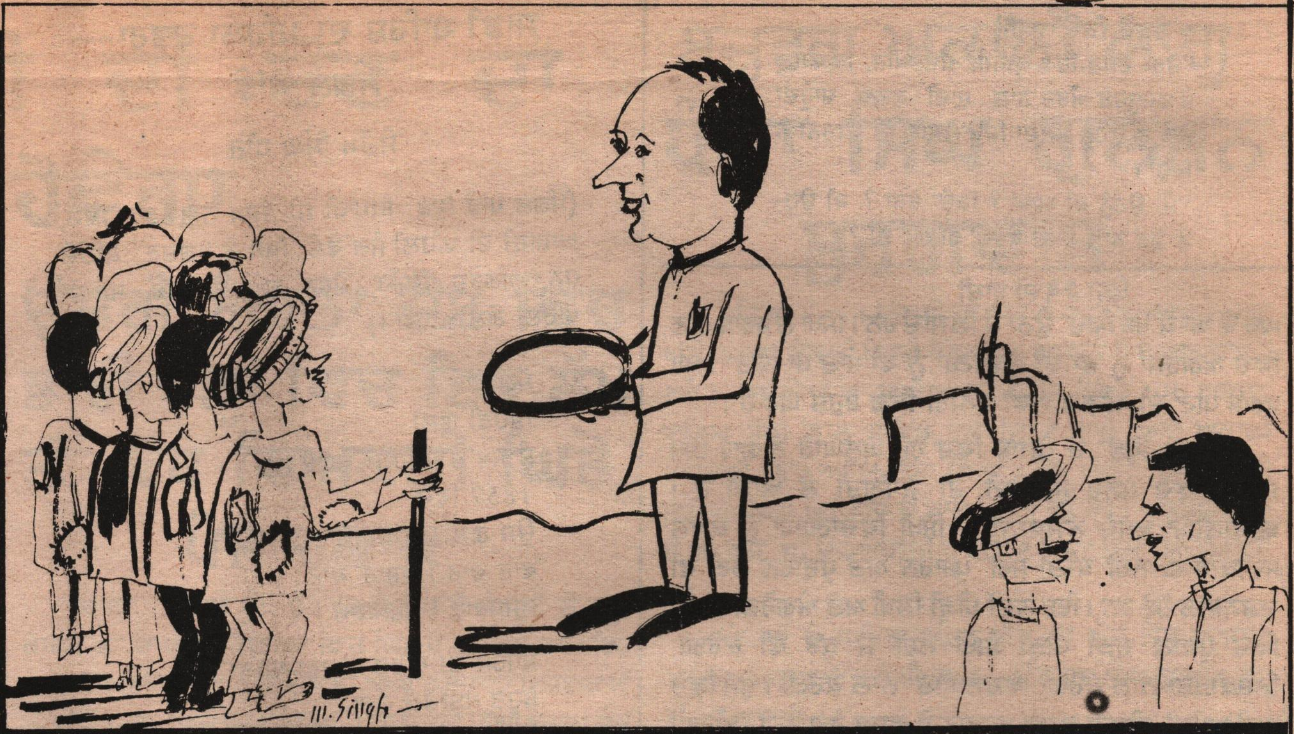
ਪੰਨਾ 24 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਫਰੇਜ਼ਰ ਇਨਸਟੀਚਿਊਟ ਵਰਗੇ ਦਲੀਲਾਂ ਤੇ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਨੇਡਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਦੁਆਈਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਪੇਟੰਟ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਬੀ ਸੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਲੋਕ ਮਾਰੂ ਬਿਲ 19 ਅਤੇ 20 ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਗਠਨ (ਯੂਨੀਅਨ) ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ।

ਜਮਹੂਰੀ ਰਿਵਾਇਤਾਂ ਤੇ ਜਿੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖੋਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਟੇਟ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਛੱਡੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਧਨਾਢਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਕਿਟ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਿਤਾ ਜਾਏ। ਲੁੱਟ ਦੀ ਖੁੱਲ ਮੰਗੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਪਤਵਾਰ (ਸਟੇਅਰਿੰਗ) ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਹੋਰ ਡੂੰਘੇ ਸੰਕਟ ਤੇ ਮੰਝਦਾਰ ਵਿਚ ਫਸੇਗੀ। ਨਿੱਜੀ, ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਭਲਾਈ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਢੌਂਗੀ ਨਾਅਰੇ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਸਮਾਜਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਭੀ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਹਨਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲੜਾਈ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ। ਨਾ ਬਰਾਬਰੀ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਦੇਣ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਅਮੀਰੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰ ਤੇ ਗਰੀਬ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਹਨ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਰੇਗਨ, ਥੈਚਰ, ਮਲਰੂਨੀ ਅਤੇ ਬੀ ਸੀ ਦਾ ਵੈਂਡਰ ਜ਼ਾਮ ਆਦਿ ਤਾਂ ਯੂਨੀਅਨ ਤੋੜਨ, ਸਮਾਜਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਦੇਣ ਲਈ ਤੁਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀਆਂ ਆਪਾ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਲਕੋਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਬਰਾਬਰੀ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਲਈ ਨੀਤੀਆਂ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸੱਜ ਪਿਛਾਖੜ ਅਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਅਜ਼ਾਰੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਪੈਦਾ ਤੇ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣਾ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪਤਲੀ ਪੈ ਰਹੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹਨ। ਜੋ ਅਸਥਿਰਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ, ਜਰਮਨੀ, ਫਰਾਂਸ, ਬਰਤਾਨੀਆ ਅਤੇ ਕਨੇਡਾ ਆਦਿ ਵਿਚ "ਐਮਰਜੰਸੀ ਨਿਯਮ" ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੇਬਰ ਕੋਡ ਰਾਹੀਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੋਂ ਹੱਕ ਖੋਹਣ ਦੇ ਯਤਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਾਂ ਤੇ ਅਸੰਬਲੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਈ ਰੋਕਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਚੋਣ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹੱਦਬੰਦੀਆਂ ਤੋੜੀਆਂ ਤੇ ਹਿਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਾਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਚੋਣ ਲਈ ਲੱਖਾਂ ਡਾਲਰਾਂ ਦੇ ਤੋਹਫੇ ਭੀ ਇਸ ਕੜੀ ਦਾ ਹਿਸਾ ਹਨ। ਲੌਬੀ ਅਤੇ ਦਬਾਅ ਲਈ ਕਈ ਮਾਹਰ, ਅਦਾਰੇ ਆਦਿ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ, ਰੋਹ, ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਜੱਦੋ ਜਹਿਦ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਤੀਖਣਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ, ਰੁਕਣ ਤੇ ਮੋੜਾ ਪਾਉਣ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਈਰਾਨ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਸਕੈਂਡਲ ਅਤੇ ਨਿਕਾਰਗੁਆ ਵਿਰੁਧ ਲੋਕ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਮੱਦਦ ਤੋਂ। ਇਸ ਚੌਖਟੇ ਵਿਚ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਹਿਤੂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਬਦਲ ਨੂੰ ਬੜਾ ਵਧਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸਲ ਬਦਲ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਭੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਬਰਾਬਰ ਹਨ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਨਾਲ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਜਮਾਤੀ ਖਾਸੇ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਜਮਾਤੀ ਫਰਕ ਉਪਰ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੈ।

ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕ ਚੁੱਪ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨੌਜੁਆਨ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ, ਅਮਨ ਲਈ ਯੂਰਪ ਤੇ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਲੂਸ ਅਤੇ ਅਸੰਬਲੀਆਂ ਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦਾ ਜਿੱਤੇ ਜਾਣਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਰਗ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਤੇ ਅੱਗੇ ਤੁਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਟੱਕਰ ਭੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗਾਂ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਪਸੀ ਲੁੱਟਾਂ ਤੇ ਟੱਕਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਪਰ ਅਜ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੁਖ ਵਿਰੋਧਤਾਈ ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜ ਲੋਕ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸੱਜ ਪਿਛਾਖੜ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਲੋਕ ਹਿਤੂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦਾ ਰੋਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਤਾਕਤ ਹੈ। ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੀ ਉਨਤੀ ਤੇ ਭਲਾਈ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਰਗ ਅਗਵਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੱਤ ਭੀ ਅਵੱਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। (ਹਾਂ ਵਕਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਧੱਕਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ)।

• **ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ**

ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ—(ਚੋਰ ਨੂੰ) ਤੂੰ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਸ਼ੋ-ਕੇਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹਾਰ ਕਿਉਂ ਚੋਰੀ ਕੀਤਾ ?

ਚੋਰ—ਜਨਾਬ, ਮੈਂ ਉੱਥੋਂ ਲੰਘਿਆ ਤਾਂ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਅਜਿਹਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ ਫਿਰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ।"

• **ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹਲ**

ਪਤਨੀ ਨੇ ਪਤੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਰੁਪਏ ਮੰਗੇ ਤਾਂ ਪਤੀ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ—"ਬੇਗਮ, ਮੇਰੀ ਜੇਬ 'ਚ ਤਾਂ ਫੁੱਟੀ ਕੌਡੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਲੇ ਤਨਖਾਹ ਨੂੰ ਇੱਕੀ ਦਿਨ ਬਾਕੀ ਨੇ। ਕੀ ਬਣੇਗਾ?"

ਪਤਨੀ ਨੇ ਘਬਰਾ ਕੇ ਕਿਹਾ—"ਹੇ ਰਾਮ ! ਹੁਣ ਕੀ ਬਣੇਗਾ ?"

ਪਤੀ ਬੋਲਿਆ—"ਹੋਣਾ ਕੀ ਏ ? ਮੈਂ ਇਹਦਾ ਇਹ ਹਲ ਸੋਚਿਆ ਏ ਕਿ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਨਕੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਪੇਕੇ ਚਲੀ ਜਾ ਤੇ ਮੇਰਾ ਰੱਬ ਰਾਖਾ ਏ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਚਲਾ ਜਾਵਾਂਗਾ।"

●

• ਰੋਕਦੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ

"ਤੇਰਾ ਦੋਸਤ ਇਕ ਕੁਚੱਜੀ, ਬਦਤਮੀਜ, ਝਗੜਾਲੂ ਤੇ ਬਦਸੂਰਤ ਔਰਤ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਏ। ਤੂੰ ਉਹਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ?" ਪਤਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ।

"ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਕੀ ਆਖਾਂ ? ਕਿਉਂ ਰੋਕਾਂ ? ਕੀ ਉਹ-ਨੇ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਨੋਂ ਰੋਕਿਆ ਸੀ ?"

ਪੰਨਾ 21 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਘਰ ਦੇ ਆ ਕੇ ਪੱਬ ਵਿਚੋਂ ਉਠਾ ਕੇ ਲਿਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੀ ਸਕਾਟਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦੀ ਆਦਤ ਨਵੀਂ ਪਨੀਰੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ।

1984 ਪਿੱਛੋਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਏ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਪੁਨਰ ਸੁਰਜੀਤੀ ਦੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਲੈ ਆਂਦੀ ਹੈ। ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਸਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸਵੀਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਲਈ ਵੀ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸਿਖੀ ਲਈ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰੇਗੀ, ਨਿਸ਼ਕਾਮਤਾ ਨਾਲ ਕਰੇਗੀ, ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨਾਲ ਕਰੇਗੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਅਖੌਤੀ ਲੀਡਰਾਂ ਵਾਲਾ ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ੀ ਵਾਲਾ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਰਤਾਨੀਆ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਦੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਲਿਖਿਆਂ ਅਤੇ ਦਾਨਸ਼ਵਰਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਆਸਵੰਦ ਅਤੇ ਉਸਾਰੂ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ ਅਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮਾਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਵਰ ਆਈ ਹੈ। ਰੋਟੀ ਲਈ ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਾਲਣਾ ਘਾਲੀ, ਕਰੜੀ ਮੁਸ਼ਕਤ ਕੀਤੀ, ਦਸੌਂਟੇ ਕੱਟੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਹ ਮੁੜ੍ਹਕਾ ਅਜ ਮੋਤੀ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨੇ ਹੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਆਸਰੇ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਜੋਗੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਸਾਡੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਤਰਾ— ਮੰਗਲ ਪਾਂਡੇ

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ

(ਮੰਗਲ ਪਾਂਡੇ ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ 1857 ਵਿਚ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜੰਗ ਵੇਲੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ "ਗ਼ਦਰ" ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਿਰੁੱਧ, ਮੇਰਠ ਛਾਉਣੀ ਵਿਚ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੋਲੀ ਦਾਗ਼ੀ।)

ਮੰਗ ਪਾਂਡੇ !
ਜਿਹੜੀ ਗੋਲੀ
ਤੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਗ਼ੀ ਸੀ
1857 ਵਿਚ
ਉਸ ਗੋਲੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ !
ਵਾਰ ਵਾਰ ! ਹਜ਼ਾਰ ਵਾਰ
ਨਮਸਕਾਰ ! ਨਮਸਕਾਰ !

ਬਾਰਿਸ਼ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਤਰਾ ਬਣਨਾ
ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
ਉਹ ਧੂਲ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਪਰ ਧੂਲ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਵੀ
ਉਹ ਧੂਲ ਵਿਚ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਨਹੀਂ
ਉਸ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਜਿਹੜੇ ਹੜ੍ਹ
ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ
ਉਹ ਉਸੇ ਪਹਿਲੇ ਕਤਰੇ ਦੀ
ਤੁਫ਼ੈਲ ਆਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ
ਬਾਰਿਸ਼ ਦਾ ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਕਤਰਾ
ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ
ਉਹ ਮਹਾਂ ਸਾਗਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਇਤਿਹਾਸ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ
ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਮੰਗਲ ਪਾਂਡੇ !
ਜਿਹੜੀ ਗੋਲੀ
ਤੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਗ਼ੀ ਸੀ
1857 ਵਿਚ
ਉਹ ਅੱਜ ਤਕ ਸੁਣ ਰਹੀ ਹੈ।
ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ
ਸਗੋਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ।

ਹੇ ਬਾਰਿਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਤਰੇ !
ਨਮਸਕਾਰ ! ਨਮਸਕਾਰ !
ਵਾਰ ਵਾਰ ! ਹਜ਼ਾਰ ਵਾਰ !

"ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਔਰਤ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦਹੇਜ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਲਿਆ ਸਕੇ। ਚਿਠੀ ਪਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਜ਼ਰੂਰ ਭੇਜੋ।"

******

ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਕਈ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਦਿਤੀਆਂ, ਪਰ ਉਹ ਨ ਆਇਆ। ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਹ ਲੰਗੜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਆਇਆ। ਮਾਲਕ ਨੇ ਪੁਛਿਆ-

"ਏਨੀ ਦੇਰ ਕਿਉਂ ਲਗਾਈ?"

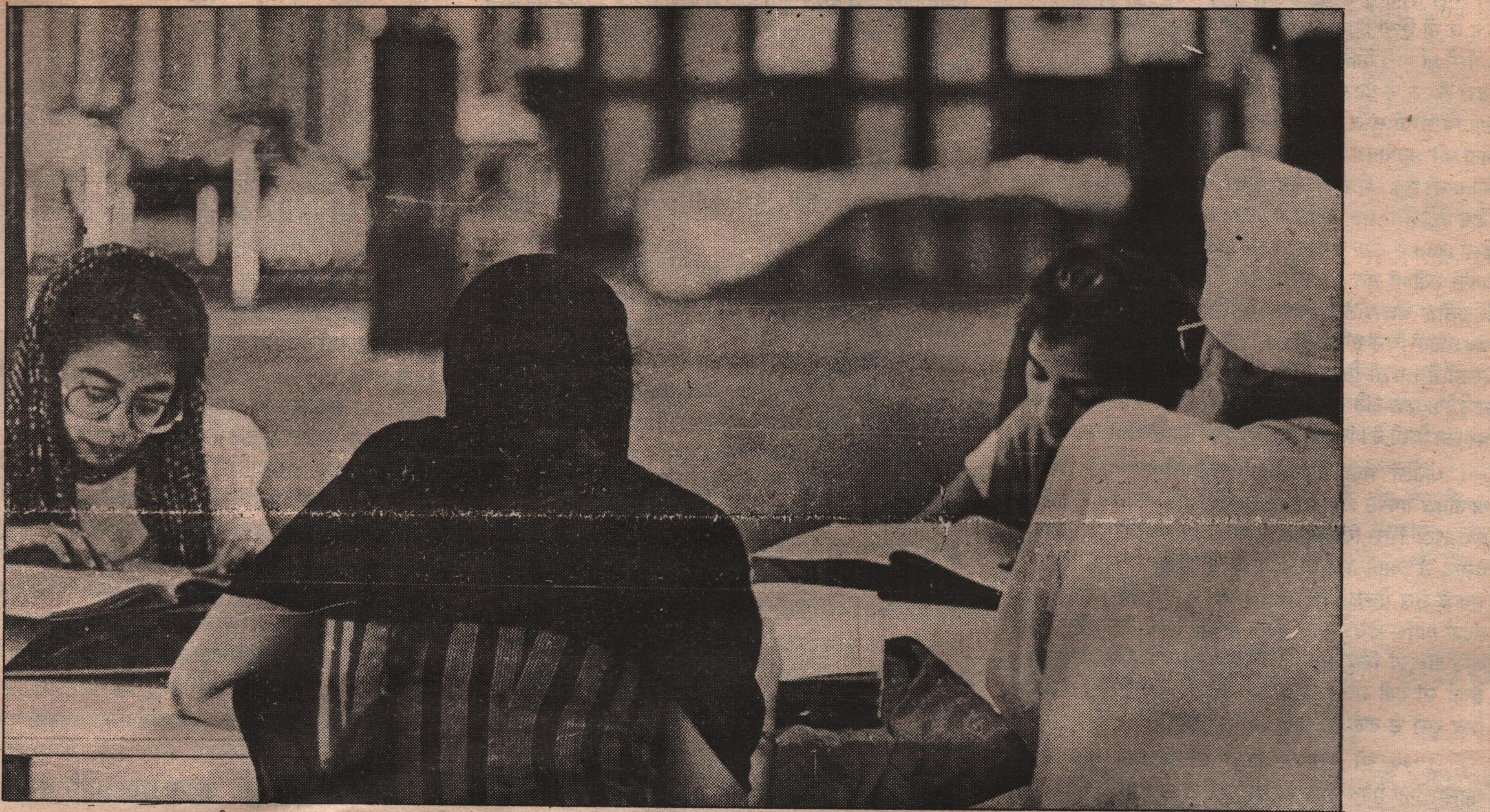
ਨੌਕਰ— ਜਨਾਬ! ਮੈਂ ਛਤ ਤੋਂ ਡਿਗ ਪਿਆ ਸੀ।"

ਮਾਲਕ ਨੇ ਸੜ ਭੁਜਕੇ ਕਿਹਾ—"ਪਰ ਛਤ ਤੋਂ ਡਿਗਣ ਵਿਚ ਏਨੀ ਦੇਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ।"

******

ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਆਵਾਸੀ

-ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਗਿੱਲ

ਆਵਾਸ-ਪਰਵਾਸ ਕਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਆਵਸ਼ਕਤਾ ਹੈ। ਪਰਵਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਨਹੀਂ,ਮੁੱਢ ਕਦੀਮ ਤੋਂ ਇਹ ਕਿਰਿਆ ਚਲਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਆਰੀਆ ਲੋਕ ਪੂਰਬੀ ਯੂਰਪ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਾ ਵਸੇ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਘੋਲ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਅੱਜ ਉਹ ਧ੍ਰਿਥਵੀ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੀ ਤਿੰਨ ਚੌਥਾਈ ਵਸੋਂ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਆਇਰਲੈਂਡ ਅਤੇ ਇਟਲੀ ਦੇ ਲੋਕ ਜੇਕਰ ਪਰਵਾਸ ਨਾ ਲੈਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰਨ ਨੂੰ ਥਾਂ ਨਾ ਮਿਲੇ।

ਪਰਵਾਸ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਆਸ਼ਕ ਲੈਂਦੇ ਹਨ,ਜੋ ਲੋੜਾਂ ਦੀਆਂ ਥੁੜਾਂ ਕਾਰਨ ਵਿਗੁੱਚੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਹਾਨਣ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਾ ਕੋਨਾ ਕੋਨਾ ਛਾਣ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਹ ਸਰਾਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਲਗਨ ਦੁਆਰਾ ਵਰ ਹੋ ਨਿਬੜਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਬੇਹਿੰਮਤੇ ਕੀੜਿਆਂ ਮਕੌੜਿਆਂ ਵਾਂਗੂ ਰੀਂਘਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਸ ਦੀ ਇਹ ਗਾਥਾ ਲੰਮੀ ਹੈ। 1849 ਵਿਚ ਰਾਜ ਭਾਗ ਗੁਆ ਕੇ ਨਿੰਮੋਝੂਣੇ ਜਿਹੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਹਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੁਕੱਦਰ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਿਤਰਤ ਨਹੀਂ। 1740 ਤੋਂ 1764 ਤੱਕ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ,ਮੁੱਠ ਛੋਲਿਆਂ ਦੀ ਉਪਰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਸੁਚੱਜੇ ਜੀਵਨ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ,ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਰੱਖਣ ਲਈ,ਫੌਜ ਵਿਚ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬੰਜਰ ਧਰਤੀ ਲਈ ਨਹਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਕੇ ਉਪਜਾਊ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਾਰਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦਕਾਰੀ ਨੇ ਹੋਰ ਸੌਖੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵਧਦੀ ਵਸੋਂ,ਪਹਿਲੀ ਵੱਡੀ ਲਾਮ ਕਾਰਨ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਾ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨੇ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਤੀਖਣਤਾ ਨਾਲ ਵੰਗਾਰਦਾ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਸਿੰਘਾਪੁਰ,ਮਲੇਸ਼ੀਆ, ਹਾਂਗਕਾਂਗ,ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ,ਥਾਈਲੈਂਡ ਅਤੇ ਚੀਨ ਵੱਲ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਕੀਤਾ। ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕ ਦਾ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਹੀ ਪੂਰਬੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰੇਲਵੇ ਅਤੇ ਲੱਕੜੀ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਨਾਲ ਜਾ ਵਸੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਉਚ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਜਿਥੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅੱਜ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਸੋਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਚੰਭੇ ਦਾ ਵਿਸਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਕਦਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਸਿੱਖ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਵਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆ ਸਗੋਂ ਉਹ ਤਾਂ ਜਲਾਵਤਨੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਂਗੂੰ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ 1864 ਵਿਚ ਭਵਨ ਕਲਾ ਦਾ ਮਾਹਿਰ ਸ.ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਮਲਕਾ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਦੇ ਸੱਦੇ ਉਤੇ ਆਇਆ ਜਿਸਨੇ ਆਇਲ ਔਫ ਵਾਈਟ ਵਿਖੇ ਓਸਬੋਰਨ ਮਹਿਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਉਸਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਭਵਨ ਉਸਾਰੇ। 18-20 ਸਾਲ ਰਹਿ ਕੇ ਵਾਪਸ ਪੰਜਾਬ ਪਰਤ ਗਿਆ। ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਭਵਨ ਕਲਾ ਸ. ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੌਸ਼ਲਤਾ ਹੈ।

ਮਲਕਾ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਦੀ ਜੁਬਲੀ ਸਮੇਂ ਵੀ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਦਸਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਪਰੇਡ ਲਈ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਵਾਪਸ ਕੈਨੇਡਾ ਰਾਹੀਂ ਮੁੜਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਫਰ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੇ ਉਦਮੀ ਅਤੇ ਲੋੜਵੰਦ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਕੀਤਾ। ਲੰਦਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਥਾ 1908 ਵਿਚ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਜੱਥਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 28 'ਤੇ

ਪੰਨਾ 27 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਸ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਕਸਰ ਲੰਦਨ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪ ਦੇ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਵਜ਼ੀਰ,ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਤੇ ਏਲਚੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਿਤਨੇਮ ਲਈ ਗ੍ਰੰਥੀ ਵੀ ਨਾਲ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੈਪਰਡਰਜ਼ਬੁੱਸ਼ ਵਾਲਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਾਲੀ ਇਮਾਰਤ ਖਰੀਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਹਿੱਤ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। 1911 ਵਿਚ ਲੰਦਨ ਦੇ ਪੱਟਨੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪੂਰੇ ਤੱਥ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਪਹਿਲੀ ਵੱਡੀ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਦੀ ਡੀਫੈਂਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਟਾਵਾਂ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਰੋਜ਼ੀ ਲਈ ਆਇਆ ਹੋਣਾ। ਪਹਿਲੀ ਵੱਡੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀ ਯੂਰਪ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਗਮਨ ਕਰ ਗਏ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਫੌਜਾਂ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਫਰਾਂਸ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਪਹਿਲੀ ਜੰਗ ਪਿਛੋਂ ਹੀ ਵਿਰਲੇ ਵਿਰਲੇ ਸਿੱਖ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵੜਨ ਲੱਗੇ। 1930 ਦੇ ਨੇੜ-ਤੇੜ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 40 ਤੋਂ 60 ਤੱਕ ਦੀ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਈਸਟ ਲੰਦਨ ਵਿਚ ਸੀ। ਚਾਰ ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਸਾਊਥੈਂਮਪਟਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਇਕ ਦੀ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਗਲਾਸਗੋ ਵਿਖੇ ਵੀ ਦੱਸ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਨਿਊਕਾਸਲ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਅੱਡਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਜੰਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਵਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਮੰਦੀ ਸੀ। ਮੰਦਵਾੜੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਕੇ ਸੋਦਰੇ ਵੀ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ,ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਮੂੰਹ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਏ ਸਿੱਖ ਵਧੇਰੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਡੱਗੀ ਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਤੱਕ ਪੈਦਲ ਫੇਰੀ ਕਰਦੇ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪੱਬਾਂ ਵਿਚ ਟਾਈਆਂ,ਟੀ-ਸ਼ਰਟਾਂ ਆਦਿ ਵੇਚਦੇ ਅਤੇ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸਾਂ ਵਿਚ ਰੈਣ ਬਸੇਰਾ ਕਰਦੇ। ਵਾਹ ਲਗਦੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ,ਨਵੇਂ ਆਏ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਡੱਗੀ ਦੀ ਫੇਰੀ ਦੀਆਂ ਵਿਹਾਰਿਕ ਯੁਗਤਾਂ ਸਮਝਾਉਂਦੇ। ਅੱਜ ਵਾਂਗੂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਗਲ 'ਤੇ ਛੁਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਫੇਰਦੇ।

1939 ਦੀ ਜੰਗ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ। ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫਟਾਫਟ ਹਵਾਈ ਜ਼ਹਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅੱਡਿਆਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸਥਾਨਕ ਵਸੋਂ ਫੌਜ ਦੀ ਭਰਤੀ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ।

ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਪੱਕੀ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਵੇਤਨਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਆਸਵੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲੜਾਈ ਮੁੱਕਣ ਪਿਛੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਕਰਨ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸੋ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਲੜਾਈ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ। ਕੱਪੜਾ ਵੇਚਣ ਅਤੇ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਸੀ।

ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਵਪਾਰ ਜੋਗੀ ਪੂੰਜੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਲੰਦਨ ਤੋਂ ਲੰਕਾਸ਼ਾਇਰ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਰਕੀਟਾਂ ਵਿਚ ਸਟਾਲ ਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ. ਕੁਝ ਇਕ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋ ਗਏ ਸੋ ਉਹ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਜਾਂ ਬਾਹਰਲੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਭੇਤੀ ਸਨ,ਉਸ ਵਿਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਸੀ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਆਉਣ ਦਾ ਅਸਲ ਸਿਲਸਿਲਾ 1950 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਜੰਗ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ 1947 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਭਾਰਤ ਛੱਡ ਆਏ। ਜੰਗ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਸਨ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੰਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਉਮਰ ਦੇ ਤੀਜੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਸਨ। ਉਮਰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸੀ। ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਜੋਗੀ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੰਨੀਂ ਕਤਰਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਹੋਰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਮੌਕੇ ਘੱਟ ਸਨ। ਅੱਠਵੀਂ ਜਾਂ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਪਾਸ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੀ.ਟੀ.ਆਈ.ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਫੌਜ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਨੇ ਅਣਜਾਣੇ ਪਹਿਚਾਣੇ ਰਾਹਾਂ ਦਾ ਭੈਅ ਚੱਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਇਸਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਰਹਿਤਲ ਤੋਂ ਵੀ ਉਹ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸਨ। ਸੋ ਮੌਕਾ ਹੱਥ ਲਗਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪੈਂਦੇ। ਇਕ ਨੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ,ਦੂਜੇ ਨੇ ਤੀਜੇ ਨੂੰ ਰਾਹਦਾਰੀਆਂ ਭੇਜਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਜੰਗ ਪਿਛੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਵੀ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿਚ ਮੈਨੇਜਰ ਜਾਂ ਪਰਸਨਲ ਅਫਸਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਿੱਤੂ ਸੀ। 1950 ਤੋਂ 1960 ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਚੰਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਹੀਲੇ ਵਸੀਲੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਆਉਣ ਦਾ ਤਰਲਾ ਕਰਦਾ। ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਸਸਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕੋਈ ਔਕੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲੋਕ ਪਾਸਪੋਰਟ ਲੈਂਦੇ ਜ਼ਹਾਜ਼ ਆ ਚੜ੍ਹਦੇ,ਕੋਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਗੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੇਣ ਲਈ ਸੌ ਹੁੱਜਤਾਂ ਕਰਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੁੱਛ ਪੜਤਾਲ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ,ਏਜੰਟਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਲੋਕ ਬਿਰਾਸਤਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਉਣ ਦਾ ਦਾਅ ਲਾਉਂਦੇ। 60-61 ਤੱਕ ਹੇੜ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੇੜ੍ਹਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਇਹੋ ਸਮਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜਦੋਜਹਿਦ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ। ਮਿਡਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਫਾਊਂਡਰੀਆਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਜਾਨ ਪਾਈ। ਜਿਹੜਾ ਭਾਰਾ,ਗਰਮ ਅਤੇ ਕੁਮੌਕੇ ਦਾ ਕੰਮ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਕੀਤਾ। ਮਘਦੇ,ਦਗਦੇ,ਵਗਦੇ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਢਾਲਾਂ ਪਾਈਆਂ। ਰਾਤ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਫਟਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਓਵਰ ਟਾਈਮ ਲਾ ਕੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ,ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਵਿਤ ਵਧਾਈ। ਕੌਂਸਲ ਤੋਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲੈਣੀ ਔਖੀ ਸੀ। ਸੋ ਆਪਣੇ ਮਕਾਨ ਖਰੀਦਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ।

ਇਕ ਇਕ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਬਾਰਾਂ-ਬਾਰਾਂ, ਤੇਰਾਂ-ਤੇਰਾਂ ਜਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਦਾਲ ਰਿੰਨ੍ਹ ਕੇ ਚਾਰ ਪੰਜ ਦਿਨ ਉਹੋ ਹੀ ਛਕਦੇ। ਨਿੱਤ ਰਸੋਈ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸ ਕੋਲ ਵਿਹਲ ਸੀ। ਹਫਤੇ ਦਾ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਛੁੱਟੀ-ਦਿਨ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਈਦ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। 50 ਅਤੇ 60 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਟਾਵੇਂ ਟਾਵੇਂ ਟੱਬਰ ਵੀ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨੂੰ ਇਹ ਕੁਝ ਗਵਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹਥਿਆਰ ਖੁੰਢਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਸਿੱਖ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਵਹੀਰ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਐਮ. ਪੀ. ਉਪਰ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਉਂਜ ਵੀ ਨਸਲੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਕਾਲੇ ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਗੋਰੇ ਚਿੱਟੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਨੂੰ ਸਹਿਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ, ਸੋ ਜਿਸ ਦੇ ਪਰਿਣਾਮ 1962 ਦਾ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਪਾਸ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਐਕਟ ਤਾਂ ਆਇਆ ਸੀ ਵਹੀਰਾਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ, ਹੋਇਆ ਉਲਟਾ। ਆਖਰੀ ਟੋਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਤਾਂ ਲੋੜ ਸੀ, ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਾਊਚਰ ਸਿਸਟਮ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਐਕਸ ਫੌਜੀਆਂ, ਡਾਕਟਰਾਂ, ਨਰਸਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਆਉਣ ਦਾ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਰਾਹਦਾਰੀ ਘੱਲਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇੰਗਲੈਂਡ ਆਉਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝਿਆ। ਜੂਨ 1962 ਪਿਛੋਂ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ

ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 29 ਤੇ

'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਦੇ ਚੰਦੇ ਦਾ ਫ਼ਾਰਮ

SUBSCRIPTION FORM

To

The Canada Darpan
P.O.BOX 265
Surrey, B.C.
Canada, V3T 4W8
Ph. 581-4473

I am enclosing a ☐ cheque ☐ M.O. ☐ Draft as my Subscription for the year(s)....... I may be sent the newspaper at the following address :

Name..
Address..
City...
Province.......................................
Postal code....................................
PHONE.

One Year	25 dollars
Two Year	45 dollars
Three year	65 dollars
Life membership..........	300 dollars
ASIA........................	100 dollars[a year]
U.S.A.	30 dollars [a year]
Europe	100 dollars[a year]
Africa	100 dollars [a year]

ਪੰਨਾ 2੯ ਦੀ ਬਾਕੀ

ਦਾ ਨਵਾਂ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਜੰਗ ਪਿਛੋਂ ਘਰੀਂ ਆਏ ਪੈਨਸ਼ਨੀਏ ਅਤੇ ਨਾਮਕੱਟੀਏ ਫੌਜੀ ਧੜਾ ਧੜ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਭੇਜਣੇ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤੇ। ਵਲਾਇਤੋਂ ਆਏ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਪਿਛੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨੌ ਨਿਧਾਂ ਬਾਰਾਂ ਸਿਧਾਂ ਹੋਣ ਲਗ ਪਈਆਂ। ਸਕੂਲਾਂ-ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਝਟਾਪਟ ਅਮੀਰ ਹੁੰਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਲਰ ਗਏ। ਦੋ ਢਾਈ ਸੌ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਤਨਖਾਹ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਦੁਰਲੱਭ ਮੌਕਾ ਹੱਥੋਂ ਜਾਂਦਾ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਸੀ ਬਹੁਤਾ ਧਨ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਹੱਵਸ ਵਸ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਸਰਦਾ ਪੁਜਦਾ ਵਰਗ ਇੰਗਲੈਂਡ ਆਉਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਾਊਚਰ ਲਈ ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ ਫਾਰਮ ਪੰਜ-ਪੰਜ, ਦਸ-ਦਸ ਰੁਪਏ ਨੂੰ ਵਿਕਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਲੋਕ ਲਾਲਚ ਅਧੀਨ ਬਰਤਾਨੀਆ ਆ ਤਾਂ ਗਏ ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਬਹੁਤ ਔਖੇ। ਕਲਮ ਦੇ ਭਾਰ ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਟ ਦੁਖਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿਚ ਬਾਰੇ (Barrow) ਖਿਚਣੇ ਪਏ। ਪੋਸਟ ਆਫਿਸ ਦੀ ਬਰਫ ਪੈਂਦੀ ਵਿਚ ਡਾਕ ਵੰਡਣੀ ਪਈ। ਬਾਰਾਂ ਬਾਰਾਂ ਘੰਟੇ ਖੜ੍ਹੀ ਲੱਤ ਬੱਸ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਕੱਟਣੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਡਬਲ ਡੈਕਰ ਬੱਸਾਂ ਉਪਰ ਬਾਂਦਰਾਂ ਵਾਂਗੂ ਟਪੂਸੀਆਂ ਲਾਉਣੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਧਾਹੀਂ ਰੋਂਦੇ। ਕੁਝ ਇਕ ਤਾਂ ਵਾਪਸ ਵੀ ਮੁੜ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਲ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਅੰਦਰ ਫਿਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਪਰਤਣਾ ਪਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਹੱਥੋਂ ਗਈ ਨੌਕਰੀ, ਮੁੜ ਹਥਿਆਉਣੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੌਖੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਲ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਦਸੌਂਟਾਂ ਕੱਟ ਕੇ ਇਹ ਲੋਕ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਸਹੀ ਲੀਹ 'ਤੇ ਪੈ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ ਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਕੁਝ ਕੁ ਲੰਦਨ, ਬਰਮਿੰਘਮ, ਵੁਲਵਰਹੈਂਪਟਨ, ਕਵੈਂਟਰੀ, ਲੈਸਟਰ ਆਦਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਮੁੜ ਅਧਿਆਪਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ।

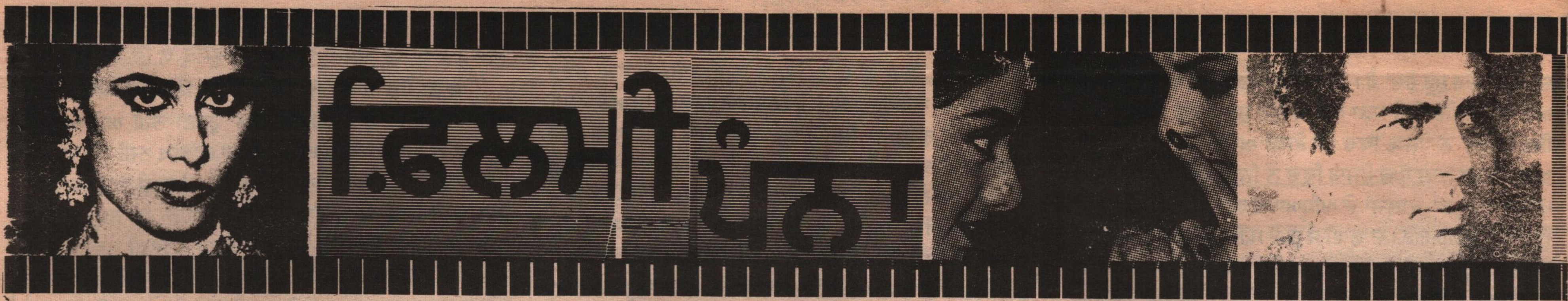
ਇਹ ਦੌਰ 1962 ਤੋਂ 1965 ਤੱਕ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਆ ਕੇ ਵਸੇ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸੇ ਹੀ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਸਿਖ ਪੂਰਬੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੇ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਲਦੀ। ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਵਸੇਬੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਹਿਤਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹੋ ਹੀ ਕਾਰਨ ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਵਰਨਣਯੋਗ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹਾਲਾਤ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਵੇਖੋ ਵੇਖੀ ਕੇਸ ਕਟਾ ਦਿਤੇ ਸਨ ਪਰ ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਆਏ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਨੇ ਹੀ ਦਸਤਾਰ ਲਾਹੀ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰਨ ਸਿੱਖ ਮਰਿਆਦਾ, ਰਹਿਤ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਧਾਰਾ ਅੱਗੇ ਤੋਰ ਰਹੇ ਸਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੀਸ ਨਾਲ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਸੁਖਾਵੇਂ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪਤਿਤ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਸਿੱਖੀ ਰਹਿਤਲ ਅਪਣਾ ਲਈ, ਦਸਤਾਰੇ ਸਜਾ ਲਏ। ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਆਏ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਵੈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਸ਼ਿਲਪਕਾਰ ਅਤੇ ਕਲਾ-ਕੌਸ਼ਲਤਾ ਦੇ ਗੁਣ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਆਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲੋਂ ਛੇਤੀ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਜੜ੍ਹਾਂ ਫੜ ਗਏ ਪਰ ਇਸ ਗੁਣਵੰਤ ਸਿਖ ਵਰਗ ਨੇ ਸਿਖ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਵਿਪ੍ਰੀਤ ਜਾਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿਖ ਦਰਸ਼ਨ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 1950 ਤੋਂ ਸਿਖ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਆਬਾਦ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮੁਖ ਅੰਗ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਸੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਸੇਬੇ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੀ। ਲਗਭਗ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਲੱਗਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਛੁੱਟੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸੰਗਤ ਜੁੜਦੀ ਕੀਰਤਨ ਕਥਾ ਵਿਖਿਆਨ ਹੁੰਦੇ, ਪਰ ਕੋਈ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਲਡਿੰਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ। ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਹਾਲ ਕਿਰਾਏ ਉਪਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। 1962 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉਸਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਵਿਚ 60 ਦੇ ਕਰੀਬ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਸਭ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਹੈ। ਹਰ ਜਾਤ ਗੋਤ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਭੇਦਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਆਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਤ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਤ ਦੇ ਨਾਉਂ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅੱਡ ਉਸਾਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਏ।

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕੇਵਲ ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੀ ਹਨ। ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਵੀ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਨਜਿੱਠੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਘੋਲ ਘੁਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪੱਗ ਦਾ ਮਸਲਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਵਿਚ ਫਿਰ ਕਰੈਸ਼ਹੈਲਮਿੱਟ ਪਹਿਨਣ ਬਾਰੇ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਆਏ ਆਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਰਨ ਲੈਣ ਲਈ ਜਾਂ ਸਿਰ ਢਕਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਥਾਂ ਸੀ। ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜੁੜੀ ਸੰਗਤ ਆਪਣੇ ਘਰੇਲੂ ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਵੀ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਜਿਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਰਾਹਦਾਰੀਆਂ, ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੀਆਂ, ਹੋਮ ਆਫਿਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਝਗੜੇ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਸਭ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਦਫਤਰ ਖੁੱਲਾ ਹੈ। ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਬਰਾਦਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅੱਡ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਲਈ ਉਸਾਰੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬਰਾਦਰੀ ਨਾਲ ਘੁਲ ਮਿਲ ਨਾ ਜਾਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਸੋਚ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਵਿਪ੍ਰੀਤ ਹੈ।

ਸਾਡਾ ਪੋਚ ਭਾਵੇਂ ਲੱਖ ਯਤਨ ਕਰੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰਹੁ ਰੀਤ, ਮਰਿਆਦਾ ਅਤੇ ਪਰੰਪਰਾ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟਣਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਮਿਥੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣਾ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਭੁੱਲ ਹੈ, ਖਾਮ ਖਿਆਲੀ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਗਤੀ ਅਤੇ ਸਥਾਨਿਕ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਸਾਨੂੰ ਢਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗਤੀ ਵਿਧੀ ਨੇ ਸਾਡੀ ਨਵੀਂ ਪੌਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜੱਟ ਕਦੇ ਵੀ ਚੂਹੜਿਆਂ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੂ, ਭੁੱਖਾ ਭਾਵੇਂ ਮਰ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਏਥੇ ਆ ਕੇ ਜੱਟ ਭੰਗੀਆਂ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦੇ ਝਿਜਕਦੇ ਨਹੀਂ। ਏਥੇ ਜੱਟ ਤਰਖਾਣਾ, ਲੁਹਾਰਾ, ਰਾਜਗੀਰੀ ਦਾ ਅਤੇ ਬਾਣੀਏ ਵਾਲਾ ਧੰਦਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਔਗੁਣ ਨਹੀਂ, ਗੁਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲਚਕਦਾਰ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੱਟਾਂ ਨੇ ਰੰਘੜਊਪੁਣਾ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਨਵੀਂ ਪਨੀਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁਖਾਵੇਂ ਸਾਵੇਂ ਅਤੇ ਉਪਯੋਗੀ ਜੀਵਨ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਸੋਚੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਣੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। 1930-32 ਵਾਲੇ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪਾਖਰ ਸਿੰਘ, ਸਰਵਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਦੌਰ ਕਦੋਂ ਦਾ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਡਾਕਟਰ ਹਨ, ਇੰਜਨੀਅਰ ਹਨ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਨ, ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ, ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਹਨ, ਸਾਇੰਸਦਾਨ ਹਨ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਵਿਉਪਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਲਪਕਾਰੀ ਵਿਚ ਸਿਖਰਾਂ ਛੂਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਲਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ। ਰਹਿੰਦੀ ਕਸਰ ਨਵੀਂ ਪਨੀਰੀ ਨੇ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਅੰਤਰਜਾਤੀ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਸਿੱਖੀ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਹੋਣੇ, ਸਰਬ ਸਾਂਝੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵੱਲ ਇਕ ਕਦਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਰੂਪ ਦੇ ਦੇਣਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਕਾਰਜ ਹੋਵੇਗਾ।

ਹਾਂ, ਮੁੜ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੋਚ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਆ ਕੇ ਜਿਥੇ ਅਸੀਂ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥੀ ਅਤੇ ਉਦਾਰਤਾ ਵਰਗੇ ਗੁਣ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਥੇ ਅਸੀਂ ਔਗੁਣਾਂ ਵਲੋਂ ਵੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਸਮਾਜ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਲੋਹੜੀ, ਦਿਵਾਲੀ, ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ, ਜਾਂ ਮੇਲੇ ਮੱਸਾਵੇ ਉਪਰ ਦਾਰੂ ਦਾ ਘੁੱਟ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਅੱਜ ਪੱਬਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੇ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ

ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ ੨੮ 'ਤੇ

ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਗੱਲ

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਧੀਆ ਹੀਰੋ ਹੀਰੋਇਨ ਦੀ ਘਾਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਲੰਮਾਂ ਸਮਾਂ ਰਵਿੰਦਰ ਕਪੂਰ ਤੇ ਇੰਦਰਾ ਬਿੱਲੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ-ਜਗਤ 'ਚ ਛਾਏ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਫਿਲਮਾਂ ਛੱਡ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਹੀਰੋ ਹੀਰੋਇਨ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਆਏ ਹੋਣਗੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਕੋਈ ਪੱਕੀ ਜੋੜੀ ਬਣਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਟਿਕ ਸਕਿਆ। ਅਸਲ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਕਾ ਦੁਕਾ ਹੀਰੋ ਹੀਰੋਇਨਾਂ 'ਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਜੁੜਿਆ ਵੀ ਸੀ, (ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਮਿਹਰ ਮਿੱਤਲ ਤੇ ਵਰਿੰਦਰ) ਤਾਂ ਉਹ ਹੀਰੋ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਮੋਹਰੇ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇੰਜ 'ਜੋੜੀ' ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਅਜੇ ਤੱਕ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਤੁਰੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਦਿਲਜੀਤ ਕੌਰ ਇਕੋ ਇਕ ਹੀਰੋਇਨ

ਦਿਲਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਫ਼ਿਲਮ 'ਦਾਜ' ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਇਕ ਸੁਨੱਖੀ ਕੁੜੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਨਾ ਟਿਕਣ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਫਾਂ ਦੇ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਸ਼ਕ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਸੁਨੱਖੀ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਮੰਨਦੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਿਲਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਕੈਬਰੇ ਕਰਦਿਆ ਤਕਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਗਏ। ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਦਿਲਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਮਹਾਂ-ਸਾਗਰ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਕਿ ਮਗਰਮੱਛਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਇਕ ਮੱਛੀ ਦਾ ਕੀ ਭਾਅ ਹੈ। ਦਿਲਜੀਤ ਕੌਰ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵੱਲ ਪਰਤ ਆਈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਮੋਹ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਸ਼ਕ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਵਾਲੇ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਘਟੀਆ ਰੋਲ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਦਿਲਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਲ ਪਰਤ ਆਉਣ 'ਤੇ ਹੀਰੋਇਨ ਵਾਲੀ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ

ਪਰ ਹੀਰੋ ਕੌਣ ?

ਸਤੀਸ਼ ਕੌਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਹੀਰੋ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਾਵਨਾ ਭੱਟ, ਸ਼ੋਭਨੀ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਿਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਹੀਰੋ, ਸਤੀਸ਼ ਕੌਲ ਹੀ ਸੀ। ਸਤੀਸ਼ ਕੌਲ ਇਕ ਗੈਰ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁੰਡਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਆ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਫੀਲਡ ਖਾਲੀ ਪਿਆ ਸੀ। ਭਾਖੜੀਆਂ ਨੇ ਸਤੀਸ਼ ਕੌਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਇਕ ਦਹਾਕਾ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਹੀਰੋ ਵਜੋਂ ਛਾਇਆ ਰਿਹਾ।

ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦੀ ਆਮਦ

'ਮਾਮਲਾ ਗੜਬੜ ਹੈ', ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦੀ ਹੀਰੋ ਵਜੋਂ ਆਮਦ ਨੇ ਸਤੀਸ਼ ਕੌਲ ਦੇ ਪੈਰ ਉਖਾੜ ਦਿੱਤੇ। 'ਮਾਮਲਾ ਗੜਬੜ ਹੈ' ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਚ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਨੇ ਰੋਲ ਕੀਤਾ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਤੇ ਦਿਲਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਜੋੜੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇੰਦਰਾ ਬਿੱਲੀ ਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਕਪੂਰ ਦੀ ਜੋੜੀ ਵਾਂਗ, ਇਹ ਜੋੜੀ ਵੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ 'ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ' ਸਾਰਾ ਰਾਜ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਤੇ ਦਿਲਜੀਤ ਕੌਰ ਬਹੁਤਾ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਤੋਰ ਸਕੇ। ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਬਾਰੇ ਮਹਿੰਗਾ ਹੀਰੋ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਸਿਰਫ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਹੀ ਵਰਤਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦੀ ਸ਼ਰਾਫਤ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ, ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਨੇ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਜ ਇਹ ਲੋਕ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗਲੋਂ ਲਾਹ ਸੁੱਟੇ ਹਨ।

'ਲੰਬੇ ਹੱਥ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਦੇ' ਦੀ ਹੀਰੋਇਨ ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਢਿੱਲੋਂ

'ਕੀ ਬਣੂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ' ਇਸ ਸਾਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ

ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਕੀ ਬਣੂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਸੀ। ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਮਾਮਲਾ ਗੜਬੜ ਹੈ' ਪਿਛੋਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਫਿਲਮ ਨਹੀਂ ਚਲੀ। ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਨੂੰ ਸਾਈਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਰਿਲੀਜ਼ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਲੰਧਰ ਸਤਲੁਜ ਸਿਨੇਮਾ 'ਚ ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਹ ਫਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ, ਉਸ ਦਿਨ ਫਿਲਮ ਦਾ ਹੀਰੋ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਤੇ ਹੀਰੋਇਨ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਸਿਨੇਮਾ 'ਚ ਪੁਜੇ। 'ਕੀ ਬਣੂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ' ਸ਼ੋਅ ਵਿਚਕਾਰ ਰੋਕ ਕੇ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਤੇ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੇ ਗਾਣਿਆਂ ਉਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਛਾਪੀ ਗਈ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਫਿਲਮ ਇਹ ਠੰਡੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦੇ ਡਬਲ ਰੋਲ ਵਾਲੀ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਧੀਆ ਫਿਲਮ ਹੈ।

ਸ਼ੋਭਨੀ ਸਿੰਘ 'ਅੰਦਰ' ਹੁੰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਬਚੀ

ਸ਼ੋਭਨੀ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ 'ਰਾਣੋਂ' ਰਾਹੀਂ ਐਂਟਰ ਹੋਈ ਸੀ ਉਹ ਇਕ ਸੁਨੱਖੀ ਕੁੜੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਵਧੀਆ ਫਿਲਮ ਐਕਟਿੰਗ ਕਰ ਸਕਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵੀ ਹੈ। ਬੰਬਈ 'ਚ ਉਹ ਜਿਸ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਮਾੜੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਕਰਕੇ ਸ਼ੋਭਨੀ ਸਿੰਘ ਵੀ ਪੁਲਸ ਦੇ ਅੜਿਕੇ ਆ ਗਈ। ਦਰਸ਼ੀ ਨਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ, ਜੋ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੋਭਨੀ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਜਾਂ ਸ਼ੋਭਨੀ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ) ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਰੀ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੇਠ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਦਸੀਦਾ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ

ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 31 'ਤੇ

ਮਨਜੀਤ ਮਾਨ, ਦਿਲਜੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ

ਪੰਨਾ 30 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਚੋਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਝ ਕਾਰਾਂ ਦਰਸ਼ੀ ਦੇ ਫਲੈਟ ਕੋਲੋਂ (ਬੰਬਈ) ਮਿਲੀਆਂ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦਰਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸ਼ੋਭਨੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ, ਪਰ ਮਿੰਨਤਾਂ ਤਰਲੇ ਕਰਾਉਣ ਪਿਛੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼ੋਭਨੀ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਰਾਣੋ' ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ 'ਗੁੱਡੋ' ਫਿਲਮ 'ਚ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ 'ਜੱਟ ਦਾ ਗੰਡਾਸਾ' ਤੇ 'ਮੇਰੇ ਯਾਰ ਦਾ ਡੋਲਾ' ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਵਿਜੇ ਟੰਡਨ ਬਨਾਮ ਉਤਮ ਤੁਲਸੀ

ਵਿਜੇ ਟੰਡਨ ਇਕ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚੋਂ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਇਰਾਦਾ ਹੀ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੱਡ ਦੇਵੇਗਾ। ਪਰ ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਉਤਮ ਤੁਲਸੀ ਨਾਂ ਦੇ 'ਸਭ ਕੁਝ' (ਨਿਰਮਾਤਾ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਲੇਖਕ ਆਦਿ) ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ 'ਯਾਰ ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ' 'ਚ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੋਲ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਵਿਜੇ ਟੰਡਨ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਫਿਲਮਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਫਿਲਮ 'ਕਚਹਿਰੀ' ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਕਚਹਿਰੀ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜੱਟ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਬਜੈਕਟ ਕੁਝ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਉਸ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਕ ਸਤਾਈ ਹੋਈ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕਚਹਿਰੀ 'ਚ ਇਨਸਾਫ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ 'ਚ ਕਚਹਿਰੀ ਲਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਖੁਦ 'ਫੈਸਲਾ' ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ 'ਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਅਨੀਤਾ ਕੰਵਰ (ਬੁਨਿਆਦ) ਅਤੇ ਓਮ ਪੁਰੀ ਨੂੰ ਸਾਈਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਤਮ ਤੁਲਸੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਫਿਲਮ 'ਕਚਹਿਰੀ ਜੱਟ ਦੀ' ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਕਚਹਿਰੀ ਜੱਟ ਦੀ' ਤੇ 'ਕਚਹਿਰੀ' 'ਚ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੋ ਦੋਵਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਨਿਖੇੜੇਗੀ ਜਾਂ ਜੋੜੇਗੀ। ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਫਿਲਮ ਬਣਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

'ਯਾਰ ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ' ਕਦੋਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ

ਉਤਮ ਤੁਲਸੀ ਦੀ 'ਯਾਰ ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ' ਫਿਲਮ ਇਕ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਪਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਗਈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਉਤਮ ਤੁਲਸੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਟੈਕਸ ਮੁਆਫ ਹੋਣ ਲਈ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਟ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਂਜ ਉਹ ਇਹ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ, ਵੀਡੀਓ ਉਤੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਤਮ ਤੁਲਸੀ, ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਇੰਦਰਜੀਤ ਤੁਲਸੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ। ਜੋ ਬੰਬਈ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਜ ਕਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ 'ਚ ਕਈ ਵਿਲੱਖਣ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਟੈਕਨੀਕਲ ਸਾਈਡ 'ਤੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉਤਮ ਤੁਲਸੀ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੰਗੀਤ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾ ਗਏ ਸਨ। ਸਤੀਸ਼ ਕੌਲ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ 'ਚ ਡਬਲ ਰੋਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਦਿਲਜੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਯੋਗ ਰਾਜ ਸਿੰਘ (ਕ੍ਰਿਕਟ ਖਿਡਾਰੀ) ਦੀ ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਲੀਡ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ, ਗੀਤਾ ਬਹਿਲ ਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਕੁੜੀ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਉਤਮ ਤੁਲਸੀ ਨੇ ਇਕ ਵਧੀਆ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਹੈ।

ਮਿਹਰ ਮਿਤਲ, ਪਰਵੀਨ ਪੁਰਬਾ ਅਤੇ ਜਤਿੰਦਰ ਜੀਤੂ 'ਕੀ ਬਣੂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ' 'ਚ

ਪੂਜਾ ਲਖਾ : ਕਿਸੇ ਚੰਗੀ ਬਰੇਕ ਦੀ ਉਡੀਕ

'ਲੰਮੇ ਹੱਥ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਦੇ' ਅਤੇ ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਢਿਲੋਂ

'ਕੀ ਬਣੂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ' ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨਿਰਮਾਤਾ ਅਨਿਲ ਦੀਪਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਫਿਲਮ 'ਲੰਮੇ ਹੱਥ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਦੇ' ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਹੋਈ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਇਸ ਫਿਲਮ 'ਚ ਵੀ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਨੂੰ ਹੀ ਹੀਰੋ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੀਰੋਇਨ ਉਹ ਇਕ ਨਵੀਂ ਕੁੜੀ ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਢਿਲੋਂ ਨੂੰ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਢਿਲੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਵਸਨੀਕ ਹੈ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਹਰਿਆਣਵੀ ਫਿਲਮ 'ਚੰਦਰੋ' ਕਰ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹਰਿਆਣਵੀ ਫਿਲਮ ਵਜੋਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਪਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ 'ਚ ਚੰਗਾ ਰੋਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਫਿਲਮੀ ਦਾਇਰੇ 'ਚ ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਢਿਲੋਂ

ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਢਿਲੋਂ, ਬੇਸ਼ਕ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਰੋਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਡਾਢੀ ਇਛੁਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਉਹ ਬੰਬਈ ਦਾ ਵੀ ਇਕ ਵਾਰ ਚੱਕਰ ਲਾ ਆਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਨੇ 'ਪੱਟੀ' ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਬੰਬਈ ਲੈ ਗਿਆ, ਪਰ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਦੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ 'ਚ ਤਾਂ ਰੋਲ ਕੀ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਚ ਵੀ ਕੋਈ ਰੋਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਚਾਰੀ ਥੱਕ ਹਾਰ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪਰਤ ਆਈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ 'ਯਾਰ ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ' ਦਾ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਉਤਮ ਤੁਲਸੀ ਸਮੇਤ ਐਕਟਰ ਨਿਰਮਾਤਾ ਵਿਜੇ ਟੰਡਨ, ਖਿਡਾਰੀ ਕਲਾਕਾਰ ਯੋਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਮੀਤਾ ਮਹਿਤਾ ਆਦਿ ਫਿਲਮੀ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਇਸ ਦਾਇਰੇ 'ਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਢਿਲੋਂ ਵੀ ਕਾਫੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੀ ਰਹੀ। ਵਿਜੇ ਟੰਡਨ ਆਪਣੀ ਇਕ ਫਿਲਮ 'ਕਚਹਿਰੀ' ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਉਹ ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਨੂੰ ਸਾਈਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮਿਹਰ ਮਿੱਤਲ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਹੀਰੋਇਨ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੋਈ ਰੋਲ ਨਹੀਂ ਸਵੀਕਾਰੇਗੀ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਸੇ ਮੰਤਵ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਹੀ ਇਕ ਬਿਜ਼ਨਿਸਮੈਨ ਕ੍ਰਿਕਟ ਖਿਡਾਰੀ ਤੇ ਫਿਲਮ ਕਲਾਕਾਰ ਯੋਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਇਹ ਸਬੰਧ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਗੈਰ ਇਖਲਾਕੀ ਹੋਣਗੇ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਚੁਕਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਸੁਪਨਮਈ ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀਰੋਇਨ (?) ਵਲੋਂ ਜੀਵੀਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਯੋਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਵਿਚਾਰੇ ਨੂੰ ਆਪ ਨਹੀਂ ਫਿਲਮਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ, ਉਹ ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਢਿਲੋਂ ਨੂੰ ਕੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੁਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਵਿਚਾਰੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਟੈਗੋਰ ਥੀਏਟਰ 'ਚ ਆਪਣਾ ਡਰਾਮਾ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਯੋਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁਖ ਮਹਿਮਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਲੈ ਗਈ ਅਤੇ 'ਹੂਟ' ਹੋ ਗਈ। ਉਂਜ ਜੇ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਮਾਅਰਕਾ ਸ਼ਾਲਿਨੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਬੈਠੀ ਮਾਰ ਸਕੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸਾਂਝ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਂਜ ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਬੜੀ ਮਿਠ ਬੋਲਣੀ ਅਤੇ ਧੀਮੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਪੱਤਰਕਾਰ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਪਬਲੀਸਿਟੀ ਪਖੋਂ ਬੜੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

GILL AUTO SALES

ਗਿੱਲ ਆਟੋ ਸੇਲਜ਼

DLR #8220

'ਤੇ

ਇਨਵੈਂਨਟੋਰੀ ਕਲੀਅਰਆਊਟ ਸੇਲ

ਫਾਰਮ ਵੈਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਲਗਵਾਓ

ਚਾਰ ਸੀਟਾਂ ਲਵਾਉਣ ਲਈ

ਰੈਗੂਲਰ $1200 ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਰਫ $950 ਦੀ ਸੇਲ ਹੈ

INVENTORY CLEAROUT SALE

For Farm Van Seats
Inventory Clearout Sale

At Gill Auto Sales

All Brand New Seats

4 Seats Install Price

Regular $1200 **Sale Price $950**

7762 - Edmonds St. [near Canada Way]

Burnaby, B.C.

Ph. 522-2122